

ÇOCUK GELİŞİMİ

1.SINIF BAHAR DÖNEMİ

-AİLE EĞİTİMİ (1-14 ÜNİTE DERS NOTU)

facebook
AÖF DERS NOTLARI
grubu

6 TL

www.facebook.com/groups/aofdersnotlari

KATKILARIYLA HAZIRLANMIŞTIR. TANITIM AMAÇLI ÜCRETSİZ'DİR.
DAHA FAZLA GÜNCEL DERS NOTU İÇİN GRUBUMUZA BEKLERİZ.

ÖNEMLİ UYARI : DERS NOTLARINI İZİNSİZ PAYLAŞMAYIN VEYA KULLANMAYINIZ.

ETKİLİ DERS ÇALIŞMA PROGRAMI

GÜN/HAFTA	P.TESİ	SALI	ÇRŞMBA	PRŞMBE	CUMA	C.TESİ	PAZAR
1.Hafta	Ünite 1-2	Ünite 1-2	Ünite 1-2	Ünite 1-2	Ünite 1-2	Ünite 1-2	Ünite 1-2
2.Hafta	Ünite 3-4	Ünite 3-4	Ünite 3-4	Ünite 3-4	Ünite 3-4	Ünite 3-4	Ünite 3-4
3.Hafta	Ünite 5-6	Ünite 5-6	Ünite 5-6	Ünite 5-6	Ünite 5-6	Ünite 5-6	Ünite 5-6
4.Hafta	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR	Ünite 7- GENEL TEKRAR
5.Hafta	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR	ÇIKMIŞ SORULAR
6.Hafta	Ünite 8-9	Ünite 8-9	Ünite 8-9	Ünite 8-9	Ünite 8-9	Ünite 8-9	Ünite 8-9
7.Hafta	Ünite 10-11	Ünite 10-11	Ünite 10-11	Ünite 10-11	Ünite 10-11	Ünite 10-11	Ünite 10-11
8.Hafta	Ünite 12-13	Ünite 12-13	Ünite 12-13	Ünite 12-13	Ünite 12-13	Ünite 12-13	Ünite 12-13
9.Hafta	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR	Ünite 14- ÇIKMIŞ SORU VE GENEL TEKRAR

LÜTFEN SİSTEM ÜZERİNDE BULUNAN TESTLER, ÇIKMIŞ SINAV SORULARI VE ETKİLEŞİMLİ İÇERİKLERİ LÜTFEN ÇALIŞINIZ. DERS GEÇME GARANTİSİ VEREBİLMEKTEYİZ.

AİLE EĞİTİMİ

ÜNİTE-1(AİLE EĞİTİMİ – I)

AİLE EĞİTİMİNİN TANIMI

İnsanoğlunun yaşam alanında meydana gelen hızlı değişim şartlarına uyum sağlamadaki araçlardan en önemlisi eğitimidir. Okul öncesi dönemdeki çocuklar için aile katılımı çocuk açısından çok önemlidir. Bu bilinçte olan eğitimciler, çocukların gelişimlerinin önemini yanı sıra çocuklarla uzun bir süre geçiren ve kurumlardan almış oldukları eğitimi geliştirici, destekleyici rolünde olan aileleri ve onların eğitimini de son derece önemli bulmaktadırlar. Bu bağlamda aile eğitimi, George' e (2003) göre “*çocukların gelişimlerini en üst seviyeye çıkarabilmek için aile ve aile üyelerinin becerilerinden faydalanma ve geliştirme süreci*” olarak tanımlamıştır. Bu süreç üç parçadan oluşmaktadır. Bunlar; aile, çocuklar ve programdır. Süreç sonunda olumlu çıktı elde etmek için mutlaka ailelerle çalışılması gerektiğini de vurgulamıştır.

Aile eğitimi, aile yaşantısını ve aile içindeki bireyleri doğrudan ilgilendiren, ebeveyn eğitimi, evliliğe hazırlık, eşler arasındaki ilişkiyi geliştirme, beslenme, sağlık ve finansal okur-yazarlık vb. konuları desteklemeye yönelik eğitimsel çabadır. Aile eğitimi katılımcıları bir ailenin üyesi olarak ve aile içerisinde üstlenmiş olduğu rolleri itibarıyla eğitim konusu olurlar.

Aile eğitimi, ailelerin ve aileyi oluşturan bireylerin; yaşam boyu değişen rollerine, ilgilerine, gelişim görevlerine uyum sağlamalarını kolaylaştırmaya, psikolojik sağlıklarını desteklemeye ve güçlendirmeye, aile içinde üstlendikleri rollerle ilgili becerilerini ve bilgilerini geliştirmeye, ev içindeki ilişki yapısını güçlendirmeye, yaşantı kalitesini geliştirmeye ve zenginleştirmeye, bireylerin, eşlerin ve ailenin var olan potansiyellerini kullanabilmeleri konusunda onları cesaretlendirmeye odaklanmış, çoğunlukla örgün eğitim sisteminin dışında gerçekleştirilen, yetişkin eğitimi niteliğindeki, iş birliğine dayalı, önleyici temelli eğitimlerdir.

Aile eğitim programları, önleyici ve bilgilendirici modelli yaklaşımlardır. Aile yaşantısını geliştirmeye odaklanan önleyici/bilgilendirici mahiyette bir eğitim çalışmasında göz önünde tutulması gereken temel ilke ve tutumlar eşitlik, aile gücüne odaklanma ve aile değerlerine saygı olarak ifade edilebilir.

Çocukların bedensel, zihinsel, duygusal ve sosyal yönden gelişimlerini etkileyen en önemli kişiler anne babalardır. Bebeğin öğrenme davranışını kazanmasında en etkili birey, annedir. Yapılan araştırmalar, bebeğin ağladıkça annenin süt vermesi, bebeğin kendi dünyası dışında da varlıkların olduğunu fark etmeye, sezinlemeye başlamasına neden olduğunu göstermektedir. Çocuğun çevresini fark etmeye başlamasıyla birlikte; ilk taklit, model alma, deneme-yanılma gibi hareketlerle bazı temel davranış kalıplarını ailede kazanırlar. *Okul öncesi eğitim, aile ile birlikte kurumlarda da verilmektedir. Bu nedenle bu kurumların yani okul öncesi eğitimin yaygınlaştırılması ve verilen eğitimin sürekliliğinin sağlanması için okul aile iş birliği şarttır.*

AİLE EĞİTİMİNİN ÖNEMİ

Fuller'e (1998) göre okul, aile işbirliği ile sağlanacak fayda etkili bir eğitim için önemlidir. Bu işbirliği ile elde edilebilecek faydalar şu şekilde sıralanmıştır:

- İşbirliği, uygulanan eğitim programı ile evde yapılacak faaliyetler arasında uyum sağlar.
- Ailelerin ev çevrelerindeki yeteneklerinin geliştirmesine yardımcı olur.
- Ailelere evde çocuğa yönelik yapabileceği faaliyetler hakkında fikir verir.
- İşbirliği, ailelerin çocuklarının eğitimine katılımlarındaki korkularını yenmelerine yardımcı olur.
- Ailelerle okul personelinin resmi olmayan ortamlarda birlikte hareket etmelerini sağlar.

Eliaşon ve Jeking'e (2003) göre, aile katılımının özellikle çocuklarda okuma alışkanlıklarını artırma, okul hakkında daha olumlu bir tutuma sahip olma, okula devam konusunda daha hassas davranma, ev ödevlerini zamanla alışkanlık hâline getirme ve kendilerini ailenin önemli bir parçası olduğunun farkına varma gibi yararlar sağladığını vurgulamıştır.

Ülkemizde 0-18 yaş nüfusunun yaklaşık 27 milyona ulaşması, bu yaş grubunun toplam nüfusa oranının ise %36,4 olması, konunun önemini daha da artırmakta ve kurumlar arası etkili bir iş birliğini zorunlu kılmaktadır.

Aile kurmak son derecede önemli ve zor bir durumdur. Ama kurulmuş bir aileyi devam ettirmek hele sağlıklı mutlu bir şekilde devam ettirmek daha da zordur.

Aile eğitimi mutlaka bir program çerçevesinde ele alınmalı ve programı uygulayan eğitimciler, günün şartlarına ve eğitimi alan ailelerin özel durumlarına göre ilaveler yapmalı, ya da bazı kısımları çıkartmalıdır.

Aile eğitimi programlarında katılımcılara;

- Ailede birlikte yaşam eğitimi;
- Çocuk hastalıkları ve tedavileri, çocuklarda görülebilecek fiziksel hastalık veya herhangi bir ağrı türünün önemini anlama, çocuklara tuvalet eğitimi, çocukların gıda ve beslenme ihtiyaçları, dengeli beslenme kuralları, çocuklarda gelişimin takip edilmesi;
- Ergenlik döneminde kızlarda yapılması gereken bireysel sağlık bakımları, ergenlik döneminde bireylerde görülen fiziksel, zihinsel ve duygusal değişimler ve uyum süreçleri, genç kızlarda menstruasyon (adet görme) konusunda bilinmesi gerekenler, bu dönemde görülen fiziksel ve ruhsal değişiklikler, menstruasyon düzeninin kontrol edilmesi, menstruasyondöneminde sıkça rastlanan karın ağrıları, her ay yapılması gereken göğüs kontrolleri, herhangi bir kişi tarafından taciz veya şiddet uygulanması durumunda utangaçlık ya da korku nedeniyle olayı gizlememe;
- Erkek ergenlere alkol, madde ya da sigara kullanmanın sağlık için ciddi zararları olduğunu öğretme, erkek ergenlere kadınlara karşı saygılı olmayı ve değer vermeyi öğretme;
- Evlilik ve çocuk evlilikleri üzerine tartışma, evlilik tanımı, evlilik şartları, yaş, rıza;

- Eşlerin birlikte yaşamaları için geliştirmesi gereken düşünceler, çeyiz çeyizlik, nikâh, sağlığın korunması için evliliğin uygun zamanının ve çocuk yapmak için uygun yaşı tartışılması;
- Yüksek anne ölüm oranları;
- Kadınların fiziksel ve ruhsal gelişimlerini tamamlamalarında yaşanan sorunlar;
- Gebelik oranlarının yüksekliği, çocuk evliliklerinin ardındaki nedenler, bu konu hakkındaki bilgi eksikliği;
- Toplumsal gelenekler ve yasalar hakkında bilgisizlik;
- Diğer cehalet ve batıl inanışlar;
- Çocuk evliliklerini önleme yolları, bu konuda insanları bilinçlendirme;
- Kadınlarda okur/yazarlığın artırılması;
- Çocuk evlilikleri önleme yasaları hakkında bilinçlendirilmesi;
- Yoksulluğun azaltılması;
- Üreme sistemi,
- Kadın-erkek üreme sistemi organlarını tanıma, üreme sistemi fonksiyonları, gebelik, gebeliğin arkasındaki nedenler, doğum öncesi ve sonrası oluşabilecek istenmeyen durumlar ve çözüm yolları;
- Hastalığı önlemede aşı/aşılama;
- Hastalık isimleri, koruyucu aşılamaya/bağışıklama, aşı merkezleri;
- Nüfus sorunu ve aile planlaması, nüfusun durumu, problemler, sorunların olası çözüm önlemleri,
- Kadınların eğitimi ve gerekliliği, kadının toplumdaki konumu, kadının eğitiminin temel amacı, örgün ve yaygın eğitim;
- Kadın eğitiminin gerekliliği, kadınlarda bilinç oluşturmak, kendine güven, beceri, gelir kazanç yolları ve geliştirilmiş yaşam tarzı için sosyal haklar gibi konularda bilgi verilmektedir.

AİLE EĞİTİMİNİN AMACI

Aile eğitimi, ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerinde görevler üstlenerek kendi rollerinin önemini, ilgilerinin, yeteneklerinin farkına vararak geliştirilmesini sağlar. Aile bireylerine, aile eğitimleri yoluyla, problemler ortaya çıkmadan veya kemikleşmeden önce, aile yaşantılarını geliştirici ve problemleri önleyici eğitimler sunmayı amaçlamaktadır. *Aile eğitim programları önleyici-bilgilendirici modelli yaklaşımlardır.*

Aile eğitiminin amacı; okulda yapılan çalışmalar hakkında velilere bilgi vermek, öğrencilerin uyum, gelişim ve problemleri, ilgi, ihtiyaç ve yetenekleri konusunda velileri bilgilendirmek, velilerin okula bakış açısını olumlu yönde değiştirmek, okulun politikasını benimsettirmek, eğitimin değiştirici, geliştirici, yararlı özellikleri olduğu inancını oluşturmak, velilerin eğitim etkinliklerinde her türlü desteklerini kazanmak ve katılımlarını sağlamak, veli ve çevreye her konuda danışmanlık hizmeti vermek, velileri de olabildiğince çocuğun devamlı gelişiminin sağlanması için bilgilendirmek, insan yetiştirme konusunda aydınlatmak, sorumluluk duymalarını sağlamak, okulu çevreye, çevreyi okula yararlı kılmak, çocuklar üzerinde kontrolü yoğunlaştırmaktır.

Aile eğitimi; öncelikle anne babaların çocukları için uygun birer yol gösterici olmalarını sağlamada önemli sorumluluklara ve etkileyici rollere sahip oldukları inancını temele almalıdır.

AİLE EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ

Aile merkezli öğretim ve öğrenme, çocukların ve ailenin ihtiyaçlarına odaklanır. Aile merkezli öğretim ve öğrenmede ilk olarak aile, çocukların ihtiyaçları için toplanmada ilk büyük sorumluluğa sahiptir. İkinci olarak, aile çocuklara yardım etmede ilk adres olmalıdır. Çünkü çocuğu en iyi tanıyan aile olduğu için en sağlıklı bilgi, çocuğun ailesinden alınabilir. Öğretmen aile ile iletişime geçerse çocuk hakkında doğru kararlar verebilir. Aksi takdirde doğru kararlar verebilmesi mümkün değildir.

Üçüncü olarak, hem öğretmenler hem de aileler çocuklara fayda sağlayabilirler. Örneğin okuma-yazma buna iyi bir örnek olabilir. Öğretmenin öğrettiği şeyleri evde de desteklendiğinde çocuk bu konuda daha başarılı olabilir.

Aktif aile katılımı; öğrenci motivasyonunu, tutumlarını ve akademik başarılarını artırır. “Sizin hayırlı olanınız, aile efradına hayırlı olanınızdır.” diye buyuran Hz. Muhammed (SAV), özellikle anne-babaların çocuk yetiştirmede ne kadar önemli olduklarını belirtmiştir.

ÜNİTE-2(AİLE EĞİTİMİ – II)

AİLE EĞİTİMİ PROGRAMLARININ ÇOCUKLAR ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Anne babanın ve aile ortamının çocuğa etkisi büyüktür. Ebeveynlerin kişilik yapıları, eğitim durumları, meslekleri, zekâ düzeyleri, bedensel ve ruhsal hastalıkları, psiko-sosyal durumları, sosyokültürel statüleri, yetiştirme tarzları ve kendi anne babalarından gördükleri muamele, çocuğa yaklaşım tarzları, çocuk için ayırdıkları vakit ve benzeri durumlar, çocuğu birinci planda etkilemektedir. İdeal davranış ve ideal aile ortamı çocuğun sağlıklı bedensel ve ruhsal gelişmesini sağlayacaktır. Çocuk ilk eğitimini ailede alır. Çocuğun kişilik gelişiminde, olumlu davranış kazanımında, ruhsal ve fiziksel yönden sağlıklı, kendi kendine yetebilen, kendine ve yaşadığı dünyaya faydalı bir birey olarak yetişmesinde ailenin rolü önemlidir. *Aile eğitimi, çocuğun eğitiminde ailenin sorumluluğunu kuvvetlendirir, çocuğun gelişimindeki ilerlemenin kalıcı ve uzun vadeli olmasını sağlar ve çocuğun gelişiminin bütüncül bir yaklaşımla desteklenmesinde tamamlayıcı bir rol oynar. Her çocuk kabul edilmek ve yaptığı davranışın sonucunda onaylanmak ister. Büyük olsun, küçük olsun yaptığı davranışın sonucunu mutlaka görmek ister. “Aferin, bak ne kadar güzel olmuş, gerçekten harika bir çalışma yapmışsın.” deyip çocuğun başını okşamak bile ona dünyaları vermekle eşdeğerdir. Araştırmalar, ailesi eğitime katılan çocukların başarılarının arttığını göstermektedir.*

AİLE EĞİTİMİ PROGRAMLARININ AİLELER ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Yapılan araştırmalar, çalışma hayatının yoğun temposu nedeniyle anne babalarda oluşan aşın yorgunluk ve çocuklara ayırabilecek zamanın çok sınırlı olması, ayrılan zamanın da etkin kullanılmayışı, ocuk bakımını anneanne veya babaanne gibi annenin dışındaki bireylerin üstlenmesi, evde bakıcının bulunması ve bunların çocuğu anne babayla paylaşmak istememeleri, çocuğun her işinin bu kişiler tarafından yapılıyor olması, çocukla paylaşımın az olması, anne baba olmak için fiziksel, ruhsal ve bedensel açıdan hazırbulunuşluk seviyesinde bulunulmaması, anne babanın aralarındaki problemlerle çok fazla uğraşıyor olmaları ve bu problem yumağında çocuğu yok saymaları, çok fazla çocuğa sahip olunduğu için gerekli ilginin gösterilmemesi gibi daha birçok nedenler aile eğitiminin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.*ocuğu yetişkinlerden ayıran birçok özellik vardır. Bu zellikler içinde en başta geleni çocuğun öğrenme güdüsüdür.* Her ocuk Montessori'nin "emici zihin" diye adlandırdığı bir yetiye sahip olarak doğar. Kültür, tre, lk, duygu, davranış ve inançların "emilip" benimsenmesi, çocuğun doğumuyla altı yaşı arasındaki "emici zihin" döneminde gerçekleşir. Anne baba tutumları sevgi, hoşgörü ve kabul etmeyi içine alan "demokratik tutum" ve sevginin gösterilmediği hoşgörünün olmadığı, reddetmeyi içine alan "otoriter tutum" olmak üzere iki genel başlıkta toplanmaktadır. Demokratik anne-baba, çocuğun arzu ve ihtiyaçlarına karşı ilgilidir.

Aile eğitimi programlarında, sadece sağlıklı çocuklara sahip aileler değil aynı zamanda engelli çocuklara sahip ailelere de eğitim verilmekte, bu ailelere çocuklarına ait özellikler, gelişimleri, yeterlilikleri, yetersizlikleri, ihtiyaçları ve problemin seyri hakkında bilgi verilmekte, çocuklarının eğitimleri ile ilgili yapabilecekleri konusunda aileler bilgilendirmekte, alabilecekleri kaynaklar hakkında yönlendirmeler yapılmakta, yaşadıkları duygusal çatışma ve kaygıların anlaşılması, paylaşılması ve çözümlenmesine yönelik çalışmalar yapılmakta, ailelerin kendilerine ve çocuklarına güven duyabilmeleri sağlanmakta, başa çıkabilme becerileri güçlendirilmekte ve sosyal yaşamdan kopmalarını önleyebilme hedef alınmaktadır.

Aile eğitimi almış anne-babaların; çocuklarını yetiştirmede, çocuğuna gösterdiği tutum ve davranışlarda, özgüvenlerinde, çocuklarının okul başarılarında, çocukla daha çok etkileşimlerinde, aile içi iletişimlerinde, ev ortamını çocuğun ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde düzenlemelerinde olumlu değişiklikler olduğu gözlenmiştir.*Aile eğitimi programlarının aileler üzerindeki olumlu etkileri sayılamayacak kadar çoktur. Bir aile, hangi eğitim ya da hangi sosyo-ekonomik düzeyde olursa olsun, bu eğitim sonunda çocuğunu koşulsuz sevmeyi, değer vermeyi, kabul edip onaylamayı, ailede güven ortamı oluşturmayı, sevdiğini ve kabullendiğini söz ve davranış olarak aktarmayı, yeri geldiğinde sabırlı ve ilgili olmayı öğrenecektir.*

AİLE EğİTİMİ PROGRAMLARININ ğRETMEN VE OKUL ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Aile eğitim programları, programa katılan kişi sayısına göre düzenlenen aile eğitimi programları ve programların uygulandığı ortama göre düzenlenen aile eğitimi programları şeklinde düzenlenmektedir. Grup eğitimi yoluyla yapılan aile eğitim programları, herhangi bir eğitim kurumuna devam eden çocukların aileleri ile gruplar hâlinde uygulanan ve çocuklara birçok beceri ve kavramı öğretme yetisi kazandırmak için düzenlenen programlardır. Gruptaki tüm anne-babaların ihtiyaçlarının karşılanması bu eğitimde çok önemlidir. Bu nedenle grup eğitimi planlanırken, gruplar kk tutulmalı, her bir grup en fazla 10-12 kişiye geçmemeli ve anne-babaların ihtiyaçları için daha fazla zaman ayrılmalıdır.*Ev merkezli aile eğitimi programları, okul öncesi eğitim kurumlarına devam etmeyen ya da devam edemeyen erken çocukluk dönemindeki çocukları olan ebeveynlere yönelik uygulanan programlardır.* Ev merkezli aile eğitiminde, eğitimci öncelikle aile ile birlikte çocuğun dil, öz bakım, bilişsel, toplumsal ve psikomotor becerileri alanlarında gelişim düzeyini belirlemelidir. *Kurum merkezli aile eğitim programlarında ailenin eğitimi, aile eğitim oturumlarıyla gerçekleştirilmektedir.* Bu oturumlar, çocuğun devam ettiği kurum tarafından belirlenen bir merkezde düzenlenmekte ve iki şekilde uygulanmaktadır. Kurum tarafından gerçekleştirilen uygulamaların birinde, sadece anne-baba grupları eğitilmekte, diğerinde ise anne-babalar çocuklarıyla birlikte aile eğitimi merkezine gelmekte ve zaman zaman çocuklarıyla birlikte sınıflara girmekte, bazen de sadece yalnız kendileri anne-baba eğitimi oturumlarına katılmaktadırlar. Bu programlarda aileler, beceri ğretimi, kavram ğretimi ve davranış yönetimi gibi konularda eğitilmektedir.*Okul ncesi eğitimle bütünleştirilmiş aile eğitimi programları, ev merkezli ve kurum merkezli aile eğitim programlarının eş zamanlı bir şeklide yani birlikte uygulanması şeklinde düzenlenmektedir.*

kazanımlardan en önemlileri şunlardır:

- Çocuğa uygulanan program, okulda ve evde aynı anda yürütülmektedir.
- Eğitim kurumlarında gerçekleştirilmesi planlanan bir amaç, ortam ve materyal değişikliği ile eve transfer edilmektedir.
- Bu program sayesinde anne-babalar özellikle ev ortamında, öz bakım ve ev becerileri eğitimi olarak davranışlarını olumlu yönde değiştirmektedirler.
- Anne-babalar çocuğun ev ortamındaki uygun olmayan davranışlarını azalttıkları ve uygun davranışlarını artırdıkları gözlenmektedir.
- Program, ocuğun bulunduğu okuldaki ğretmeni tarafından yürütülmekte, ğretmen gerektiği durumlarda evde anne-baba ve çocukla birlikte çalışmakta, evde çalışmasını gerektirmeyen durumlarda ise, oluşturduğu iletişim dosyası ve telefon görüşmeleri ile anne ve babayla iletişim kurmaktadır.

Uzaktan ğretim yoluyla gerçekleştirilen aile eğitimi programlarında, uzaktan ğretim yöntem, teknik ve süreçlerinden yararlanılmaktadır. Aile eğitimi programlarının okul üzerindeki en önemli etkilerinden birisi de, okuldaki karar verme sürecine dahil olan anne babaların okulu daha çok sahiplenmeleri, okulun misyonunu destekleme konusunda daha istekli olmaları ve okula olan desteklerini daha fazla artırmalarıdır.

ÜNİTE-3(AİLE EĞİTİMİ PROGRAMI HAZIRLAMA SÜRECİ – I)

AİLELERLE ÇALIŞMA

Aile çocuğun doğumdan sonraki ilk çevresi olması nedeniyle çok önemlidir. Sağlıklı ilişkilerin kurulduğu ve çocuğun doğumundan mutluluk duyan bir aileye gelen çocuk kendisini güvende hisseder. Bu yüzden aile katılımı; çocukların gelişimi, öğrenimi ve okul öncesi eğitimin kalitesi açısından büyük önem taşımaktadır.Öğretmenler yeni eğitim yılında aile katılım etkinliklerini planlarken, eğitime katılacak olan aile ve çocukların gereksinimlerini göz önünde bulundurarak buna göre aile katılımının nasıl sağlanacağını (aile katılım etkinliğinin adı, tarihi, konusu, varsa çağırılması düşünülen uzman konuk ve onunla ilgili hazırlıklar, ebeveynin sınıfa katılımı ile ilgili yapılması gerekenler, veli toplantıları, bülten tahtası, broşür, afiş hazırlıkları vb.) düşünmelidir. Planlanan aile katılım etkinlikleri detaylandırılması için, ihtiyaç belirleme çalışmaları eğitim sürecinde yapılmalı ve bu çalışmaların sonuçlarına göre yeniden düzenlenmelidir.Ersoy’ a (2003) göre aile ihtiyaçlarını belirleme çalışması, ailenin içinde bulunduğu süreçteki ihtiyaçlarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu tür bir çalışma, hem aile üzerinde odaklaşmalı hem de her bir aile üyesinin ihtiyaçlarını göz önünde tutan bir sistem içerisinde planlanmalıdır.

AİLE ÇALIŞMALARINDA AİLENİN YERİ

İnsanoğlu yaşam alanında meydana gelen hızlı değişim şartlarına uyum sağlamadaki araçlardan en önemlisi eğitimidir. İnsanlar değişim şartları ve eğitime olan taleplerine bağlı olarak eğitim sistemlerini de sürekli geliştirme çabası içerisinde olmuşlardır.Aile çalışmalarının yapılması, George’ e (2003) göre “*çocukların gelişimlerini en üst seviyeye çıkarabilmek için aile ve aile üyelerinin becerilerinden faydalanma ve geliştirme süreci*” olarak tanımlamıştır. Bu süreç üç parçadan oluşmaktadır, aile, çocuklar ve programdır.Ailelerle çalışma, aile yaşantısını ve aile içindeki bireyleri doğrudan ilgilendiren, ebeveyn eğitimi, evliliğe hazırlık, eşler arasındaki ilişkiyi geliştirme, beslenme, sağlık ve finansal okur-yazarlık vb. konuları desteklemeye yönelik eğitimsel çabadır. Ailelerle çalışma katılımcıları bir ailenin üyesi olarak ve aile içerisinde üstlenmiş olduğu rolleri itibariyle eğitim konusu olurlar.

AİLE ÇALIŞMALARININ GEREĞİ VE ÖNEMİ

Aileler çocuklarının yetenekleri, değerleri, öğrenmeleri, duyguları ve fikirleri üzerinde sürekli bir etkiye sahiptirler bu nedenle eğitimdeki etkililiklerini verimli bir şekilde kullanmak çok önemlidir.

Fuller’e(1998) göre okul, aile işbirliği ile sağlanacak fayda etkili bir eğitim için önemlidir. Bu işbirliği ile elde edilebilecek faydalar şu şekilde sıralanmıştır.

İşbirliği, uygulanan eğitim programı ile evde yapılacak faaliyetler arasında uyum sağlar.

- Ailelerin ev çevrelerindeki yeteneklerinin geliştirmesine yardımcı olur.
- Ailelere evde çocuğa yönelik yapabileceği faaliyetler hakkında fikir verir.
- İşbirliği, ailelerin çocuklarının eğitimine katılımlarındaki korkularını yenmelerine yardımcı olur.
- Ailelerle okul personelinin resmi olmayan ortamlarda birlikte hareket etmelerini sağlar.

Eliaison ve Jeking’e (2003)’ göre aile katılımının çocukların eğitimi için önemini aşağıdaki maddelerle vurgulamıştır.

- Çocukların okuma alışkanlıklarını artırır.
- Çocuklar okul hakkında daha olumlu bir tutuma sahip olurlar.
- Çocukların okula devamsızlıkları azalır.
- Çocuklar ev ödevlerini zamanla alışkanlık hâline getirirler.
- Çocuklar ailenin önemli bir parçası olduğunun farkına varırlar.

AİLE ÇALIŞMALARININ AMACI

Ailelerle çalışma, ebeveynlerin çocuklarının eğitimlerinde görevler üstlenerek kendi rollerinin önemini, ilgilerini, yeteneklerinin farkına vararak geliştirilmesini sağlar.

Ailelerle eğitim çalışmaları, beslenme, sağlık, eğitim vb... çeşitli konuları içerdiğinden, amaçları da çok farklı olmaktadır. Bu konular ve amaçları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

- Çocukların tüm gelişim alanlarına katkı sağlamak,
- Çocukta olumlu değişikliklerin alışkanlık haline getirilmesini sağlamak,
- Çocuğun, aile içerisindeki öğrenme ortamlarını geliştirmek,
- Ailenin, çocuğunun yaşamı üzerinde etkili olduğu fikrini geliştirmek,
- Çocuklarının karşılaştığı problemleri önlemek ve çeşitli çözüm önerileri sunmak,
- Çocukların ev ortamında kazanacakları deneyimler hakkında aileyi bilgilendirmek,
- Etkili bir öğretim ile öğrenilen bilginin kalıcılığını artırmak,
- Aile içinde üstlendikleri rollerle ilgili becerilerini ve bilgilerini geliştirmek,
- Bireylerin, eşlerin ve ailenin var olan potansiyellerini kullanabilmeleri konusunda onları cesaretlendirmek,
- Ev içerisinde ilişki yapısını güçlendirmek,
- Yaşantı kalitesini geliştirmek ve güçlendirmek,

AİLE ÇALIŞMALARINDA AİLE EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ

Aile merkezli öğretim ve öğrenmede ilk olarak, aile çocukların ihtiyaçları için toplanmada ilk büyük sorumluluğa sahiptir.

Çocuğun gelişimi ailede başlar. Aile çocuğun gelişimini olumlu veya olumsuz yönde etkileyebilir. Öğretmenler, aileler ve diğerleri açısından aslında yapılmak istenen şey başarısızlığı azaltmak başarıyı artırmaktır.

İkinci olarak, aile çocuklara yardım etmede ilk adres olmalıdır. Çünkü çocuğu en iyi tanıyan aile olduğu için en sağlıklı bilgi çocuğun ailesinden alınabilir. Üçüncü olarak, hem öğretmenler hem de aileler çocuklara fayda sağlayabilirler. Örneğin okuma-yazma buna iyi bir örnek olabilir. Öğretmenin öğrettiği şeyleri evde de desteklendiğinde çocuk bu konuda daha başarılı olabilir.

Aktif aile katılımı; öğrenci motivasyonunu, tutumlarını ve akademik başarılarını artırır. Ayrıca katılımıda bulunan ailelerin çocuklarının başarısız olması ve okulu terk etme davranışında bulunmaları oldukça düşüktür.

Ülkemizde 0-5 yaş çocuk bakımında anne ve babaların yüzdeleri

Ebeveyn Kurum	Çocuklara bakım Yüzdesi (%)
Anne	%89,6
Baba	%1,5
Kreşler	%2,4
Toplam	%93,5

0-5 yaş grubunda çocukların yaşadığı hanelerde çocuk bakımını %89,6 oranında anneler üstlenirken %1,5’ini babalar üstlenmektedir. Çocukların %2,4’ünün bakımı kreşler tarafından sağlanmaktadır. Ülkemize 0-5 yaş çocukların bakımından yüksek bir oranda anneler ilgilenmektedir. Ebeveyn dışında çocukların bakımından ilgilenen kurumlardan kreşler ise % 2,4 ile çok düşük oranda çocuk bakımıyla ilgilenmektedir.

ÜNİTE-4(AİLE EĞİTİMİ PROGRAMI HAZIRLAMA SÜRECİ – II)

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE AİLE EĞİTİM ÇALIŞMALARI

Ailenin okula katılımın artırmak, iletişimini sürdürmek ve geliştirmek için farklı teknikler kullanılabilir.

Ev Ziyaretleri

Öğretmenler ev ziyaretlerini okula uyum sürecinden sonra, çocukları yeterince tanıdıklarından emin olduklarında, I. Dönem veli toplantısında ailelere ev ziyaretleri hakkında bilgi verip, velilerle bireysel görüşmeleri gerçekleştirdikten sonra yapmalıdır.Öğretmen gözlemleri sonucunda, ailenin geleneksel tutumuna saygı göstermeli gerektiği durumlarda düşüncelerini paylaşarak aileyi desteklemelidir. Çocuklarının günlük yaşamın bir parçası olduğunu belirterek, ev içi sorumluluklarını gerektiği ölçüde paylaşması gerekliliği üzerine rehberlik yapmalıdır.Ev ziyaretlerinde ailenin çok büyük ikramlar yapmasına olanak vermeden çay, kahve, şeker gibi zaman kayıp ettirmeyen ikramlar kabul edilerek, aile çocuk arasındaki ilişki dikkatle gözlenmeli ve ziyaret 30-40 dk süresi içinde planlanmalıdır. Gözlem sürecinde not alınmamasına dikkat edilmelidir. Ev ziyareti tamamlandıktan sonra “Ev Ziyareti Gözlem Formu” na gözlem sonuçları kayıt edilmelidir. Ev ziyaretleri yılda iki kez gerçekleştirilmeli ve her bir çocuğun evine ayrı ayrı gidilmelidir.Ev ziyaretleri sınıf öğretmenin yanında okul aile işbirliğini de artırabilmek için okuldan bir kişi ile birlikte (okul yöneticileri, rehber öğretmen ya da öğretmen) gerçekleştirilmelidir. Milli Eğitim Bakanlığı tarafından evde gözlenilmesi gereken durum, ortam, davranış ve koşullar aşağıdaki şekilde belirtilmiştir.

Evdeki genel sosyal-duygusal ortam

Anne-babanın çocuğa karşı davranışları

Çocuğun anne-babaya karşı davranışları

Kardeşler arası ilişkiler

Evde büyükbaba-büyükanne varlığı, çocukla iletişimi

Çocuğun büyükbaba ve büyükanneye karşı tutumu

Çocukla evde yaşanan problem durumları

Çocukla yaşanan problemlerde kullanılan çözüm yolları

Evdeki kurallar

Çocukla beraber konulan kurallar

Çocuğun evdeki sorumlulukları

okuldaki sorumluluklarının evde devamlılığı

yapmaktan hoşlandığı şeyler

vakit geçirirken yaptığı etkinlikler

Çocuğun eğitim materyallerinin yaş ve gelişim özelliklerine uygunluğu

Ev koşulları (çocuğun kendisine ait odası, yatağı olup olmaması gibi)

Beslenme ve sağlık

Temizlik ve hijyen.

Aile Toplantıları

Aile toplantıları, öğretmenlerin ve ailenin birbirlerini tanımasını ve paylaşımında bulunmasını sağlar.Dikkate alınan önerilerden sonra planlanan toplantıların yeri, saati, konusu, gündem maddeleri yazılı olarak aileye bildirilmelidir. Yapılacak olan toplantının içeriği ve amacı önceden aileye bilgilendirilerek, oluşabilecek merak ve kaygı giderilmelidir. Toplantılarda genel olarak ele alınacak konuları Milli Eğitim Bakanlığı şu şekilde belirtmiştir.

Çocuğun
Çocuğun evde
Anne-babanın çocukla

“Öğretmenin ve eğitim kurumunun amaçları, çocuk sağlığı ve gelişimi, okulda çocukların yaşadıkları güçlükler ve bunlarla baş etme yolları, çocukların evlerindeki tutum ve davranışları, ebeveyn-öğretmen arasında oluşabilecek çatışmalar, çocuğun eğitimi ile ilgili ortak karar alma, ebeveynle iyi ilişkiler kurma...”

Konferanslar

Konferanslar önceden belirlenen konularda ya da genel konularda öğretmen, yönetici ya da davet edilen bir uzman konuk tarafından verilebilir. Ancak uzman davet edildiğinde, önceden uzman ile görüşülerek konu içeriği gözden geçirilmeli, bilgilerin uygulanabilirliği ve ifadelerin anlaşılabilirliği kontrol edilmelidir.

Kitapçıklar

Aileler için hazırlanan el kitapçıklarında genellikle okullar, kurumlarını ve eğitim sistemlerini tanıtıcı bilgilere yer verirler. Okulun hedefleri, felsefesi, işleyişi, okulun faaliyet planları içeren kitapçıklar özellikle okulun ilk açıldığı dönemlerde ailelere fayda sağlamaktadır. Kitapçıkları öğretmen hazırlayabileceği gibi çocuklarla birlikte de hazırlayabilir. Kitapçıklar okuldaki personeli tanıtan adreslerinin bulunduğu adres kitapçıkları olabildiği gibi okuma ve yazmaya hazırlayan kitapçıklar, çocuk gelişimi ve eğitimi içeren kitapçıklarda olabilir. Ailelere gönderilecek olan kitapçıklarda okulun bulunduğu sosyoekonomik durum dikkate alınarak ailenin eğitim düzeyi göz önünde bulundurularak anlatım tarzı hazırlanmalıdır.

Haber Mektupları

Haber mektupları aile katılımlarını sağlamak için kullanılabilir. Aile katılımını sağlamak için yazılan mektupların içeriği resmiyetten uzak ve bilimsel terimleri içermeyen, ailenin anlayacağı ifadelerle yazılmalıdır. Haber mektuplarının içeriğinde, çocuğun ilk kez başardığı bir davranış, çocuklarla birlikte evde yapılacak faaliyetleri, faaliyetler sırasında çekilen fotoğrafları, çocuğun okulda kazandığı davranışı evde nasıl pekiştirebileceğini, basit oyuncak yapımı gibi bilgiler içerebilir. Ayrıca düzenlenecek olan gezilerin tarih ve planları gösteren takvim, gezi için gerekli olan izin belgeleri, okulda yapılacak proje çalışmalarında kullanılacak evde kullanılmayan artık malzeme listesi gibi bilgilerde eklenebilir. Haber mektupları günlük, haftalık ya da 15 günlük periyotlarla düzenli olarak gönderilebilir. Mektupların kimin tarafından hazırlanıp, gönderildiği kesinlikle ifade edilmelidir. Özellikle aileden cevap ya da bir şey isteniyorsa haber mektuplarının kime ulaştırılacağı ya da kime bilgi verileceği bildirilmesi çok önemlidir.

Ailelerle Yapılan Yazışmalar

Yazışmalar aileden okula, okuldan aileye olmak üzere iki yönlü bir süreçte yapılmaktadır. İletişim sürecinde öğretmenin memnun olduğu durumlar ya da önemli olaylar hakkında kısa bilgiler yazılabilir. Okulda yapılan çalışmalar hakkında gönderilen bilgiler sayesinde aileler okulda yapılan çalışmalar hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Yazışmaların konusu çocuk, aile ve okul açısından önemli olmalıdır. Ailelerle yapılan yazışmalarda projeler için gerekli malzeme, ücret vb. istemek için yapılmamalı, olumlu durumların paylaşılması içinde yazılar gönderilmelidir. Çocuğa yönelik olumsuz bir durum varsa yazışmalarla bildirilmemeli yüz yüze görüşülmelidir. İki yönlü yapılan bu iletişim sürecinde hem öğretmen hem de aileler mutlaka; adını soyadını, tarihi yazışmalara yazmalıdırlar. Yapılan yazışmalar da dikkat edilmesi gereken durum gizliliğidir.

Bültenler

Çocukların yaptıkları etkinlikleri, öğrendikleri oyunları, şarkılar, şiirler, yaptıkları geziler, etkinlik fotoğrafları, konferans veya davetlerle ilgili duyurular, çocuk gelişimi ve eğitimi, çocuğun beslenmesi, ana baba tutumları gibi konular ile ilgili makaleler, gazete kupürleri, broşürler, afişler, haftalık yemek listesi, çocukların etkinlikler sırasında çekilen fotoğrafları ve acil telefon numaraları, haftalık ya da aylık olarak belirli aralıklarla seçilen bu konulardan oluşan bültenler hazırlanabilir. Hazırlanan bültenler çocuk sayısı kadar olmalı ve tüm velilere verilmelidir. Hazırlanan bültenlerin aileler için hazırlandığı için ifade tarzı yetişkinler için olmalıdır. Bültenler, ailelerin okula geldikleri veya çocuklarını almaya geldikleri zaman okuyabilecekleri bülten tahtalarına yerleştirilebilir. Ailelere bültenleri ulaştırmanın bir diğer yolu ise posta, okula gelen ailelerin kendilerine verilebilir, çocuklarla gönderilebilir ya da düzenli olarak maillerini kontrol etme alışkanlığı olan ailelere e-posta aracılığı ile ulaşabilir.

Duyuru Panoları

Duyuru panoları ebeveynlerin çocuklarını okula getirdikleri ya da okuldan aldıkları zaman okuyabilecekleri yerlere yerleştirilmelidir. Aylık eğitim planı, günlük eğitim akışı, aileler için hazırlanmış duyurular, çocukların etkinlikleri ya da öğretmenin hazırladığı özel notlar, planlanan geziler, yapılan etkinliklerin fotoğrafları, sınıfta yaşanan olaylar hakkında kısa notlar, okulun ve okuldaki personelin telefon numaraları, aileleri bilgilendirmek için hazırlanan özel notlar duyuru panosunda yer alabilir. Duyuru panoları, ailelerin ilgisini çekebilmek için hem içerik hem de tasarım açısından düzenli olarak değiştirilmelidir.

Teyp ve video kayıtları

Anaokulu öğretmenleri kayıt yapabilmek için her zaman ses kayıt cihazı ya da olanaklara göre video kayıt cihazları bulundurmalıdır. Okul öncesinde faaliyetler öğretmenler açısından sıradan hâle gelmiş olabilir. Bu nedenle okul öncesi kurumlarındaki öğretmenlerin, çocukların öğrendiği şarkıyı, şiiri, arkadaş konuşmalarını, ilginç bir olay karşısındaki izlenimlerini, kendi yarattıkları öyküleri kayıt altına alarak ailelerle paylaşması sağlanmalıdır. Kayıt yapılan görüntüler ailelere gönderilebilir, ya da toplantılarda ailelerle birlikte çocukların görüntülerini izleyebilirler. Ayrıca ailelerin okul dışında kayıt altına aldıkları etkinlik görüntülerini de okula getirip arkadaşları ile izlemesi sağlanabilir. Böylece aile, okul ve öğretmen arasında yaptığı çalışmalar hakkında daha fazla bilgi sahibi olunması sağlanacaktır.

Fotoğraflar

Öğretmenler çocukların görüntülerini almak için her zaman bir fotoğraf makinesi bulundurmalıdır. Çocuk için ilk gelişen olaylar, hatırlanması gereken ilginç olaylar, etkinlik süreçleri kayıt altına alınmalıdır. Çocukların sınıfta yaptıkları etkinlikler ya da gezileri fotoğrafları çekilerek ailelerle paylaşılmalıdır. Öğretmen ailelerden çocukların resimlerini isteyebilir, ya da çocuklardan ailelerin

resimlerini çizdirerek etkinlikler planlayabilir. Bu sayede öğretmen ve arkadaşları okul dışında çocukların yaşadığı çevre hakkında bilgi almış olacaklardır.

Dilek Kutusu

Ailelerin okul içerisinde görebilecekleri uygun alanlara dilek kutuları yerleştirilmeli ve aileler dilek kutusu hakkında bilgilendirilmelidir. Ailelerin dilek kutuları ile dilekleri, isteklerini, önerilerini iletmeleri amaçlanmaktadır. Bu sayede aileler söz olarak ifade edemedikleri olumlu ve olumsuz fikirlerini iletmeye olanağı gelişebilir. Dilek kutuları belirli periyotlarda incelenmeli ve ailelerin fikirleri önemsenmelidir. Ailelerin fikirlerinin dikkate alındığı ve istek, önerilerinin uygulandığını toplantılarda ifade edilmelidir.

Telefonla Görüşme

Ailelerle yüz yüze görüşme yapılamadığı durumlarda telefon görüşmeleri yapılabilir ve çocukları ve yapılan etkinlikleri hakkında bilgiler verilebilir. Telefon görüşmelerinde acil ya da olumsuz olaylar dışında belirli aralıklarla çocuğun gelişimi ile ilgili olumlu bilgiler vermek amacıyla da telefon görüşmeleri yapılabilir. Aileler belirli aralıklarla telefon ile aranacakları haberdar edilirse, görüşme sırasında kendilerini daha rahat hissedebilirler. Öğretmen aileyi aradığı ortamda gürültü olmamasına dikkat etmelidir. Telefon görüşmesi başlangıcında ailenin görüşme için uygun olup olmadığı sorulmalıdır. Görüşme sırasında karşılıklı soru cevap şeklinde yürütülmesi bilgi akışında fayda sağlayabilir. Ailelerin sormuş olduğu soru karşısında yeterince bilgi sahibi olmayan öğretmen gerekli bilgiye ulaştıktan sonra aileyle tekrar görüşmelidir. Yapılan görüşmeler gizli kalmalıdır.

Türkiyede Kadınların Yıllara Göre İş Gücüne Katılma Oranları

Yıllar	İş Gücüne Katılma Oranı
1988	%34.3
2000	%26.6
2008	%21.6

Son 30 Yılda tüm OECD ülkeleri arasında kadının işe katılma oranı artarken ülkemizde bu oran azalma eğilimi göstermiştir.

Kadınların İşten Ayrılma Nedenlerinden Biri: Çocuk Bakımı

ÇOCUK BAKIMI
“Evlenmeden önce de çalışıyordum; ama para için değil sosyal bir faaliyet olsun diye. Başka insanların yaşamlarını ve yeni şeyleri merak ediyordum. Evlendikten sonra hemen hamile kaldığım için artık çalışmamaya karar verdim. Ancak çocuğum büyüdüktan sonra tekrar çalışmaya başlamayı düşünüyorum. Ev kadınları tüm gün evde oldukları için kendilerini geliştiremiyorlar. Ama ben kendimi geliştirmek ve yeni şeyler öğrenmek istiyorum” “Çocuğuma kayınvalidem bakıyordu. Ancak yaşlıydı; küçük bir çocuğa bakmak onun için zorlaşmıştı. Onun da ötesinde, çocuğum beni özltüyor ve yaramazlaşıyordu. Dolayısıyla, işi bırakmak zorunda kaldım. Şimdi çocuktan dolayı tekrar çalışmaya başlayamıyorum” “Yaklaşık 70 kadına boncuk işleri veriyordum ve çalışmalarını kontrol ediyordum. Çok uzun saatler sürüyordu ve çok yorucuydu. Daha sonra bir sağlık sorunum oldu ve işitme engelli olan çocuğumun ihtiyaçlarını kendim karşılamam gerekti. İş bırakmak zorunda kaldım” “Tekstil sektöründe çalışıyordum. Daha sonra hamile kaldım ve o dönem çok zor geçti. Çalışma koşulları çok yorucu olduğu için işi bırakmak zorunda kaldım” “Yol param karşılanıyordu ve sosyal güvencem vardı. Hamilelik sebebiyle işi bırakmak zorunda kaldım. Sonra tekrar çalışmaya başladım. Ama daha sonra çocuğuma bronşit teşhisi konuldu. Çocuğuma bakmak için işi bırakmak zorunda kaldım” “3 yıl bir markette çalıştım. Hamile kalınca çalışmayı bıraktım” “Kızım çok küçük olduğu için onu yalnız bırakmak istemiyorum”

ÜNİTE-5(AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI – I)

AİLE EĞİTİM ETKİNLİKLERİ

Okul öncesi eğitim diğer eğitim kademelerinden farklıdır, bu farklılıklardan biri de günlük ve yıllık hazırlanan planların içerisinde aile eğitim/katılım etkinliklerinin bulunmasıdır. Aile katılımı ilk zamanlarda sadece annenin okul öncesi eğitime katılımı olarak algılanmış, sonradan babaların da bu çalışmalara katılımı desteklenmiş, son dönemde ise ailenin tüm üyelerinin katılımı önem kazanmış “ebeveyn katılımı” yerine “aile katılımı” terimi kullanılmıştır.

Aile Katılımın Amaçları

Aile katılım çalışmalarında temel amaçta okulda verilen eğitimin evde, evde verilen eğitimin okulda sürekliliğini sağlamaktır.

- Aileyi çocuğun kurumdaki eğitim sürecine dâhil etmek,
- Çocuğun eğitimi ve gelişimi konusunda aileleri bilgilendirmek,
- Ailelerin öğretmenle ya da hizmet verenlerle sürekli iletişim hâlinde olmalarını sağlamak,
- Çocuk hakkında aileyle öğretmen arasında karşılıklı bilgi paylaşımını sağlamak,
- Kuruma her yönden destek sağlamak,
- Ailelerin diğer ailelerle bir araya gelerek birbirlerinin deneyimlerinden yararlanmalarını sağlamak,

- Aile bireylerini, çocuklarına öğretmenlik ve rehberlik yapabilecekleri şekilde eğitmek,
- Ailelerin okul dışındaki bilgi kaynaklarını kendilerinin ve çocuklarının yararına kullanmalarını desteklemek,
- Okul aile işbirliğinden yararlanarak evde çocuk için zengin, uyarıcı bir çevre hazırlanmasını sağlamak,
- Anne babalara duygusal destek sunmak,
- Öğretmen ve aile etkinliklerini içeren ortak programlar planlamak,
- Ailelere toplumsal hizmetlerden yararlanmaları konusunda yardımcı olmak,
- Ailelerin, hizmetlerin ve bilgilerin yaygınlaştırılmasına katkıda bulunmalarını sağlamak.

Aile Katılımının Yararları

Öğretmen aile bireylerini yakından tanıma fırsatı bulur ve bu sayede çocuğun duygu ve düşüncelerin altında yatan sebepleri daha kolay anlar. Çocuklara yönelik algıları daha net olan öğretmen onların eğitimleri konusunda da aileden destek alarak yükünü azaltmış olur. Aileler çocuklarını farklı bir sosyal yapı içerisinde özgürce hareket ettiğini görme fırsatı edinir. Çocuğun gelişimi hakkında doğru mercilerden doğru bilgiler edinir. Çocuk anne baba iletişimi kuvvetlenir. Okul öncesi eğitim kurumlarının doğrudan paydaşı olan ailelerin kurumlarla sürekli iletişim hâlinde olması eğitimin kalitesini de artırır.

ERKEN ÇOCUKLUK EĞİTİMİNDE AİLE KATILIM ÇALIŞMALARI

Programın vazgeçilmez öğelerinden olan aile katılım çalışmaları; *aile eğitim etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri, aile eğitim etkinliklerine katılım, ev ziyaretleri, yönetim ve karar verme süreçlerine katılımı* şeklinde uygulanmaktadır.

Aile Eğitim Etkinlikleri

Aile eğitim etkinlikleri; anne babaların çocuk sağlığı, gelişim, davranış yönetimi, iletişim, beslenme, ruh sağlığı vb. konularda bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik sistemli, planlı ve sürekliliği olan çalışmalardır. Aile eğitim programları planlanırken mutlaka ailelerin ihtiyaçlarını belirlemek için ihtiyaç belirleme formları uygulanmalı, ihtiyaçlar doğrultusunda planlanmalıdır.

AİLE EĞİTİMİ İHTİYAÇ BELİRLEME FORMU

İsim:..... Tarih.../.../...

Okulumuzda sizlerin belirleyeceği konularda eğitim etkinlikleri düzenlemeyi planlıyoruz. Aşağıda verilen konulardan eğitim almak istediklerinizi önem sırasına göre numaralayınız.En önemli gördüğünüz konuya (1) veriniz.

Konular:

()Yaşlara göre çocuğun gelişimi

()Çocuklarla iletişim

()Çocukta davranış yönetimi

()Kardeşler arası ilişkiler

()Tuvalet eğitimi

()Çocuk kitapları

()Okula hazırlık

()Diğer.....(ekleyiniz)

Toplantı sıklığı.....

() Her hafta

() İki haftada bir

() Ayda bir

Eğitim toplantıları

Eğitim toplantıları programın bir parçasıdır ve önceden belirlenmiş bir plan çerçevesinde düzenlenmelidir. Mutlaka hedef ve hedef davranışları olmalıdır, toplantı sonunda değerlendirmeye tabi tutulmalıdır.

Bu toplantılarda eğitimciler ebeveynlerle çalışırken:

- Göz kontağı kurmalıdır.
- Sevecen, saygılı ve hoşgörülü davranmalıdır.
- Ses tonu ve vurgulara özen göstermelidir.
- Tüm anne babalara eşit davranmalıdır.
- Ailelerden beklentilerini açıklamalı ve onların beklentilerini dinlemelidir.
- Anne babaların eğitim düzeylerine uygun ifadeler ve örnekler kullanılmalıdır.
- Aile eğitim çalışmalarının öncesi ve sonrasında mutlaka aileler ile bilgi paylaşımında bulunmalıdır.
- Toplantı süresince tüm ebeveynlerin etkin katılımını sağlamalıdır.
- Toplantı sırasında grup üyeleri ile canlı, neşeli ve istekli bir çalışma havası yaratmalıdır.
- Toplantı sırasında düzgün ve sade bir dil kullanmalıdır.
- Konular arasında geçiş yaparken "önemli başka bir nokta da" gibi sözel geçiş ifadeleri kullanmalıdır.
- Ebeveynlere karşı hoşgörülü ve sempatik davranmalıdır.
- Otoriter tutumdan kaçınmalıdır.
- Aileleri yargılamaktan kaçınmalıdır.
- Ailelere karşı sabırlı davranmalıdır.
- Toplantı planlanan yönde gitmediğinde eğitimci toplantıyı yönlendirmelidir.

- Bilgi hatası yapmamalıdır.
- Konunun eksiksiz konuşulmasını sağlamalıdır.
- Konunun içeriğine uygun olarak zaman iyi kullanılmalıdır.
- Toplantılarda sürekli olarak bir ebeveynin konuşmasını ve toplantıyı yönlendirmesini engellemelidir.
- Toplantılar sırasında konu ile ilgili açıklayıcı örnekler vermelidir. Ancak bir çocuk ve ebeveyn ile ilgili özel bir durum grup önünde anlatılmamalı ve tartışılmamalıdır.
- Eğitim toplantıları sırasında önceki konularla bağlantı kurulmalıdır.
- Ebeveynlerin birbirlerini görebilecekleri şekilde “U” düzeninde oturmaları sağlanmalıdır.
- Ortamın aydınlatma ve ısı durumu göz önünde ulundurulmalıdır.

Konferanslar

Konferanslar planlanmadan önce ve konferanslardan sonra mutlaka ailelerin konferans ile ilgili görüş ve önerileri alınmalıdır. *Ebeveyn görüşleri hem konferanslardan beklentilerini anlamamızı sağlar hem de bir sonra konferans için dikkat edilmesi gereken durumları fark etmemize yardımcı olur.* Konferans esnasında ebeveynlere söz hakkı verilmelidir. Konferanslara aktif katılımlarını sağlamak için açık uçlu sorular kullanılmalıdır.

Aile İletişim Etkinlikleri

Eğitim bir iletişim sürecini kapsayan etkinliklerden oluşur. Aile ve okul arasındaki iletişimi sağlayan farklı teknikler vardır. Bunlar:

- Telefon görüşmeleri
- Kitapçık ve etkinlik örnekleri
- Ses ve görüntü kayıtları
- Fotoğraflar
- Duyuru panoları
- Bültenler
- Haber mektupları
- Yazışmalar
- Porfolyo dosyaları
- Toplantılar
- Okul ziyaretleri
- Geliş gidiş zamanları
- İnternet
- Dilek kutusu

Telefon görüşmeleri

Ailelerle yüz yüze görüşme yapılamadığı durumlarda telefon görüşmeleri yapılabilir ve çocukları ve yapılan etkinlikleri hakkında bilgiler verilebilir. Telefon görüşmelerinde acil ya da olumsuz olaylar dışında belirli aralıklarla çocuğun gelişimi ile ilgili olumlu bilgiler vermek amacıyla da telefon görüşmeleri yapılabilir. Aileler belirli aralıklarla telefon ile aranacakları haberdar edilirse, görüşme sırasında kendilerini daha rahat hissedebilirler. Öğretmen aileyi aradığı ortamda gürültü olmamasına dikkat etmelidir. Telefon görüşmesi başlangıcında ailenin görüşme için uygun olup olmadığı sorulmalıdır. Görüşme sırasında karşılıklı soru cevap şeklinde yürütülmesi bilgi akışında fayda sağlayabilir. Ailelerin sormuş olduğu soru karşısında yeterince bilgi sahibi olmayan öğretmen gerekli bilgiye ulaştıktan sonra aileyle tekrar görüşmelidir. Yapılan görüşmeler gizli kalmalıdır. *Eğitimci, telefon görüşmesinden önce hangi konular hakkında konuşacağına dair bir plan yaparsa, konuların dışına fazla çıkmadan amacına ulaşmış olur.*

Kitapçıklar

Günümüzde birçok eğitim kurumu okul ve çocuk hakkında aileye bilgi vermek için kitapçıklardan yararlanmaktadır. Bu kitapçıklar okulda geçen bir günü, eğitim donanımlarını, çocuğun gelişim aşamalarını gibi birçok konuyu içerebilir. Kitapçıklar hazırlanırken çocukların yaratıcılıklarından da yararlanılabilir. Örneğin okulda geçen bir günü anlatan bir kitapçıkta çocukların günlerini resmetmelerini kullanabiliriz. Kitapçıklar hazırlanırken hitap edeceği ebeveyn grubunun ilgi, istek ve sosyoekonomik durumları göz önünde bulundurulmalıdır.

Ses ve video Kayıtları

Eğitim sürecinde çocukların etkinliklerdeki performanslarını, özel gün kutlamalarındaki faaliyetleri ve hatta beslenme saatindeki anlarını kayda alıp velilerle paylaşmak onlara verdiğiniz değerin en basit yolla gösterilmesidir. Yıl içindeki özel gün kutlamaları öğrenci veli öğretmenin bir araya gelerek izlemesi ve değerlendirmesi gereken iletişimin etkileşimin yoğun olacağı etkinliklerdir. Çocuklarda isterlerse aileleri ile geçirdiği kaydettikleri anları sınıf ortamında arkadaşları ve öğretmeniyle paylaşabilir. Bu durum çocuğun sosyalleşmesine yarar sağlar.

Fotoğraflar

Öğretmen sınıf ortamında çocukların faaliyet içerisindeki anlarını fotoğraf ile ebeveynlere iletebilir. İlk sanat etkinliği, ilk sınıf başkanı oluşu ya da beslenmesini bitirmesi doğrudan bir kaynak ile veliye sunulursa daha anlamlı bir iletişim sağlanır. Özel bir gezi ya da sınıf içerisindeki deneylerde karşılaştıkları ilginç durumlara verdikleri tepkiler onların da ileride hatırlamak isteyeceği anlardandır. Bazen de çocuklar aileleri ile yaşadıkları farklı deneyimlerin resimlerini/fotoğraflarını okulda arkadaşları ile paylaşabilirler.

Duyuru panoları

Ebeveynlerin çocuklarını okula getirdikleri veya okuldan aldıkları zaman okul sınıf ya da çocuklarıyla ilgili bilgileri görebilecekleri ilgi çekici bir pano hazırlanır. Bu panoda sınıf içi yapılan etkinlik örnekleri, resimleri, yapılacak olan etkinlik hazırlıkları ile ilgili ön bilgi ya da okul hakkında duyurulacak konular yer alabilir. *Duyuru panoları ebeveynlerin ilgisini çekecek şekilde düzenlenmeli ve güncelliğini korumalıdır.*

Bülten

Eğitimci ve ebeveyn arasında haftalık veya aylık bültenler şeklinde bir iletişim yolu olabilir. Bültenler ile eğitim ortamında yapılan etkinlik haberleri, ebeveynlere çocukları evde eğitici vakit geçirebilecekleri etkinlik önerileri, yapılan geziler deneyler hakkında bilgiler kolayca ebeveyne ulaştırılır. *Bültenler çocuk sayısı kadar hazırlanmalı ve mümkünse doğrudan ebeveyne verilmelidir.* Düzenli bülten kullanmak ebeveynlerinde meraklarını gidermeye yardımcı olacaktır. Çocuklar için saklanırsa gelecekte okul öncesi güncesi olarak güzel bir hatıra olabilir.

Haber mektupları

Ebeveynler ile eğitim ortamı arasındaki iletişimi sağlayan bir başka yol ise haber mektuplarıdır. Ailelerin dikkatini çekebilecek şekilde görsellerde kullanılarak hazırlanan haber mektupları aile katılım çalışmaları içinde sıkça kullanılan yöntemlerdendir. Sınıf içi yapılacak bir etkinlik için hazırlık materyalleri bu mektupla veliden istenebileceği gibi, ebeveyni okula davet etmek için de kullanılabilir. Haber mektuplarında ebeveynlerden cevap da beklenebilir, bu durumda mektup karşılıklı okuldan ebeveyne, ebeveynlerden okula iletilir. Haber mektuplarında kullanılan dil üslup önemlidir.

Yazışmalar

Okulda olan herhangi özel bir durumu, sınıf içerisinde çocukların yaptığı yapacağı etkinlikleri veli ile paylaşma şeklidir. Yazışmalar için ebeveynler ile önceden görüşülmeli özellikle çocukların ileteceği notlar olacağı için bir yazışma notu bırakma yeri hazırlanmalı, bu çocuğun beslenme çantası olabileceği gibi cebine koyulabilecek renkli bir zarf da olabilir. Ebeveyn ve öğretmen bu yerleri kontrol etmeli herhangi bir yazışma olup olmadığına bakmalıdır. Bu yazışmalar öğrenci ile de iletilebilir ancak onlar unutulabilirler. Yazışmalarda hassas bir problem veli ile paylaşılmamalı özellikler bu konular için yüz yüze konuşma tercih edilmelidir. Sürekli bir materyal isteme için bu kanal kullanılmamalıdır, ebeveyne çocukları hakkında olumlu bilgileri iletmek için kullanılması daha önemlidir. Yazışmalarda öğretmen isim soy isim ve tarih yazmaya dikkat etmelidir.

Portfolyo dosyaları

Portfolyo, çocuğun tüm gelişim kayıtları, yapılan gözlemler kayıtlar ve yaptığı etkinlikleri kapsayan geniş bir gelişim takip dosyasıdır. Portfolyo dosyasında çocuğu daha iyi değerlendirmek amacıyla gelişim takibine yönelik kontrol listeleri, gözlem kayıtları, dereceli ölçekler, test verileri, çocuk ve aileye ait görüşme verileri, bilgi formları, raporlar, öğretmenin gözlem ve görüşleri, programda çocuk için verilen amaçlar ve çocuğun çalışma örnekleri yer almalıdır. Portfolyo dosyaları çocuğun gelişimi hakkında bizlere bilgiler sunar. *Özellikle duygusal gelişimini gözlemleyebileceğimiz önemli bir yoldur.* Bu dosyalardaki etkinlikler aile paylaşılmalıdır hatta çocuğun bir sonraki okuluna gönderilerek çocuk hakkında bilgi sahibi olmaları sağlanılmalıdır. Dosyaya bırakılacak etkinlikler anında not alınmalı tarihi ve yapılan etkinliğin içeriği yazılmalıdır.

Toplantılar

Özellikle okulun ilk günlerinden başlayarak belli aralıklarla öğretmen ve ebeveynlerin bir araya gelerek bilgi paylaşımında bulunmasıdır. Toplantılar yapılmadan önce veli bilgilendirilmelidir. Ebeveynlere uygun zaman dilimlerinde toplantılar yapılmalıdır. Bilgilendirme yapılırken veliye toplantının sadece günü değil toplantının amacı gündemi de iletilmelidir. Ebeveynlerin etkin katılımı sağlanmalı toplantı sonunda kısa bir değerlendirme ebeveynlerle birlikte yapılmalıdır.

Okul ziyaretleri

Ebeveynlerin planlanan zaman dilimlerinde okul ziyaretlerinde bulunması hem çocuğun okulda ebeveyni olmasını sağlarken hem de aileye okul etkinliklerini yerinde doğrudan inceleme fırsatı sunar. Özellikle okul ilk günlerinde ve özel gün kutlamalarında çocuklar ailelerini yanlarında görmek isterler. Ebeveyn okul ziyaretleri önceden planlanmalı ailelere uygun zaman dilimlerinde aile katılım çalışması şeklinde de uygulanmalıdır. Bu ziyaretler ailelerin çocuklarına nasıl davrandığını gözlemlemek için bir yoldur. Aynı zamanda ailelerin çocuklarına nasıl davranmaları gerektiğini öğrenmeleri içinde bir fırsattır.

Geliş-gidiş zamanları

Ebeveynlerle kısa görüşmeler yapmak için uygun zaman dilimidir. Ancak uzun süren görüşmeler çocukların sağlıklı okuldan ayrılmasını gözlemesi gereken öğretmen için uygun değildir. Önemli durumları birkaç cümle ile veliye bildirmek, bir sonraki gün hakkında bilgi vermek yeterlidir.

İnternet

Teknolojinin ilerlediği günümüzde ebeveynlerle iletişim için internet ağları da kullanılabilir. Velilerle bilgi paylaşımı için mail grupları, özel web siteleri hazırlanabilir. Anında bilgi paylaşımı sağlaması interneti bir adım ileriye atsa da paylaşılan bilgilerin gizliliği konusunda dikkatli olunmalıdır.

Dilek kutuları

Ailelerin kurum, kurum hizmetleri, eğitim programı ve çocuklarıyla ilgili her konuda görüş ve düşüncelerini, isteklerini, arzularını, öneri ve eleştirilerini yazmaları için kurumun uygun bir yerine dilek kutusu konur. Dilek kutusundaki yazılar belli aralıklarla değerlendirilmeli, ebeveynlerin görüşlerine değer verilmelidir.

Ebeveynlerin Eğitim Etkinliklerine Katılımları

Eğitim ortamına ebeveyn katılımı etkinliklerini içermektedir. Anne babalar okul öncesi eğitim etkinliklerinden ilgi ve isteklerine göre belirli bir planlama dâhilinde aktif rol alırlar. Bu bazen Türkçe dil etkinliği olarak kitap okuma bazen beslenme saati için yemek hazırlama bazen de okul dışı gezilere eşlik etmek şeklinde olabilir. Tüm ebeveynlerin dönem içerisinde katılımına dikkat

edilmelidir. *Ebeveynlerin etkinliklere katılımı için önceden onlara “Ebeveyn Katılım Formu” uygulanmalıdır.* Ebeveynler istedikleri alanda istedikleri zaman dilimlerinde katılabilecekleri etkinlikleri belirtmelidirler.

EBEVEYN KATILIM FORMU

İsim :

Tarih :

Ebeveynlerin eğitime katılımı ve çocukların deneyimlerini paylaşmak için sizleri anasınıfımızda görev almaya davet ediyoruz. Bu yolla sizler kendi çocuklarınızın arkadaşları ve diğer yetişkinlerle olan ilişkilerini gözlemleyebilme şansını elde etmiş olacaksınız. Ayrıca çocuk yetiştirme ve onlarla iletişim kurmada yeni yollar öğrenebileceksiniz. Ana sınıfımızda ki çalışmalara katılım sürenizi, katılım yapabileceğiniz etkinlikleri belirtiniz.

Katılım süreniz :

Tam Gün () Yarım Gün () Özel Etkinlikler ()

Aşağıdaki maddeleri inceleyiniz ve yapabileceklerinizi işaretleyerek belirleyiniz. Aşağıda belirtilenlere ekleme yapabilirsiniz.

- () Gezilerde yardım edebilirim.
- () Çay ve diğer özel toplantılarda yardım edebilirim.
- () Materyal ve araç hazırlamak için düzenli gelebilirim.
- () Öykü anlatabilirim.
- () Çocukların oluşturduğu hikâyeyi kayıt edebilirim.
- () Deneylerde görev alabilirim.
- () Enstrüman çalabilirim.
- () Resim, deniz kabuğu, taş vb. koleksiyonumuzu çocuklara gösterebilirim.
- () Meslek tanıtımlarında görev alabilirim.
- () Yemek pişirme, dikiş dikme vb. özel zevklerim var. Bunları çocuklarla paylaşabilirim.

ÜNİTE-6(AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI – II)

AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI

Aile eğitimi süresince öğretmen misafir konuşmacıları çağırabilir, rol oynama etkinlikleri uygulayabilir, örnek olay çalışmaları, öz yansıtma ve meslekler arası eğitim çalışmaları yapabilir; aile ve toplumdaki diğer kurumlarla yapılan araştırmaları paylaşabilir.

1.Misafir konuşmacılar: Aileler, farklı alanlardaki uzmanlar ve akademisyenler tarafından düzenlenen konferanslara ya da yönetilen tartışmalara katılmak, öğretmen adaylarının, çocuk eğitiminde temel rol oynayan kişilerle direk etkileşim içine girmesini ve onlardan bir şeyler öğrenmesini sağlar. Öğreğin davranış bozukluğu olan bir çocuğa sahip ebeveynler için alanında uzman akademisyenlerin davranış değiştirme etkinlikleri konusunda bilgi vermesini içeren bir konferans olabilir.

2.Rol oynama etkinlikleri: Gerçek hayatta ebeveynler ve öğretmenlerin karşılaşabilecekleri problem durumları rol oynama etkinlikleri ile canlandırılır. Birebir gerçek duruma karşı çözüm yolları uygulamalı olarak bulunur. Bu süreç içerisinde öğretmen adaylarının, duygusal anlamda da sürece uyum sağlama ve yaparak yaşayarak öğrenme fırsatları olur. *Ayrıca hem dersi veren eğiticinin hem de bu canlandırmaları izleyen akranlarının vereceği geri dönütler, öğretmen adaylarının farklı bakış açılarını daha iyi anlamasını da sağlar.* Örnek senaryolar hayata geçirilir.

3.Örnek olay çalışmaları: Öğretmen adaylarının karmaşık aile okul ilişkisini anlamasına yardımcı olan etkinlikleri içerir. Ailelerle ile karşılaşılacak durumları okur ve çözüm yollarını planlar. Örneğin sınıftaki bir kız çocuğu konuşurken sürekli eliyle ağzını kapattığı için, söyledikleri tam olarak anlaşılamıyordu. Bir gün öğretmen anneye karşılaştığında, onun da konuşurken ağzını kapattığını gördü. Çünkü anne eksik olan dişlerini saklamaya çalışıyordu. Öğretmen bu iletişim problemlerinin, annesinin davranışıyla kızına rol model olmasından kaynaklandığını anladı. Bu bir örnek olay çalışması olabilir ve öğretmen adayları durumu farklı açılardan ele alabilirler. Ancak temel amaç, çocuklar ya da aileler ile ilgili ön yargılı çalışmalar yapmaktan kaçınmaktır.

4. Öz yansıtma: Öğretmen adaylarının ebeveynlere karşı kendi yaşantılarından süzgeçler sunarak bakmasını sağlayan etkinlikleri içerir. Günlük tutma, kendi ailelerinin geçmişleri, aile ile ilgili varsayımları ve onlara karşı tutumları hazırlamış oldukları ödevlerdir. *Bu etkinlikler ile öğretmen adayları farklılıklara açık hâle gelir.* Olumsuz durumlar karşısında kendilerinin de fark etmedikleri öz düşünceleri açığa çıkar.

5.Meslekler arası eğitim çalışmaları: Aile eğitimi, okul aile ve çocuk arasındaki üçlü etkileşimi gerekli kıldığı kadar ihtiyaç hâlinde diğer meslek alanlarının da dahil olmasını gerektirir. Örneğin okulda bulunan rehber öğretmen bu etkileşimin bir parçası olmalıdır. *Farklı profesyonellerin bir arada uyumlu çalışması anne baba eğitimini daha güçlü kılar.*

6.Aile ve toplumdaki diğer kurumlarla yapılan çalışmalar: Öğretmen adaylarının aile ve toplum görüşlerini anlamasına yardımcı olabilecek çalışmalardır. Ailelerle yapılan görüşmeler, uygulanan anketler ile duygu ve düşünceleri somut olarak ortaya koyulur. Aile ile iletişimde “sizden öğreneceğim çok şey var” bakış açısı ile yaklaşmak iletişim engelinin oluşmasını engeller.

Aile eğitim programlarını hazırlarken bazı temel hedefleri de göz önünde bulundurmalarıdır:

- Ailelerin çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgilendirilmelerini sağlamak,
- Her yaşın gelişim özelliğine göre çocuklarını tanımlarında yardımcı olmak,

- Çocuğun her alandaki gelişimini desteklemelerine ve hızlandırmalarına doğrudan katılımlarını sağlamak, özellikle zihinsel ve dil gelişimlerini desteklemek,
- Anne babayı, aile ile çocuk arasında sağlıklı iletişim kurmanın önemi ve çocuk yetiştirme tutumları konusunda bilgilendirmek,
- Çocukların davranış ve alışkanlıklarını değiştirme yollarını öğretmek
- Anne baba adaylarını eğitmek,
- Evlat edinen ailelere, üstlendikleri anne baba rollerini benimsetmek,
- Ailelere çocuk sağlığı ve beslenmesi konusunda yardımcı olmak,
- Aileleri kendi hakları ile ilgili olarak bilinçlendirmek,
- Sağlıklı ve güçlü bir aileye sahip olmanın önemli bir ayrıcalık olduğu, ailenin yerinin doldurulamayacağı ve taşıdığı değerlerin başka hiçbir kurum tarafından sürdürülemeyeceği gibi gerekçelerle toplumun ailenin önemine dikkatini çekmek,
- Ailede bireyler arası ilişkilerin sağlamlaştırılması, sorunların çözümü ve muhtemel sorunların ortaya çıkmasını engellemek için rehberlik etmek,
- Aileleri yeni toplumsal şartlar içinde çeşitli konularda bilgilendirmek ve hangi bilgi hizmetleri nerelerden edinebilecekleri konusunda rehberlik etmek
- Ailelere, çocuğunu kendi kendine kararlar alabilen ve aldığı bu kararların sorumluluğunu taşıyabilecek, özdenetim sahibi girişken, hem kendi haklarına saygılı, hem de duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilen yeteneklerini kullanabilen, kültür değerlerine sahip, ruhsal ve bedensel bakımdan sağlıklı bir kişi olarak yetiştirmeleri için gerekli bilgileri vermek.

ÜNİTE-7(AİLE VE ÇOCUK HAKKINDA BİLGİ EDİNME-I) ÇOCUK GELİŞİMİ

Fizyolojik gelişimin en hızlı olduğu dönem yaşamın ilk yıllarıdır. Ancak daha sonrada gelişme devam eder ve hızında azalma olur. Ergenlik dönemi yaşanmaya başladığında yine gelişim hızlanmaya başlar.Okul öncesi dönemde bedensel büyüme ve değişiklikler ortaya çıkar ve kaba motor kaslardaki gelişmeler ön plâna geçer. Bu dönemde ince motor kaslardaki koordinasyon beklenen gelişim görevini daha tamamlayamamıştır. İnce motor kas gelişimi ilköğretim ikinci yarıylda gelişimini hızlandırır ve ergenlik döneminde tamamlamaya başlar. İkincil cinsiyet özellikleri ile ilgili gelişmeler daha çok ergenlik döneminde ortaya çıkar ve bu süreç içerisinde kendisini tamamlamaya yönelir. Çocuk sonunda yetişkinlik dönemine ayak basar.Jean Piaget, bilişsel gelişimi ifade eden oldukça detaylı bir kuram geliştirmiştir. Ona göre gelişimde önemli olan; biyolojik olgunlaşma ile geçirilen öğrenme yaşantılarının etkileşimidir. Biyolojik olgunlaşma bilişsel gelişimi doğrudan etkiler.Ergenlik dönemi ve ergenliksonrasına tekabül eden son gelişim evresi, Piaget tarafından “*Soyut İşlemler Dönemi*” olarak adlandırılmaktadır.yetenekleri niteliksel olarak gelişmektedir.

Piaget’e göre bilişsel gelişim evrelerinin ilki; “*Duyusal Motor Dönem*” dir. Bu dönemde bebekler dış dünya ile duyuları ve motor faaliyetleri ile ilişki kurarlar. Bu dönem doğumla iki yaş aralığını kapsar. Bu dönem ilerledikçe çevresinde olup bitenleri keşfederek kendi farklılıklarını anlamaya başlar ve nesnelerin devamlılığı ilkesi ile beraber bilişsel gelişimde refleks düzeyinde tepki verilen dönemden, zihinsel işlemlerin kullanılması aşamasına geçiş olur. “*İşlem Öncesi Dönem*” ise, 2-7 yaş arasına denk düşen bilişsel dönemdir. Çocuklar bu dönemde “*ben*” merkezci bir anlayışa sahiptirler.2-7 yaş dönemine denk gelen “*Somut İşlemler Döneminde*” çocuk artık bilişsel potansiyellerini kullanmaya başlar. “*Eşyanın Korunumu*” problemleri bu dönemde ortadan kalkar. Sınıflama ve sıralama işlemleri başarıyla yapılır ve işlemler tersine çevrilebilir. Bilişsel gelişimin en son evresi, “*Soyut İşlemler Dönemi*” dir. Ergenlik döneminden başlar ve yetişkinlik dönemine doğru yol alır. Bu gelişim dönemi içerisinde “*Ben Merkezcilik*” düşünce, tutum ve davranışlarına da zaman zaman rastlanır ve soyut düşünce kapasitesi geliştiği için, şekillenen fikirler kapsamında soyut kavramlara da yer verilir.Vigotsky’nin“*Sosyal Yapılandırmacılık*” ilkesi dil gelişiminin bilişsel gelişim açısından önemini ortaya koymaktadır.

İnsanların parmak izleri kadar, öğrenmeleri de kendilerine özeldir. O hâlde edinilen öğrenme değerlerinin de birbirinin aynı olmaması gerekir.Sigmund Freud’un psikanalitik temelli kişilik kuramı, kişilik gelişimini tanımlaması açısından oldukça önemlidir. Bu yaklaşıma göre bebeklerde kişilik gelişimi farklı aşamalardan geçer. “*Oral, Anal, Fallik, Latans ve Genital*” kişilik gelişimi dönemleri olarak belirtilen beş gelişim aşamasının olduğu iddia edilmektedir. Bu kişilik gelişimi dönemlerine, “*Psikoseksüel Gelişim Dönemleri*” adı verilmiştir. Yaşamın ilk altı yılına denk düşen yukarıdaki kişilik gelişim dönemleri, geçirilen yaşantılar itibarıyla oldukça önemlidir ve o dönemde geçirilen yaşantıların izlerinin silinmesi pek mümkün değildir.

Erikson’da kişilik gelişimini gelişim dönemleri içerisinde ve biyolojik temele dayalı olarak ele almıştır. Kişiliğin oluşmasında; olgunlaşmaya ilave olarak yaşantıların etkisi de göz ardı edilmemelidir. Her bir gelişim döneminin bireye sunduğu bir karmaşa yumağı vardır ve bu karmaşa yumağının üstesinden geldiği ölçüde benlik yeni şeyler kazanır ve bir sonraki gelişim dönemine daha güçlü olarak girer. Bu karmaşalar aşağıdaki gibi sıralanmıştır;

- Temel güvene karşı güvensizlik (0-1 yaş)

- Özerkliğe karşı kuşku ve utanç (2-4 yaş)
- Girişimciliğe karşı suçluluk (4-6 yaş)
- Çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu (7-11 yaş)
- Kimliğe karşı kimlik bocalaması (12-17 yaş)
- Yakınlığa karşı uzaklık (ilk yetişkinlik dönemi)
- Üreticiliğe karşı durgunluk (Yetişkinlik dönemi)
- Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk (olgunluk dönemi)

Rogers ve Maslow gibi hümanist yaklaşımclar da, kişilik gelişimini “*Benlik yapısı*” üzerinden açıklamaya çalışmışlardır. “*Benlik Yapısını*” benlik ve öz ben birlikte inşa etmektedirler. Hümanist yaklaşıma göre; insanın benlik yapısının temelinde; kalıtsal miras değerleri olarak doğuştan getirdiği; olumlu, iyi ve yaratıcı özellikleri bulunur.Çocuklar için değerler sisteminin oluşumu da aynı şekilde gelişimsel bir süreç izlemektedir. Bu gelişim süreci bir başka ifadeyle “*Ahlâk Gelişimi*” dir. Öncelikli olarak “*Süper Ego*” nunPsikanalitik kuram çerçevesinde oluşum süreci şeklinde ifade edilmiştir. Kolberg ve Piaget, ahlâk gelişimini, bilişsel gelişimle paralel bir şekilde ele almışlardır. Piaget, ahlâk gelişiminin iki gelişim döneminde gerçekleştiğini belirtmiş ve bu dönemler arasında gerçekleşen gelişim süreçleri arasında hiyerarşik bir yapının ve her iki gelişim dönemi arasında farklılıkların olduğunu belirtmiştir. Birincisi 11 yaşına kadar geçen ve dışa bağlı olan dönemdir. Çocuklar ahlâki yargıları açısından çevrelerindeki otorite olan figürlere bağımlılık gösterirler. İkinci evre olan daha ileri düzeydeki özerk döneme ayak basan çocuklar, başkalarının değerlendirmelerinden çok kendi değerlendirmelerine göre davranmaya başlarlar. Davranışlar arasında iyi – kötü ayırımına girerken davranışın arka plânında yatan niyeti de dikkate alırlar. Kolberg ise ahlâk gelişimini; “*gelenek öncesi, geleneksel ve gelenek sonrası*” olmak üzere üç aşamada ele almıştır.Gelenek öncesi dönemde, birey kendi ihtiyaçlarını doyumaya çalışır. Geleneksel dönemde toplumsal beklentilerin karşılanması önem kazanır ve gelenek sonrası dönemde ise, birey kendi öz değerler sistemini geliştirir ve insan haklarını gözeterek davranır.

Aile çocuğunu bir eğitim kurumuna verdiği zaman genel olarak şu beklentiler içine girer:

- Okulda çocuğunun güvende olduğunu bilmek.
- Öğretmenin çocuğun ihtiyaçlarını karşılamada yeterli olacağını bilmek.
- Çocuğun anne-babayla ilişkisinde daha olumlu gelişmeler olacağını bilmek.
- Okuldaki disiplin ve tutumlar hakkında bilgi sahibi olmak.

Pratik becerilerin belirlenmesi ve basitten karmaşığa göre sıraya konulması, basit öğretimsel tekniklerin nasıl kullanılacağı bilgisinin verilmesi (ödül, pekiştirme ve ipuçları önemlidir).

Sadece gelişim bozukluğu olan bir çocuğun değil, hiçbir problemi olmayan yeni bir bireyin katılmasının da bir stres kaynağı olduğunu kabul edersek, gelişimsel açıdan bir problem taşıyan çocuğun aileye katılımının eşler arasındaki ilişkiyi, kişinin kendisini algılayışını ve pek çok dengeyi alt üst eder.İlk sarsıcı dalga, tüm bu duygusal geçişlerden ve uyumlardan sonra doğum gerçekleşip on sekiz ay, bir yaş gibi bir dönemde çocuğunuz ile ilgili olarak yolunda gitmeyen bir şeyler olduğunu düşünmek olacaktır.Çocuğun normal bir gelişime sahip olamayacağını öğrenmek anne baba için şok etkisi yaratan bir etki oluşturmaktadır. Bu durumun yaratacağı etki çok sevilen bir kişinin ardından yas tutmaya benzer bir tepkidir. Bu süreç bir gün, bir ay ya da birkaç ay gibi kısa sürede tamamlanmamaktadır. Bu süreç içinde özellikle anne babanın ve hatta yakın aile üyelerinin farklı duygusal tepkiler yaşayacağını ifade etmek gerekir. Bunlar; “şok”, “inkâr”, “suçluluk”, “kıskançlık”, “dışlama” ve “uyumdur”. Uyum aynı zamanda bir kabullenme süreci olarak da ifade edilebilir.

KARIŞIK DUYGU DURUMLARI VE BELİRSİZLİK

Çocuğunda gelişimle ilgili herhangi bir problem veya iletişim sorunu ile yüzleşmek durumunda kalan çoğu aile, çocuğu anaokulu hatta ilkokul dönemine gelene kadar belirleyici bir farklılık görmez veya görmek istemez.ailedeki yakınlarda çocukla ilgili herhangi bir sorunun olmadığını, evham yapıldığını, aileden geçmişe dönük örneklerle açıkladıklarında, ebeveynlerin kafaları iyice karışır.

ŞOK

Devam eden belirsizlik içerisinde ailelerin çocuklarıyla ilişkili olarak ortaya çıkan ciddi bir sorunun varlığını öğrenmeleri, onlara en azından şok duygusunu yaşatmaya yetecektir.Şok sadece çocukluk dönemi gelişim sorunları ile ortaya çıkan bir sorun değildir. Bu durum çocukların daha ileri yaşlarda da farkına varılan olumsuz düşünce, tutum ve davranışları ile bağlantılı olarak da ortaya çıkabilir. Gençlerin toplumsal değer ve normları göz ardı eden çeşitli tercihleri de benzer şekilde ebeveynlerin dünyalarının başlarına yıkılması sonucunu ortaya koyan şoklar yaşamalarını sağlayabilir. Zaman zaman gerçekleşen kültürel şoklar da benzer derinliklere sahiptir. Bireylerin başkaları üzerinden beklentileri gerçekleşmediğinde veya makul seviyelerde reddedilmediği zaman da insanlar şok yaşayabilirler. Bu durumlarda da şaşırma ve kafa karışıklığı olası sonuçlardandır.

İNKÂR

Anne baba çaresiz bu şok durumundan çok önemli olan yardım ve psikolojik destekle çıkabilirse, hızla etraftan bu problemin tanımı ve sebepleriyle ilgili bilgi toplama işine yönelir.İnkâr en sık başvurulmuş tepki biçimidir. Anne-babalar bu şekilde karşı taraftan gelebilecek olumsuz mesajların önüne geçmiş olacaklarını düşünürler. Bu durum objektiflikle subjektiflik arasındaki farkı tam kavrayamamış ebeveynlerin daha çok ortaya koyduğu tepki biçimi olabilir.Çünkü inkâr bir yalan olayıdır ve arka plândaki asıl gerçekliği ortadan kaldırmaz.Suçlama bir nevi dışa yansıtma olayıdır.Kabul etme, birkaç ay veya yılları alabilir. Bazı aileler ise çocuklarının durumunu kabul etmeye yanaşmazlar. Çocuğunun özürü kalmasını bir türlü kabullenmeyen aile; sağlıklı iletişim kurmada zorlanmaya başlar. Bir yerde iletişim kanalları kapatılır.Aile kendine bir kaos yaratır. Çevreden kendini soyutlar.Aslında inkâr, bir çeşit sorunu sadece sözel olarak yok sayma çabasıdır. Kronikleşen sorunun giderilmesi imkân ve ihtimallerinin azalmaya başlamasıyla gelişen bir tepki mekanizmasıdır. Böylece karşı tarafın daha doğal ve acıma, hor görme, belki hoşnut olma

mesajlı tavır ve davranışlarının önüne geçilmiş olunacağı düşüncesi ön plândadır. Kısa süreli ve hayali de olsa kısa süreli bir rahatlama söz konusu olacaktır.

ÜNİTE-8(ÇOCUK VE AİLE HAKKINDA BİLGİ EDİNME – II) İNANÇ VE DEĞERLER BOYUTUYLA AİLE

Günümüzde aile, anne baba ve çocuklardan oluşan toplumun en küçük birimi ve temel taşıdır.

“Dinimize göre aile ocağı kutsal bir mekândır. Birbirlerine sevgi ve saygı bağlarıyla bağlı olan; aynı inanç, aynı düşünce ve aynı duyguları paylaşan; kendilerine düşen görevleri yerine getiren bireylerden oluşan aileler, huzurlu olurlar.Kur’an-ı Kerim’de “Allah” sizlere kendinizden eşler, eşlerinizden de oğullar ve torunlar var eder” buyrulur. İslâm dini aileye büyük önem vermiştir. Çünkü aile hem kişinin huzur bulduğu bir ortam, hem neslin devamı için bir vesile, hem de kişiyi dinen haram ve günah sayılan çeşitli kötülüklerden koruyup kollayan bir kurumdur. Aile hayatı açısından dinen haram ve günah sayılan tutum ve davranışların; sosyal, psikolojik ve biyolojik olarak da insan ve toplum hayatına zarar verdiği anlaşılmaktadır. Kur’an-ı Kerim’de; “İçinizden kendileriyle huzura kavuşacağınız eşler yaratıp aranızda sevgi ve rahmet var etmesi Allah’ın varlığının belgelerindendir. Bunda düşünen insanlar için dersler vardır” buyrulur.Peygamberimiz “Nikah benim sünnetimdir. Evleniniz, ben diğer ümmetlere karşı sizin çokluğunuzla öğünürüm” diye buyurmuştur. Ailenin düzenli, huzurlu ve mutlu olması, aile bireylerinin birbirlerine karşı sevgi, saygı, yardımlaşma ve dayanışma bilinci içinde olmalarına bağlanmıştır.Literatürde/alanyazında anne babaların yaşadıkları tepkiler; şok, inkâr, acı ve depresyon, kızgınlık, suçluluk ve utanç olarak adlandırılmışlardır.

SUÇLULUK

Suçluluk bu durumda yaşanan en yoğun duygudur. Çünkü her istenmeyen durumun bir sebebinin olması ve bu sebebin ortaya serilmesi, diğerlerini rahatlatan duygu olmaktadır. Sebep olma suçunu dışa yöneltenler, yükü üzerlerinden attıklarını düşündüklerinden rahatladıklarını, muhataplarının üzerinde kalan yük ise onları strese sokar ve başka sebep arayışları içerisine girerek yeni suçlular aramaya başlarlar.

KIZGINLIK

Aşırı stres ve kızgınlık en yoğun olarak yaşanan bir duygu durumdur.En olası yön; eşine ve sorun yaşanan çocuğa doğru olmaktadır. Kızgınlığın çocuğa yönelmesinin arkasında; ebeveynlerin çocuklarının kesinlikle bildikleri ve yapmak istemediklerinden şüphe duymadıkları şeyler için yaşanmaktadır.Kızgınlık, durumun kabullenilememesinden kaynaklanan bir tepki türüdür. Bazı aileler bunu açıkça yansıtmakla beraber, bazıları da belli etmemeye çalışarak durumu kabullenmekten başka bir çarenin çocuğa yarar sağlamayacağını kabul ederler. Suçluluk duygusu, sebeplerin asıl kaynaklarına pay edilememesinin sonucunda ortaya çıkar.

KEDER ÇÖKÜNTÜ VE DEPRESYON

Tepki türü her ne olursa olsun, çocuğun beklenmeyen sorunu ile yaşamlarını sürdürmek zorunda kalan aileler, bir ölçüye kadar uyum gösterdikten sonra, kendilerini tükenmiş, yorgun, acıya ve ıstıraba terk edilmiş ve gelecekle ilgili olarak ümitsiz hissetmektedirler.Depresyon belirtilerinin en çok rastlanılanları; ruhsal çöküntü temelinde hoşlanma ve zevk almada karşılaşılan dikkat çekici azalma veya tamamen ortadan kalkmasıdır. Mutsuzluk, karamsarlık ve ümitsizlik durumun temel değişkenleridir.Unutkanlık ve dikkat dağınıklığı sürekli kendisini gösterir. Kişi kendisini tamamen sıradanlaştırdığı için, yine kendisini başkalarının sıkıntılarını paylaşacak kadar lüzumlu görmez ve kendi sıkıntılarının da başkalarının paylaşacakları kadar ilgi ve dikkat çekici olduğunu düşünmez.

KABUL

Yeni evlenen çiftlerin vermeleri gereken en önemli kararlardan birisi de çocuk sahibi olma veya süreyi biraz daha uzatma kararıdır.Kabul, aynı zamanda ebeveynlerin kendilerini daha fazla şok yaşamamak ve ıstırap çekmemek için geliştirdikleri terapi mekanizmalarıdır. İnsanı karşısında diz çöktüren muhteşem doğum olayı gerçekleştikten sonra, zaman içerisinde doğru ilerlemediğini düşünmeye başladığınız gelişimsel aksaklıklarla ilgili olarak uzmanlardan alacağınız benzer doğrulayıcı ifadelerle, çocuğunuzun durumunun önceden tasarladığınız beklentilerinizden oldukça uzak olduğunu kavramaya başlıyorsunuz.Batı liberal felsefesi referans kaynaklı birey olma algısı vurgulamaya çalıştığımız sorunların üstesinden tek başına ve kendi yöntemleriyle çıkması hemen hemen imkânsız gözükmektedir. İbni Haldun’un deyiimiyle bireyden daha çaplı olan şahsiyetin toplumsal boyutunun ön plânda olması, bahse konu sorunların üstesinden gelinmesinde önemli avantajlara sahip olacağı kabul edilmelidir.

2009 yılı itibarıyla Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğünün hizmet sunduğu özürölüler ve kurumlara ilişkin genel bilgiler

Hizmetin adı	Kuruluş sayısı	Hizmet alan özürölü sayısı
Ailesi yanında bakım	-	136.089
Resmi Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi	57	3.850
Resmi Aile Danışma ve Rehabilitasyon Merkezi	12	274
Özel Bakım Merkezi	23	1.038

Toplam	92	141.251
---------------	-----------	----------------

Esasında engelliliğin bir kişisel kusur olmadığı tüm anne baba ve anne baba adayları tarafından kabul edilmelidir.

ÜNİTE-9(ÖZEL EĞİTİMDE AİLE EĞİTİMİ SÜRECİ – I) AİLEYİ BİLGİLENDİRME

Sağlıklı toplumsal yapıların devamlılığı şüphesiz sağlıklı çocuk yetiştirme ile doğru orantılıdır. Bireyin daha verimli bir şekilde gelişmesine ve herhangi bir durum karşısında doyurucu uyum gösterilmesi için gereken tutum ve davranışların gösterilmesi için gerekenlerin yapılabilmesinin sağlanmasına dönük olarak insanların ihtiyaç duyacağı yardımın ve desteğin yapılmasına tanıtıcı rehberlik denilmektedir. Engelli olan çocukların ailelerine tanıtılması, özel eğitim hizmeti alabileceği bir eğitim kurumuna yerleştirilmesi ve gelişim aşamalarının izlenmesi, engelli çocuklara ve onların ailelerine verilen rehberlik faaliyetleridir. Bu çalışmaların iki temel boyutu vardır. Öncelikli olarak ailelere psikolojik destek sağlamak ve onları bir ölçüde rahatlatarak özürsüz çocuklarının kabul edilmesini sağlamak ve ikincisi ise gönderilecek okul veya yuvada çocuklarına verilecek eğitim programları konusunda bilgilendirilmelerini sağlayarak çocuğun eğitimine bir türlü katkıda bulunmalarını sağlamaktır. Engelli çocuk sahibi ebeveynlerin eğitimi ile engeli olmayan çocuk sahibi olan ebeveynlerin eğitilmesi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Engelin türü ve gelişim özelliklerinin, verilmesi gereken eğitim ve öğretim etkinliklerinin belirleyicileri olmaktadır. Sürecin başında ailelerin en ince ayrıntıya kadar bilgilendirilmeleri gerekmektedir.

“Engelli Çocuğun Kabulünde Anne Babaya Öneriler

- İlk iş kabullenmektir. Onu olduğu gibi kabul etmeniz yapacağınız çalışmalarda size en büyük yardımcıdır.
- Çocuğunuzun eğitimine erken yaşta başlayın.
- Çocuğunuzu sosyal ve fiziksel ortamlardan kısıtlamayınız.
- Çocuğunuzda beklentilerinizi özür ve özelliklerine göre ayarlayın.
- Aşırı korumayınız. Ona fırsat veriniz.
- Çocuğunuzun hastalıklardan korunması toplum tarafından benimsenmesi için özellikle el, saç, yüz, beden, giysi temizliğine dikkat edin.
- Çocuğun her türlü gelişimi için gereken ilgi ve şefkatinizi ona sürekli gösterin.
- Öğretilmek istenilen herhangi bir konuda model olunuz. Öğreteceğiniz işin ya da konunun tamamını birden öğretmeyin. Parça parça tekrarlar ile öğretmeye çalışın. Örneğin sabah temizliği için önce el yıkamayı, sonra diş fırçalamayı, sonra da saç taramayı öğretin.
- Çocuğunuzun tek başına bir şeyler yapmasına izin veriniz.
- Çocuğunuza tutarlı davranınız.
- Zamanla yapmaya başladığı olumlu davranışları gözden kaçırmayın, ödüllendirin.
- Diğer engelli çocukların aileleri ile bir araya gelip, duygu ve düşüncelerinizi paylaşınız.

Konuşmasını istiyorsanız;

- İlk önce çocuğunuzda konuşma ihtiyacı yaratmalısınız. Onun işaretlerle belirttiği isteklerine anında yanıt vermeyin. İhtiyaçlarını sözcüklerle ifade etmesi için teşvik edin.
- Çocuğunuzun uydurduğu sözcükleri kullanmamaya, doğrusunu söyletmeye çalışın.
- Nesne ve hayvanların seslerini tanıttın ve taklit etmesini isteyin.
- Onunla 2-3 kelimelik kısa, basit ve anlaşılır cümleler kurarak konuşun.
- Çevresindeki kişilerin ve kullandığı eşyaların isimlerini öğreterek başlayabilirsiniz.
- Yaşına uygun resimli öykü ve masallar okuyun.
- Birlikte şarkı söyleyin.
- Telaffuz hatalarını onu telaşa düşürmeden ve tedirgin etmeden düzeltin.
- Doğru söyleme çabasını mutlaka ödüllendirin.

Nesne isimlerini öğrensin istiyorsanız;

- Dikkatini topladığı nesneye dokunarak isimlendirin.
- ‘Bu ne?’ sorusuyla onu da isimlendirmesi için yönlendirin. Öğrendiği nesne isimleri ile basit emirleri yerine getirmesini sağlayın. ‘Sandalyeye otur.’ gibi.
- Görsel algısı gelişsin ve daha çok sözcük öğrensin istiyorsanız, renkli bir resmi “Bu resimde neler var?” sorusuyla parmağınızla işaret ederek anlatın.
- Resimdeki nesne, hayvan vb. ayrıntılara bakmasını ve isimlendirmesini isteyin.
- Resimler üzerinde ‘Başka ne var?’ sorusuyla serbest konuşmasına izin verin.
- Sık rastladığı nesne resimlerini sayfalara yapıştırarak bir çalışma defteri oluşturun.
- Resmin altına büyük harfle nesnenin ismini yazabilirsiniz.
- Bu defterde gösterilen nesneyi isimlendirme, istenen resmi bulma, resmi gerçek nesneyle eşleştirme gibi çalışmalar yapabilirsiniz.

Sayı saymasını istiyorsanız;

- Bir elinin parmaklarına sırayla dokunarak ve sayarak başlayın.
- İki elin parmaklarını sırayla dokunarak sayabilir duruma geldiğinde nesne sayma çalışması yapın.
- On nesneyi sayabilir duruma geldiğinde ‘Bu kadar göster’, ‘Bu kadar ver’ çalışmalarına geçebilirsiniz.
- Bu çalışmalar önce 1 sayısı ile başlamalı, daha sonra sırayla 2 ve 3 ve diğerlerine geçilmelidir.

- 1 üzerinde çalışırken ara sıra 2 tane isteyerek dikkatinin gelişmesini sağlayın.
- Bir kavramı öğrendiğinden emin olmadan diğerine geçmeyin.
- Çocuğunuz istenilen sayıda nesneyi seçip verebilir duruma gelene kadar çalışmayı sürdürün.

Renkleri bilsin istiyorsanız;

- İlk olarak kırmızı rengi gösterin ve isimlendirin.
- Çeşitli kırmızı renkteki nesneleri göstererek kırmızı kavramını tekrar edin.
- ‘Kırmızı kalemi ver’, ‘kırmızı düğmeyi al’ gibi yönergelerle dört ana rengin arasından kırmızıyı seçmesini öğretin.
- Daha sonra mavi rengi tanıttın.
- Her iki rengi de öğrendiğinde “mavi kalemi masaya koy”, “kırmızı kutuyu bana ver” gibi yönergelerle mavi ve kırmızıyı beraber çalıştırın.
- Kırmızı ve maviyi öğrendiğinde sarı ve yeşil renk kavramlarıyla devam edin.
- Öğrettiklerinizi renk eşleştirme ve boyama gibi çeşitli oyun ve aktivitelerle pekiştirin.
- Çevresindeki renklere dikkatini çekin ve ‘Bu ne renk?’ sorusuyla isimlendirmesini isteyin.

Ellerini iyi kullansın, dengeli hareket etme becerisi kazansın istiyorsanız;

- Evdeki çeşitli eşyaların nasıl kullanılacağını öğretebilir, ona küçük sorumluluklar verebilirsiniz.
- Boş zamanlarını çizme ve boyama gibi faaliyetlerle geçirmesini sağlayabilirsiniz.
- Ucu küt küçük bir kağıt makasla ile kesmeyi, resim ve şekilleri kesip çıkarmayı, sonra da yapıştırmayı öğretebilirsiniz.
- Hamur veya çamurdan farklı şekiller oluşturmaya gösterebilirsiniz.
- Kağıdı çeşitli şekillerde katlamayı öğretebilirsiniz. Boncuk dizdirebilirsiniz.
- Küp, yap boz, lego, vb. işlevsel oyuncaklar olarak hem zihinsel hem de motor gelişimine katkıda bulunabilirsiniz.
- Açık havada top ve balonlarla oynayabilir, bisiklete binebilirsiniz.
- Değişik zeminler üstünde merdiven çıkmayı, takla atmayı, zıplamayı, engellerin üstünden atlamayı, tek ayak üstünde durmayı, geri geri yürümeyi, yön değiştirerek koşmayı öğretebilirsiniz.

Diğer insanlarla bir arada olmayı öğretsin istiyorsanız,

- Ona akraba ve arkadaşlarının fotoğraflarını göstererek ve isimlendirerek sosyal çevrenizi tanıttın.
- Yaştlarının olduğu, arkadaş edinebileceği ortamlara götürün, onlarla iletişim kurup oynamasına yardımcı olun.
- Toplumsal kuralları sırası geldikçe öğretin ve bunlara adapte etmeye çalışın.
- Çarşı, market, park, plaj gibi sosyal ortamlara götürerek farkında lığının artmasını sağlayın.
- İlgi ve yetenekleri doğrultusunda sportif ve sanatsal faaliyetlere yönlendirerek sosyal çevresini olabildiğince genişletmeye çalışın.

- Küçük yaşlardan itibaren kreş, anaokulu gibi örgün eğitim kurumlarında eğitim görmesi, kaynaştırma eğitimine katılması, böylece bir an önce topluma entegre olması için çaba gösterin.

Daha sağlıklı toplum inşası için değişen ve gelişen yeni eğitim paradigmalarıyla bu eğitim çalışmalarının genel eğitim ve öğretim programları çerçevesinde yükseköğretim programları yoluyla yapılmalıdır. Aynı zamanda anne baba eğitiminin değişen ve gelişen yaklaşımlar dikkate alınarak yaşam boyu öğrenmeler olarak organize edilebilir.

ANNE BABAYI ROLLERİ AÇISINDAN EĞİTME

Anne babalık statüsü çok önemli sorumluluğu olan bir statüdür.Kadın ve erkek birbirlerinin tamamlayıcı olarak birbirine denk, ancak yapısal, biyolojik, duygusal ve düşünsel anlamda birbirinden farklı özelliklere sahiptirler. İnsan türünün sosyolojik ve biyolojik olarak birbirine ihtiyacı olan iki cinsi arasında geçmişten günümüze dek, toplumların bir türlü karar veremediği önemli bir konu olan iki cinsin toplumsal düzen ve yaşamda eşit olması veya olmaması tartışması hep süregelenmiştir.Erkeğin egemenliği daha çok paylaşılan iş bölümü, biyolojik farklılıklar, kadının doğurganlığı ve yuvanın en temel demirbaşı olmasıyla ilgili olduğu söylenebilir. Yoksa aile içerisinde verilen kararlar ve bu kararların uygulamaya dökülmesi noktasında eğitilmiş kadınlarımızın daha dominant ve egemen oldukları gerçekliğinden de bahsetmek gerekir.İlk çağlarda, kendine benzer bir canlıyı doğuran kadının “Tanrı”sal“bir yeteneğe sahip olduğu düşüncesi kabul görmüştür. Kadın, ana olma özelliğini doğurganlık özelliği ile kazanmaktadır. Kadının üretkenliği ve verimliliği, son dönemlerde yapılan çoğu araştırmada ortaya çıktığı gibi, ekonomik ve sosyal faaliyetlerde de yavaş yavaş kendini göstermektedir.Maksat; alıcıyı cinsel dürtülerle etkilemek ve satılan eşyayı da yine cinsel dürtüleri harekete geçiren bir boyut kazandırarak algılara yerleştirmek olarak ifade edilebilir. Bütün bu ve benzeri tutum ve davranışlar kadını eşsiz kılıp yücelten; toprak gibi verimliliği ve üretkenliği, 9 ay boyunca çocuğunu kendi bedeninde her şeyini paylaşarak seve seve canını feda edebilecek bir fedakârlık anlayışını, anlatılan bir kıssadan hissede olduğu gibi; kalbini söküp çıkaran evlâdına zarar gelmemesini düşünen ve onu koruma güdüsüyle ortaya çıkan şefkat ve merhamet timsallliğini gölgelemektedir .Kadınlarımızın bu durumdan kurtarılması, onların gerektiğinde kendi ayakları üzerinde durabilecek güç, bilgi, cesaret, dirayet, ahlâk ve donanımına erişerek bağımsız müteşebbis olma ruhunu kazanmalarına bağlıdır.Her iki cinsten birbirinin aynasıdır. Aynadaki görüntü nasıl ki kendimize aitse, karşımızdaki kadında bizim on yüklediklerimiz ölçüsünde algıladığımız kadardır.

Peygamber Efendimizin ilk eşleri bilindiği gibi bir iş kadınıdır. Cumhuriyetin kuruluş felsefesinde de aynı şekilde kadın tüm toplumsal faaliyetlerde yerini alması gereken temel unsur olduğu belirtilmiştir. Bu durum aynı şekilde yasalarla da güvence altına alınmıştır. Kadın ve erkek eşitliğinde, Türk Milleti olarak, hem tarihsel tutum ve davranışımız ve hem de *Çağdaş Cumhuriyet’imizin* sağlamış olduğu nokta göz önüne alındığında, böyle bir milletin mensubu olarak gurur duymamız gerekmektedir.Sözel yetenekte, bellekte, duygularını gizlemekte, şefkat, sabır ve düzenlilikte erkeklerden daha iyidirler. Dünyanın her yerinde genel olarak kadın ömrü erkek ömründen uzundur. Savaşlarda ve çatışmalarda en çok kadınlar ve çocuklar zarar görmektedirler.Kalp hastalıkları erkeklere göre en az 10 yıl daha ileri yaşta oluşurken, oto-immun hastalıklar ve DM

erkeklerden 2.7 kez kadınlarda daha fazla görülür. Kadınlarda intihar girişimi, depressif hastalıklar ve anksiyete erkeklerden daha sık görülür. Kadınlar erkeklerin aksine gebelik dışında daha çok ev ve iş kazalarında yaralanır yada ölürler. Türkiye nüfusunun 2000 yılı DİE Genel sayımının kesin olmayan sonuçlarına bakıldığı zaman, 67.844.903 kişi olduğu belirlenmiştir. Hane halkı büyüklüğü ise; 4,64 tür. Bu durumda ülkemizdeki hane sayısının toplam 15.204.227 olduğu söylenebilir. 15 yaş ve yukarısı nüfus ise; 47.799.287 kişidir. Yapılan araştırmaların sonuçlarına göre Türkiye’ de 100 hanenin 5,4’ünde 1,23 engelli bir vatandaşa rastlamak mümkündür. Buda yaklaşık olarak 821.028 hane eder. Yapılan araştırma çerçevesinde Türkiye’de hane halkı büyüklüğünün 4,64 olması dolayısıyla engelli vatandaşlardan ortalama 3,807,293 kişi etkilenmektedir. Aileleri tarafından engelli olarak kabul edilen yaklaşık 922.000 kişi bulunmaktadır. Engellilerin dağılımı da aşağıdaki tablo değerlerinde olduğu gibidir.

Engel türü ve sayısı

Engel Türü	Sayısı
Zihinsel Engelli	199.000 Kişi
Bedensel Engelli	536.000 Kişi
İşitme Engelli	109.000 Kişi
Görme Engelli	77.000 Kişi

2828 sayılı sosyal hizmetler kanunuyla “Özel eğitim gerektiren tüm bireyler ilgi, istek, yeterlilik ve yetenekleri doğrultusunda ve ölçüsünde özel eğitim hizmetlerinden yararlandırılır.”

ÜNİTE-10(ÖZEL EĞİTİMDE AİLE EĞİTİMİ SÜRECİ – II)

ANNE BABAYI ÇOCUĞUNA ÖĞRETİCİ OLARAK EĞİTME

Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği Eğitim-Öğretim Tür ve Kademeleri başlığı altında; 0-36 ay arasındakilere erken çocukluk dönemi eğitimi, 37-72 ay arasındakilere okul öncesi eğitimi, ilköğretim, evde eğitim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde özel eğitime ihtiyacı olanlara dönük özel eğitim hizmetleri yürütülmektedir. Anne babaların çocuklarının öğreticileri olarak eğitilmelerinin sosyal, psikolojik, genel ve özel eğitim gibi spesifik alanlarda yararları olmakla beraber, ekonomik açıdan da çok önemli katma değer sağlayacağı söylenebilir. Anne ve babanın her ne maksatla olursa olsun, çocuklarına özbakım için yaklaşma tarzları, kullanacakları beden dili, sözcükler ve söyleyiş tarzları çocuk açısından çok kritik eşikler şeklinde kullanılarak çocuğun bunları sevgiyle atlaması ve kendisini sistematik bir gelişim seyrine bırakması mümkündür. Anne babalar, öğretmenler ve uzmanlar, evde yapılması gereken etkinliklerin plânlanması ve uygulanması konularında sık sık bir araya gelmelidirler. Eğitim ortamlarında anne babaların; çocuklarının davranışlarını izleyerek onları cesaretlendirme, çocuğun yapacağı etkinlik ve uğraşlara katılarak ona ipuçları vererek rehberlik etme, çocuğun yaptığı etkinliklerle ne anlatma k istediğini fark etmeye çalışma, olumlu davranışlar karşısında ödül ve pekiştireç sunma ve olumsuz davranışları uyarma yerine görmezden gelme gibi rolleri olmalıdır. Comte ve arkadaşları; özürlü çocuğun aile ortamında veya anne baba katılımıyla başka eğitim ortamlarında bazı davranışları daha kısa sürede kazandıklarını ve bu davranışları anne baba katılımıyla başka ortamlara da taşıyarak edinilen becerinin daha kalıcı ve yenilerini üretici olduğunu belirtmişlerdir. 1960’lı yıllarda başlatılan “anne-baba eğitimi” çalışmaları hem çocuğun ve hem de anne babanın ihtiyaç ve beklentilerini dikkate alarak hazırlanır, çocuğun çeşitli beceriler kazanmasını, kazandığı becerileri farklı ortamlara uygulamasını yani transferin gerçekleşmesi, anne babanın çocukla iletişiminin artması, çocuğun yeterli ve yetersizliklerinin farkında olunması ve çocuğun problemleri ile daha kolay baş edilebilmesi bu programlarının temel hedeflerindendir. Anne babalarla yapılan çalışmalar; yapısal ve davranışsal modeller merkeze alınarak yapılmaktadır. Davranışçı model çerçevesinde ise, çocuğun davranışlarının anne baba çocuk ilişki ve etkileşimleri sonucu davranış değişikliğinin gerçekleştiği tezi savunulmuştur. Dolayısıyla anne babalara aile eğitimi kapsamında, operant öğrenme teorisi ve bu paralelde çocuğun davranışlarının gözlenmesi, not edilmesi, değerlendirme becerileri, davranış değiştirme teknikleri kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Birer öğretici olan anne babanın görev ve sorumlulukları konusunda şunlar söylenebilir:

- Tüm anne babalar dünyaya gelmesine vesile oldukları çocuklarının gereken becerileri öğrenip geliştirmesinden sorumludurlar.
- Normal gelişim seyri gösteren çocuklar bazı davranışları daha kolay öğrenmelerine karşın, gelişim bozukluğu olan ve özel eğitime gereksinim duyan çocuklar sistematik eğitim ve öğretim programları olmadan öğrenemezler.
- Bu durumda anne babaları öğreticiler olması, tam manasıyla herkese gönül rahatlığı hissi vermektedir.
- Bazı özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar açısından her gün evlerinde rutin bir şekilde yerine getirmek zorunda oldukları becerilerin öğretiminde, yeterli uygulama fırsatı ve dönüt sağlanamayabilir.
- Birçok anne baba günlük bakım ve okulda öğrenilen akademik becerileri destekleyen çalışmalar yaparlar. Yine de anne babaların öğreticilik görevi üzerinde durulmaktadır.

Çocuklarına öğreticiler olmak isteyen anne babalara şu tavsiyeler uygun görülmüştür;

1-Öğretim ortamlarında geçirmek için mutlaka bir zaman ayırın.

2-Oturumları 5-10 dakikalık oturumlar şeklinde düzenleyin. 30-40 dakikalık oturumlardan daha etkilidir.

3-Çocuğa tutarlı ve gerekçeli davranın.

4-Çocukla yapılan çalışmaları mutlaka kaydedin. Bunlar ilerde bir daha bulma şansınız olmayan tanımlayıcı veriler olabilir.

Aile Eğitiminin Amaçları

- Ailelerin çocuğun doğum öncesi, doğum sonrası gelişim ve eğitim konularında bilgilenmelerini sağlamak.
- Her yaşın gelişim özelliklerine ve kritik davranışlarına göre çocukların tanınmalarına yardımcı olur. Çocukların her alanla ilgili gelişmelerinin desteklenmesi güdülür. Aynı zamanda edinilen öğrenmelerin daha da hızlandırılmalarına zemin hazırlamak gerekir.
- Aileleri çocukları ile ilgili neden-sonuç ilişkisine dayalı sözel sözel iletişim kurmanın önemi konusunda bilinçlendirilmeleri.
- Aileleri çocuk yetiştirme konularında bilinçlendirmek ve çocuklarına karşı hatalı tutum ve davranışların değiştirilmesini sağlamak.
- Çocukların kazanılmış davranış ve alışkanlıklarını değiştirme yollarını öğretmek.
- Ailelere, çocuk sağlığı, beslenmesi ve cinsel eğitim konusunda yardımcı olmak.
- Aile bireylerinin, öğrendikleri bilgileri davranışa dönüştürmelerine yardımcı olmak.
- Evlat edinen ailelere üstlendikleri anne baba rollerini benimsetmek.

Aile bireylerini kendi hakları konusunda bilinçlendirmek.

Ailelere çocuğunu kendi kendine kararlar alabilen ve aldığı bu kararları taşıyabilecek, özdenetim ve özgüven sahibi, girişimci, yaratıcı, hem kendi ve hem de başkalarının haklarına saygılı, başkalarının haklarına saygılı duygu ve düşüncelerini rahatlıkla söyleyebilen, yeteneklerini kullanabilen, kültür değerlerine sahip ruh ve beden sağlıklı bir kişi olmaları için gereken bilginin verilmesi.

Özel Eğitimde Aile Eğitiminin Amaçları

- Ailenin özürlü çocuğunun kabulünü sağlamak, çocuğu objektif olarak değerlendirme, potansiyelini ve sorunlarını anlamak.
- Ailenin haklarını ve sorumluluklarını anlamasını sağlamak (Aile eğitimi programına katılabilir mi? Nasıl ve ne ölçüde? Ailenin yapması gerekenler nelerdir?).
- Aile ile işbirliği yapmak.
- Eğitim programının özelliklerini anlatmak ve programın amaçlarını gerçekleştirmede yardımlaşmak.

Ailenin belli programları uygulamasını sağlamak, evi daha verimli bir eğitim ortamı hâline getirmek.

- Aileyi diğer kaynaklar hakkında bilgilendirmek. Yukarıda belirtilen amaçlar gerçekleşmediği zaman özürlü çocuğa sahip olan anne babalar yalnız kalmışlığın verdiği psikolojiyle çocuklarını ihmal ve hatta istismar edebilirler.

Anne Baba Öğretmen İşbirliğinin Paydaşlara Yararları

- Anne baba ve öğretmenler birlikte eğitici ve öğretici çalışmaları daha iyi organize edebilirler. Çok güçlü bir ekip olabilir.
- Bu etkili ekibin gerçekleştireceği üretken bir anne baba öğretmen işbirliğinin sürecin ana paydaşlarının hepsin çok önemli kolaylıklar ve yararlar sağlayacaktır.

- Anne baba ve çocuğun beklentilerinin, ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlar.
- Çocuğun okul dışındaki yaşantısı için önemli olan birçok davranışın belirlenmesinde daha anlamlı veriler elde edilmesine yardımcı olur.

- Uygun davranışların hem evde ve hem de okul ortamlarında pekiştirilmesi için daha fazla olanak sağlar.
- Öğretmenin çocuklara kazandırdığı becerilerin genellenmesinde çok önemli olan doğal ortamların daha etkili duruma getirilmesine katkıda bulunmaktır. Böylece öğretmenin öğretim amaçlarına daha kolaylaşmaktadır.
- Öğretim amaçlarının ve çocuğun ihtiyaçlarının daha iyi anlaşılmasını sağlar. Anne babalar açısından şu yararlardan bahsedilebilir:

- Yasal hak ve sorumlulukları herkesin bilmesini sağlar.
- Anne babaya çocuğun okul programına nasıl katılacağı hakkında bilgilendirme yapılır.
- Anne babalar çocuklarının ev yaşamı için uygun olan işlevsel davranışları öğrenmelerine yardımcı olacak becerileri geliştirir.
- Önemli kazanımlar elde eden anne babaların sürece daha fazla katılmaları sağlanmış olur. Çocuklar için de şunlar söylenebilir:
- Çocuğun en önemli iki çevresi arasında tutarlılık sağlanmış olur.
- Çocuğun gelişimi ve öğrenmesi için daha fazla fırsat sağlanmış olur.
- Çocuk için daha işlevsel olacak becerilerin kazandırılmasına da yardımcı olur. Anne baba ve Ailelerle Yapılacak çalışmalarla ilgili olarak şu önerilerde bulunulmuştur:
- Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların anne babaları ve aileleriyle en uygun çalışmanın nasıl yapılacağını açıklayan ve anne babalarla çalışmada gerçekten etkili olabilecek tek bir yaklaşım ya da tek bir teknikten söz etmek mümkün değildir.
- Buna karşın anne baba ve ailelerle yapılacak çalışmalarda öğretmenlere bazı önerilerde bulunulabilir: Çocuğun ihtiyaçlarını ailesinden daha iyi bildiğinizi sanmayınız.
- Günlük dille ve planlı konuşunuz.
- Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk anne babaları hakkında yapılan genellemelere izin vermeyiniz.
- Anne babalara karşı korkutucu ya da savunmacı olmayınız.

Çocuk için öncelikli konulara yer veriniz.

Anne babaların iyimser olabilme çabalarında onlara yardımcı olunuz.

- Bir an önce bir şeylerle başlayınız. Ne kadar erken başlarsa o kadar yol alınacaktır. *“Bilmiyorum” demekten korkmayınız*”. Okul öncesi eğitimde anne baba katılımı; anne babaların, çocukların gelişim ve eğitimlerine yararlı olmak için hazırlanmış olan etkinlikler bütünüdür. Ailenin katılımıyla eğitimde devamlılık ve bütünlük amaçlanmaktadır. Yani okulda verilen dersin evde aynı argüman ve gerekçelerle desteklenmesi, evde verilen eğitimin de okulda devamlılık göstermesi ailenin okul öncesi eğitime aktif öğretici olarak katılmasıyla büyük oranda sağlanabilmektedir. Bu devamlılığın sağlanması için okul ve aile arasında etkili bir

iletişimin olması ve aynı zamanda ailenin bu etkinliğe sürekli katkı sağlamaya çalışması gerekir. Aksi hâlde ailenin eğitime katılımını sağlamak için düzenlenen etkinlikler ne kadar etkili ve donanımlı olur yada olsa bile, aileler tarafında desteklenmediği sürece etkili olamamaktadır. Bu yüzden aile katılımı çalışmalarının etkili hâle gelebilmesi için öğretmenlerin, velilerin ve hatta okul çalışanlarının işbirliği hâlinde çalışabilmeleri gerekmektedir.

Ailenin işlevleri

Yakın insan ilişkilerindeki ihtiyaçlar	Ailenin işlevleri
Cinsel ihtiyaçlar	Soyun devamını sağlama işlevi
Sevgi, dayanışma, korunma ve güven ihtiyacı	Psikolojik işlev
Ekonomik ihtiyaçlar	Ekonomik işlev
Çocukların korunma, yetiştirilme ve kültürün yeni kuşaklara aktarılması ihtiyacı	Sosyalleşme ve eğitim işlevi
Toplum hayatında yer edinme ihtiyacı	Statü sağlama işlevi
Yakın insan ilişkilerinin kurulması ve sürdürülmesi ihtiyacı	Akraba ve komşuluk işlevleri
Boş zamanları yakın insan ilişkileri ile değerlendirme ihtiyacı	Boş zamanları değerlendirme işlevi
Toplum hayatına katılma ihtiyacı	Sosyal ve kültürel işlev

Bütün mesele içtenlik, samimiyet, özveri ve sürekli alınan hazdır. Anne babaların çocuklarına ayırmaları gereken zamanları mutlaka olmalıdır ve bu ayrılan zamanın nasıl geçirileceği de çok önemlidir. Kullanacağınız sözcükler, söyleyiş tarzınız ve beden diliniz kuracağınız iletişimde temel taşıyıcılardır.

ÜNİTE-11(ÖZEL EĞİTİMDE AİLE EĞİTİMİ SÜRECİ – III) ÖDEVLENDİRMELER YOLUYLA AİLENİN EĞİTİM SÜRECİNDE ÖĞRETİCİ OLARAK GÖREV ALMASI

Çocuklarının durumunu kabullenip uyum sağlayan ebeveynlerin engelli çocuğun durumuna uygun terapi çalışmalarında ve eğitim-öğretim etkinliklerinde aktif katılımcılar olmaları sağlanmalıdır.eğitici programları çerçevesinde programlı öğretim modelinde olduğu gibi; küçük adımlar, etkin katılım, bireysel hız gibi temel aşamalarla işe başlamaları desteklenmelidir.

Özel Eğitim de Aile Katılımının Önemi

Özel eğitime ihtiyaç duyan çocuğun kabullenildiği ev ortamında bireyin özelliklerinin de iyi bilinmesi, kurulan ilişkilerin daha sağlıklı ve de çocuğa kazandırılmak istenen gelişim dönemi davranışları da daha başarılı olacaktır.

Uzman Psikolog Nihal Özcan’ın da dediği gibi; “ailelerin çocuklarına yaklaşımlarının etkili olabilmesi ve olumlu sonuçlar alınabilmesi için ebeveynlere:

- *Çocuk yetiştirme yaklaşımları.*
- *Çocuğun dil, sosyal ve duygusal gelişimine katkıda bulunma.*
- *Çocuğuna çeşitli davranış ve bağımsız yaşam becerilerini kazandırmaya ilişkin yeterlilikler kazandırılmalıdır.*

Özel Eğitimde Öğretici Ailenin Ödevleri

“Canda Özür Olmaz Projesinde” belirtilen, ebeveynlerin evde yapacakları öğretim için öncelikle yapılması gerekenler şöyle belirtilmiştir:

- Yetersizlikten etkilenmiş çocuğun iletişim, kişisel ve toplumsal beceriler, alıcı dil ve ifade edici dil, sosyal becerilere ilişkin çocuğun performans düzeyi aile ile belirlenir.
- Terapist aileye saptanan becerileri çocuklarına nasıl öğreteceklerini örnek olarak gösterir.
- Aile bir hafta süre ile bu becerileri evde çocuğuna öğretmeye çalışır.
- Ailelerine terapist tarafından ailelerin bir hafta süre ile evde öğretecekleri becerilere ilişkin el kitapları verilir.
- Terapist bir hafta sonunda belirlenen becerilerin öğrenci tarafından kazanılıp kazanılmadığı durumu saptanır ve bir sonraki hafta çalışmaları saptanır.

Öğretilecek tutum ve davranışlar; basitten karmaşığa, yakından uzağa ve bilinenden bilinmeyene doğru bir seyir izlemelidir.Ebeveynler çocuklarının öğrenme sürecinde sorumluluk gerektiren öğretim sürecini üstlenmektedirler ve bu sorumluluğu yerine getirebilmek için üzerlerine düşen; duruma uygun düşen öğretim strateji, yöntem ve tekniklerini sağlıklı bir şekilde ve sevecen bir yaklaşım tarzıyla uygulamalarıdır.

Ödül bir pekiştirici olarak kullanılırken unutulmaması gereken bazı kurallar vardır:

- Başarı durumu yakalandığında, elde edilen hangi davranışın ödüllendirileceği kararlaştırıldıktan sonra, öğrencinin mutlaka ödülün hangi davranışın karşılığı olduğu bilinmelidir.
- Ebeveynler; çocuklarının arzu ettiği ödülü karşılıksız olarak istedikleri her durumda ve zamanlarda alamayacağını, aksine çocuğun kendisi tarafından gerçekleştirilen bir davranışa bağlı olarak, anne-babasının da isteği olan o davranışı yaptığı zaman alacağını bilmelidir.
- Ödül başlangıçta her tekrarlanışta verilmeli fakat belli bir zaman sonra ödül aralığı uzatılmalıdır.

- Ebeveyn çocuğun istediği davranışı yaptığı zaman ödülünü anında vererek başarıyı daha sağlamlaştırmalıdır. Çocuk ödülü hangi davranış nedeniyle aldığının bilincinde olmalıdır.
 - Çocukta başarıyı devamlı ve kalıcı hâle getirmek için ödülün hep aynı olmamasına ve aynı ödülün sürekli verilmemesine dikkat edilmelidir.
- Bülbin Sucuoğlu, Sevgi Küçüker ve Nuray Kanı’ın ortak çalışmalarına dayanarak ailelere verilen ödevlerden bahsedecek olursak;
- Ebeveynler, çocuklarının kazanmasını istedikleri yeterliklerini ve değiştirilmesini istedikleri problemli davranışlarını önem sırasına göre yazacaklar.
 - Ebeveynler, evlerindeki günlük yaşamlarında çocuklarının hangi yetersizlik, başarısız davranış ve ortaya konulamayan becerilerde çocuklarına yardım etmeleri gerektiğini belirleyecekler. Bu olumsuz durumlarla ilgili olarak ne tür yardımın gerektiği de ebeveynler tarafından belirlenecektir.
 - Çocuğunuzla geçirdiğiniz bir gün içinde ki yaptığınız davranışları düşünerek, çocuğunuzun hangi davranışını ne tür ödüller kullanarak ödüllendirdiğinizi yazınız.
 - Çocuğunuzun en sevdiği yiyecekleri, davranışları, etkinlikleri önem sırasına göre yazınız.
 - Davranış gözlem formu; ebeveynleri en çok rahatsız eden problem davranışı belirlemeleri ve çocuğun bu davranışı nerede yaptığını, ne zaman yaptığını, ne yaptığını belirtmek için yine ebeveynler tarafından doldurulacaktır. Sonuç olarak ve bütün bu durumlara karşı ebeveynlerin neler yaptıklarının da yazılı olarak belirtilmesi gerekli ve önemlidir.

Sözler ve iletişim türü

Sözler	İletişim Türü
Doğru odana git. Gürültüyü kes	Verme, Yönlendirme
Ek yemezsen dayak yersin. Ayaklarımın altından çekilmezsen çok kızacağım.	Uyarma, Gözdağı Verme
Birisi konuşurken sözü kesilmez. Her zaman teşekkür etmelisin.	Ahlâk Dersi Verme
Neden gelip arkadaşlarınla oynamıyorsun? Elbiselerini yerine koyamaz mısın?	Öğüt Verme, Çözüm Getirme
Bıçak sağ elle tutulur. Kitaplar fırlatılıp atılmak için değil, okunmak içindir.	Nutuk Çekme, Öğretme
Çok dikkatsizsin. Kötü çocuk oldun	Yargılama, Eleştirme, Suçlama
Arkadaşlarına hep iyi davranıyorsun. Haklısın, nasıl istersen öyle olsun.	Övme, Aynı Düşüncede Olma
Asın. Nadar yaramazlık yapmaya utanmıyor musun?	Alay Etme
Asın. Nadar yaramazlık yapmaya utanmıyor musun?	Suçlama, Analiz Etme
Ben için üzülme. Gürültüden rahatsız olmuyorum.	Güven Verme, Duyguları Paylaşma, Destekleme
Yaptığının farkında mısın? Bunu sana kim öğretti?	Uyarı, Soru Sorma, Sorgulama
Televizyondaki o zirveyi seyredeceğine, kitap okusan daha iyi olmaz mı? Kulak zararını patlatacaksın.	Uyarı, Saptırma, Oyalama

ÜNİTE-12(ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN AİLELERİ İÇİN AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI – I)

ÖZEL EĞİTİM GEREKTİREN ÇOCUKLARININ AİLELERİNE YÖNELİK ETKİNLİK DOSYASI HAZIRLAMA

Engellilerin eğitiminde ailenin önemi onlara verilecek destek ve sorunlarına karşı göstereceğiniz ilgi, üreteceğimiz çağdaş çözümler, temel insan haklarının bir gereği insana ve topluma saygının bir göstergesidir. Ülkemizde de bu amaçlar doğrultusunda 1996 yılından beri kaynaştırma uygulaması yapılmaktadır. Ancak, ne derece doğru ve başarılı olarak uygulandığı tartışılmaktadır. Normal gelişen çocuklar okul (özellikle ilköğretim) ortamını paylaştıkları zihinsel engelli öğrencilerden genelde çekinmekte, oyunlarına almak istememekte, onların sanki kendi dünyalarına ait olmadıkları gibi tutumlar sergilemektedirler.

Ailelerin Yaşadığı Sorunlar

Engelli çocuğun doğumuyla birlikte, suçluluk, pişmanlık, öfke, şok, inkâr gibi birçok olumsuz duygular yaşar. Özellikle eşlerden biri diğerini suçluyor ise kaçınılmaz süreç olan depresyon yaşanır. Sorunlardan bir diğeri ise çocuğun yaşitlarıyla birlikte okula gitme vakti geldiğinde başlar. Ailenin cevabını bilmediği birçok sorusu vardır. Bu soruların başında;

- Çocuğunun okula kabul edilip edilmeyeceği
- Yaşitlarıyla uyum sağlayıp sağlayamayacağı
- Gelecekte bir meslek sahibi olup olamayacağı
- Okuldan mezun olup olamayacağı
- Özel gereksinimli olarak nitelendirdiğimiz ergenin sosyal ortamlarda ya da okulda cinsel dürtü kontrollerini nasıl oluşturacakları
- Çocuğun gelişen ve büyüyen bedeni, bakımıyla nasıl ilgilenmesi gerektiği
- Yaşlanan ebeveynler kendisinden sonra çocuğunun hayatta ne yapacağı, bakımının kimler tarafından karşılanacağı
- Yasalar haklarının neler olduğu ve bürokratik ve idari engellerin nasıl ortadan kaldırılacağı, gelir.

Ailenin iç dinamikleri özel gereksinimi olan çocukların gelişiminde en önemli etkidir.

- Ailenin düzenli yaşamının olması,
- Çocuğuna karşı iyimser yaklaşımı,
- Anne – babanın çocuk bakımı ve eğitimi konusunda bilgili olması,
- Çocuğun bakımına ve eğitimine destek verebileceği geniş bir yakın çevresinin olması (dede, amca, babaanne ya da arkadaşlar)
- Çocuğun bakımı ve eğitimiyle ilgili fiziksel çevresinin ve parasal olanaklarının yeterli olması
- Gerçekçi olmaları
- Çok uzun dönemli düşünmekten kaçınmaları,
- Öncelikler belirlemeleri,
- Birbirleriyle dertleşmeleri,
- Duygularını belli etmekten çekinmemeleri,
- Uzmanlardan destek almaları ve uzmanlara soru sormaktan çekinmemeleri,
- Benzer özellikteki ailelerle görüşmeleri çocuklarına destek sürecinde çok daha güçlü olmalarını sağlayacaktır.

AİLELERE YÖNELİK HİZMETLER VERİLİRKEN TEMEL HEDEFLER

Özel gereksinimli çocuğa sahip olan ve benzer sorunları olan kişilerle oluşturulan grup tedavi yaklaşımlarının amacı;

- Engelli bir çocuğa sahip oldukları gerçeğini kabul etmelerinde onlara yardımcı olmak
- Zihinsel engelli çocuğa sahip olan tek ailenin kendilerinin olmadığı hissettirmek, aynı duyguları yaşayan pek çok ailenin varlığını kabul etmelerine yardımcı olmak
- Başkalarıyla paylaşamadıkları duygusal sorunları paylaşmak
- Çocuklarının engelli olmasından kendilerinin sorumlu olmadığı bilincini oluşturmak ve varsa suçluluk duygularının azalmasına katkı sunmak
- Çocuklara gerekli olan eğitim programları ve eğitim yöntemleri konusunda onlara bilgi vermek ve beceri kazandırmak
- Bu eğitim programlarının evde uygulama yollarını öğretmek
- Daha önce çocuklarının engel durumuna ya da kendilerine yönelik oluşmuş yanlış, eksik ya da olumsuz değer yargılarının değişmesine katkı sunmaktır. Bu amaçlar doğrultusunda yapılacak olan toplantılar ailelerinde fikirleri alınarak haftada bir ya da onların uygun gördüğü sıklıkta yapılabilir. Önemli olan bu toplantıların düzenli şekilde devam ettirilmesidir.

ENGELLİ ÇOCUKLARA YÖNELİK HAZIRLANAN AİLE EĞİTİMİ PROGRAMLARI

2000 tarihli Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği anne-baba veya velinin engelli çocuklarının eğitim sürecinde yapacağı işleri aşağıdaki gibi belirlemiştir:

- a) Bireyin gelişim süreci, öyküsü ve mevcut durum hakkında ekibe bilgi verir.
- b) Ekibe gerekli olan anne-baba gözlemlerini yapar ve aktarır.
- c) Tanılama ve değerlendirme bilgilerinin oluşturulmasında ekibe yardımcı olur.
- d) Yöneltilme aşamasında, ailenin olanak ve sınırlılıklarını bildirerek ekibin kararının belirlenmesinde etkin rol oynar.
- e) İzleme ve yeniden değerlendirme süreciyle ilgili çalışmalara katılır.
- f) Özel eğitim gerektiren bireyin; belirleme, tanılama ve yerleştirme sürecinde, aile; öncelikle bilgilendirilir ve yerleştirme sürecinde ailenin yazılı onayı alınır. Buna rağmen aile, yeni bir değerlendirme isteği ile her bir süreçte en fazla bir defa özel eğitim hizmetleri kuruluna, on beş gün içinde doğrudan itiraz edebilir.

Çocuğun eğitimine yasal olarak da dâhil edilen ailenin eğitimi için farklı programlar oluşturulmuştur. Bunlar;

Ev Merkezli Aile Eğitimi Programları

Uzman kişinin aile ve çocuğun ev ortamındaki ihtiyaçlarının tespit edilmesinden sonra başlar. Bu programlar ev ortamının ve ailenin çocuğunun eğitiminde etkin rol almasını hedefler.

Portage aile eğitim programı

Aileyi evde eğitmek amacıyla desenlenmiş ve yaygın olarak kullanılan programlardan biri Portage Aile Eğitimi Programı'dır. Bu program 1970'li yılların başında, engelli çocukların okul öncesi eğitimine yardımcı olmak amacıyla geliştirilmiştir. Bu program dil, kavram, öz-bakım, motor ve sosyal gelişim alanlarına yönelik 450 becerinin kazandırılmasını hedeflemektedir.

Küçük adımlar aile eğitim programı

“Küçük Adımlar Gelişimsel Yetersizliği Olan Çocuklara Yönelik Erken Eğitim Programı” gelişimsel gerilik gösteren çocukların aileleri tarafından kullanılmak üzere geliştirilmiş toplam 8 kitaptan oluşmaktadır. Bu kitapların her birinde çocukların gelişim düzeylerine göre özellikleri ve yapması gerekenler yer alır. Bu gelişim basamaklarına göre çocuğun düzeyi belirlenir ve çocuk için bir sonraki davranışın ya da becerinin ne olacağı saptanır. Bu program Avustralya’da gelişimsel gerilik gösteren çocukların aileleri tarafından kullanılmak üzere geliştirilmiş Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Programı öğretim üyelerinin ortak çalışması olarak Türkçe’ye uyarlanmıştır.

Okul Merkezli Aile Eğitimi Programları

Anne babalar okulda ya da merkezde öğrendikleri bilgileri evde uygulamasını gerektiren bu tür programlar, genellikle ailelerin grup olarak eğitimine olanak tanınması yönüyle ekonomiktir. Okulda ya da merkezde düzenlenen programlar konferanslar, çalışma toplantıları, ev ödevleri ve evdeki uygulamaların gruba aktarılması biçimlerinde yürütülmektedir.

Ev-Okul Merkezli Eğitim Programları

Ev-Okul programlarının, ailelerin okuldaki etkinliklerini izlemelerine olanak vermesi, ailenin öğretmen eğitiminden geçmelerini sağlaması, çocuklarıyla yaptıkları çalışmaların uzmanlar tarafından evde izlenmesi ve danışmanlık hizmeti alımlarını sağlaması gibi nedenlerle, gerek çocuk gerekse aile açısından daha avantajlı olduğu ileri sürülmektedir.

Temelde ve yaygın olarak üç amaca dönük anne baba grupları oluşturulabilmektedir:

1. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuğun artan ihtiyaçlarıyla başa çıkmasında anne babalara yardımcı olacak önerilerin ve bilgilerin sunulması,
2. Anne babaların birbirleriyle duygu ya da fikir paylaşımları için tartışma grupları oluşturulması,
3. Çocuğun eğitim programında ortaya çıkacak değişiklikler konusunda anne babaların bilgilendirilmesini sağlanması,
4. Anne babalara yasal haklarıyla ilgili bilgi sunulması,
5. Eğitim programları konusunda bilgi (çocuklarına akademik beceri desteği),
6. Davranış kontrolü (hem kendisinin hem de çocuğunun davranışlarını kontrol etme becerisini geliştirme),
7. Finansal planlama yeterlikleri kazandırma,
8. Stresle başa çıkma,
9. Topluma açık hizmetlerden yararlanma,
10. Eğlence ve rahatlama için etkinliklere katılmalarına yöneliktir.

AİLE EĞİTİMİNDE KİMLER GÖREV VE SORUMLULUK ALACAKTIR?

Ailelerin eğitiminde görev ve sorumluluk alacak kimseleri aşağıda önem derecesine göre şöyle sıralayabiliriz:

1. Özel eğitim öğretmeni ailenin en çok ilişki içinde bulunduğu ve her zaman görüşebileceği kişidir. Özel eğitim öğretmenleri özel eğitim gereksinimi olan çocuklara verilecek eğitimin temel konularında yeterli bilgi alan kimselerdir. Bu nedenle ana-baba eğitiminde de anahtar kişi özel eğitim öğretmenidir.
2. Bu eğitim süreci içinde özel eğitim öğretmeni ve aileyi destekleyecek en önemli kişi sınıf öğretmenidir. Çocuk gününün büyük bölümünü sınıf öğretmenleriyle geçirdiğinden, çocuğun özelliklerini anne-babadan sonra en iyi bilen kişi sınıf öğretmenidir. Hem özel eğitim öğretmenin hem de sınıf öğretmenin ihtiyacı duyulan zamanlarda aşağıdaki meslek gruplarından yardım alabilir:

- Özel eğitim uzmanları,
- Danışmanlar,
- Psikologlar
- Özürlü gruplarına, durum ve derecelerine ve problem türlerine göre alanında uzmanlaşmış tıp alanında yetişmiş uzmanlar,
- Sosyal hizmet uzmanları,
- Gönüllü kuruluşlarda özürlülere hizmet veren dernek ve vakıfların ilgili ve yetkili kimseleri,
- Sosyal hizmetleri düzenleyen resmî ve gönüllü kuruluşların yöneticileri,
- Özürlülere iş eğitimi veren resmî ve özel işyerlerini yöneten ve öğreticilik yapanlar,
- Uzman hemşireler, terapistler vb. sağlık personeli,
- Bu konuya gönül vermiş yayın organlarının yöneticileri, programcıları,
- Bu konuda sorunlarını çözebilmiş ana-babalar, halktan kimseler ve okullarla devamlı ilişki içinde bulunan okul aile birliklerinin başarılı temsilcilerinden yararlanmak suretiyle etkili bir eğitim vermek mümkündür.

AİLE EĞİTİMİNİN KONU BAŞLIKLARI

Eğitim sürecinde ele alınacak konular aşağıdaki gibi düzenlenirse daha yararlı olabilir.

1. Engelin durumu, nedenleri, özellikle doğumdan önce, doğum sırasında ve doğum sonrası nedenler olarak basit ve şematik olarak açıklanması,
2. Çocukların sağlıklı gelişmesi için karşılanması gerekli temel gereksinimleri;
 - Bedensel temel ihtiyaçları,
 - Psikolojik temel ihtiyaçları,
 - Sosyal temel ihtiyaçları,
 - Duygusal temel ihtiyaçları, bunların nerede ve nasıl karşılanacağı,
3. Özürlü çocuğun özellikle kendi hizmetlerini yapmasında yapılacak çalışmalar (özür tür ve derecelerine göre)
4. Eğitiminde dikkat edilecek hususlar (özür türüne ve durumuna göre),
 5. Çocuğun bugünkü durumu ve gelecekte karşılaşılabilecek sorunların çözümünde yardım göreceği resmî ve gönüllü kuruluşlar ve nasıl yararlanabileceği,
 6. Özürlü tür ve durumuna göre özürlülerin yüz yüze geldiği özel sorunların nasıl çözümleneceği,

7. Özürlü çocukları ile nasıl ilişki kuracakları, nasıl sürdürebilecekleri, onu içtenlikle nasıl kabul edecekleri,
 8. Özürlü çocukla ilgili konularda, anne-baba, kardeşler ve yakınlarının nasıl tavır geliştirecekleri, çocukla ilişkilerini nasıl düzenleyecekleri,
 9. Anne-babaların ve çocuk en yakınlarının çocuktan dolayı içine girdikleri sıkıntılardan, duygusal bozukluklardan, suçluluk ve günahkârlıklarından nasıl kurtularak rahatlayabilecekleri,
 - 10.Çocuklarının yakın akraba, komşu çocukları ve okuldaki sınıf ve okul arkadaşları ile nasıl ilişki kurup devam ettirecekleri ve özel konularında yeterli bilgi kazanmaları, bilgileri davranış ve sağlıklı tavırlara dönüştürecek şekil ve düzeyde eğitim verilmelidir. Eğitimler bireysel ya da grup şeklinde yapılabilir.
- Bireysel Eğitim:** Sorunlarını başka birinin yanında açmada zorlukları olan ailelerde ve durumlarda teke tek yapılan eğitimidir.
- Grupla Eğitim:** Bu, önce aynı özrü olan çocukların ana-babalarının bir araya gelerek oluşturduğu veya oluşturacağı eğitim gruplarıdır. Bu, katılacak anneler, babalar için ayrı gruplar - cinsiyet grupları - veya karma gruplar olarak düzenlenebilir. Bu durum ve şartlara göre ayarlanabilir.

ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİM DUYAN ÇOCUKLARIN ANNE VE BABALARINA EĞİTİM BECERİLERİ ÖĞRETİMİ

Okulda eğitim verilecek uygun bir alan belirlenmesi ve eğitime katılacak aileler için uygun zaman oluşturulması eğitim programının en önemli unsurlarındandır. Aileye verilecek eğitimin aşamaları önceden belirlenmelidir. Aile eğitiminin gerçekleşmesinde en etkili bir yöntem önermek yanlış olacaktır. Çünkü bunların bir grupta çok iyi başka bir grupta başarısız olması hatırdan çıkarılmamalıdır. Fakat öğretmen adaylarımıza fikir vermesi açısından aşağıda aile etkinliklerinde işlenmesi gereken konularla ilgili küçük bir örnek sunulmuştur. Bu etkinlikler ailelerin yaşadığı sorunlar, eğitim düzeyi, yaşam alanları, gelir düzeyi ve katılım düzeyine uygun olarak değiştirilebilir ya da yeniden oluşturulabilir.

Duygu Paylaşımı Ve Ailenin Bilgilendirilmesi

Aileleri bilgilendirme ve aileler arasında olumlu ilişkiler kurma özel eğitim gerektiren çocuklarının eğitim sürecinde ilk amaçtır. Bu aşamada, özel eğitimin amacı, özel eğitim gerektiren çocukların ve onların ailelerinin yasal hakları ve bu ailelerin engelli bir çocuğa sahip olma hakkındaki duygu ve düşünceleri üzerinde durulur. Özellikle çocuklarının engel durumunu kabullenme sürecinde yaşadıkları olumlu ve olumsuz duyguların paylaşımı kendilerinin yalnız olmadığı bilincini oluşturacaktır. Ayrıca diğer ailelerin yaşadıkları olaylar karşısında gösterdikleri tutumlarda çocuklarının eğitimleri konusunda onlara çeşitli fikirler verecektir.

Çocukların Çeşitli Alanlarda Gelişim Düzeylerini Belirlemek Ve Öğretim Sırası Oluşturma

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları (BEP), özel eğitime gereksinimi olan her birey için yazılı olarak geliştirilmiş ve özel eğitim gereksinimi olan bireylerin, öğretmenlerin, ana-babaların ya da koruyucu aile ve kurumların özel gereksinimlerini karşılamak için oluşturulmuş özel eğitim programıdır. Bir BEP;

- Bireyin o anki performansını,
- Kısa dönemli öğretim hedeflerini de içeren uzun dönemli amaçları,
- Bireye sağlanabilecek özel eğitim hizmetlerini ve bireyin normal eğitim programlarına ne ölçüde katılabileceğini,
- Bu tür hizmetlere başlanması için düşünülen zaman ve devam edeceği süreyi, uygun amaç, ölçüt değerlendirme sürecini, öğretim amaçlarının değerlendirilmesi için en azından bir yılı temel alan zaman çizelgesini içerir.çocuklarının yaşlarına göre gelişim düzeylerini anlayabilmeleri ve onlara öğretebilecekleri bir sonraki beceriyi tespit edebilmeleri için bedensel, zihinsel ve sosyal gelişimleriyle ilgili bilgilendirme yapılmalıdır. Zihinsel geriliği olan çocukların bedensel gelişimleri de zihinsel gelişimleri gibi geç gelişir, geç yürür, geç konuşur, tuvalet kontrolünü daha geç kazanabilirler.Çocuğunuza eğitim verirken amacınız ona bağımsızlığını kazandırmak, kendi kendisine yeterli olmasını, temel gereksinimlerini (yemek yeme, giyinme, tuvalet, temizlik gibi) karşılamasını ve sosyal yönden uyumlu olmasını öğretmek olacaktır ve bu amacın aile tarafından da kabullenilmesi, desteklenmesi oldukça önemlidir.Çocukların engelleri ve engel düzeyleri birbirinden farklı olduğu için ailelerin çocuklarından beklentileri ve çocuklarının hangi davranışları kazanmalarını istedikleri üzerinde konuşulur.Özbakım Becerileri, Psikomotor Beceriler, Günlük Yaşam Becerileri gibi farklı başlıklar altında ele alınabilir.

ÖRNEK

•Özbakım Becerileri •tuvalet yapma •yemek yeme •soyunma •giyinme •temizlik	Psikomotor Beceriler kalem tutma yırtma yapıştırma boncuk dizme	Günlük Yaşam Becerileri masa silme sofra hazırlama sofra toplama yatakdüzetilme
---	---	---

Ailenin çocuklarında oluşmasını istedikleri bu becerilerin kendi içerisinde bir öncelik sırası vardır.Örneğin beden gelişimi dikkate alındığında çocukların önce büyük kasları, kolları ve bacakları gelişir. Daha sonra küçük kasları, bilekleri ve el parmakları gelişir. Ayrıca bu becerilerden bazıları daha kolay, basit ve daha az karmaşık olup büyük kasların kullanımını gerektirir. Bu nedenle öğretim basitten karmaşığa olmalıdır. Örneğin; masa silme makasla kesmeden daha kolaydır. Basit davranışlar öğrenildikten ve kalıcı hale geldikten sonra bir diğer basamağa geçilmelidir. Davranışı basamaklandırma yöntemi ve bu becerinin aileye kazandırılması ailenin çocuğunun öğretimde neleri ne kadar yapabildiğini anlamasını ve kendinin çocuğuna nasıl yardım edebileceğinin farkına varmasını sağlar.

- Beceri Basamakları •1.Kendiliğinden •2.Söyleyince •3.Yapınca
- 4.Yaptırınca

Öğretim Ortamının, Kullanılacak Araç-Gereçlerin Ve Ödüllerin Belirlenmesi

çocuklara beceriyi kazandırmadan önce ortamın hazırlanması, beceriyi kazandırırken kullanacağımız araç gereçlerin belirlenmesi ve hazırlanması ve son olarak çocuk beceriyi yaptıktan sonra verilecek ödülün belirlenmesi konuları üzerinde çalışmalar yapılır.Çocuğunuzun eliyle kullanacağı araç gereç varsa aracın büyüklüğü onun eline uygun olmalıdır. Örneğin; amaç çocuğa kaşık tutmayı öğretmekse onun yaşına fiziksel yapısına uygun bir kaşık seçimi davranışın daha kolay öğrenilmesini sağlayacaktır. Böylece çocuğunuz kaşığı rahatlıkla tutabilecektir. Becerilerin bazıları oturarak bazıları ayakta yapılır. Oturarak yapılması gereken bir beceriyse masa ve sandalyeyi çocuğunuzun boyuna göre ayarlamalısınız, çocuğunuz sandalyeye oturduğunda ayakları yere değmeli. Beceriyi öğreteceğimiz ortamda çocuğunuza zarar verecek kesici yanıcı araçlar bulundurmamak ve özellikle ilk denemelerinde onunla birlikte etkinliği yapmak önemlidir. İstenilen davranış azda olsa gerçekleştiği zaman çocuğunuzu mutlaka ödüllendirin. Ödüller 1. ve 2. Olmak üzere ikiye ayrılır. Birincil ödüller daha çok yiyecek, içecek (şeker, pasta, limonata, dondurma) gibi çocukların fiziksel ihtiyaçlarını karşılamaya yöneliktir. 2. ödüller ise genelde güzel söz ve dokunma ödülleri. Ödül verirken en önemlisi çocuk için anlamlı olmasıdır. Yani pasta sevmeyen bir çocuğa pastayı ödül olarak kullanmak davranış için isteklendirmeyecektir.

ÖRNEK

•Etkinlik ödülleri Salıncağa binmek •-Birlikte parka gitmek	Yiyecek ödülleri Çikolata Gofret	Güzel söz ve dokunma ödülleri Aferin Çok iyi Kucaklamak Okşamak *Harikasın
--	--	---

ANNE BABANIN EĞİTİM KURUMLARI VE EĞİTMENLERLE İŞ BİRLİĞİNİ ARTIRMAK İÇİN ÖĞRETMENE ÖNERİLER

1. Her ailenin kültürel, sosyal, ekonomik ve eğitimsel özelliklerinin birbirinden farklı özellikler barındırdığını olduğu kabul edilmelidir.
2. Öğretmen aileyle olumlu iletişim kurabilmek ve onlarla iş birliği yapabilmek için kendisini anne babanın yerine koyabilmeli yani empati yapabilmeli ve özel gereksinimli bir çocuğa sahip olmanın nasıl bir şey olduğunu anlamaya çalışmalı, eleştirmeden, yargılamadan, anne babayı ve durumlarını anlayarak iletişim kurmaya çalışmalıdır.
3. Özel gereksinimli bir çocuğun okula başladığı ilk günler aileyle olumlu iletişim kurmak için en kritik zamanlardır. Bir an önce öğrencinin anne babası ile tanışmalı ve hem çocuk hem de aile ile iletişim yönteminizi belirlemelisiniz. Ne kadar erken başlanırsa o kadar yol alınacaktır.
4. Özel gereksinimli, öğrencinin güçlü yönleri ve olumlu kişilik özelliklerinden hakkında konuşmalı, haberleşmek için çocuğun problemlerinin ortaya çıkmasını beklememeli hatta ara sıra eğlenceli aktivitelere katılmak için okula davet edilmelidirler. Eğer öğretmen sadece bazı şeyler yolunda gitmediğinde, çocuğun öğrenmesi ile ilgili problemlerin arttığında ya da çocuk davranış problemi sergilendiği zaman iletişim kurarsa anne babalar okula gelmek ve görüşmek için istekli olmayacaklardır. Anne babaların iyimser olabilmek çabalarında onlara yardımcı olunuz.
5. Öğretmen anne babaya çocukla ilgili bilgi verirken somut, açıklayıcı ve net bilgi vermeye dikkat etmeli, anne babaların birer eğitimci olmadığı unutulmamalı, dili ailenin anlayabileceği şekilde kullanılmalıdır. Teknik terimlerden mutlaka kaçınılmalıdır. Örneğin; pekiştireç yerine ödül demek gibi... Günlük dille ve planlı konuşunuz.
6. Okulda yapılacak birçok etkinlik için ya da bazı ders araçlarının hazırlanmasına gönüllü olarak katılmak isteyen velilerden destek alınabilir. Çeşitli gerekçelerle katılımında bulunmayan veliler eleştirmemelidir.
7. Anne-babalar ve öğretmen günlük önemli olayları, gelişmeleri, evde yapması gerekenleri ve gerekli bilgileri birbirlerine aktarmak için birbirlerine not yazmalıdırlar. Bilgilerin saklanması açısından küçük kağıtlar yerine çocuğunu yanında taşıyabileceği minik bir not defteri kullanmak daha sağlıklı olabilir. İletişim defteri, öğretmen ve anne babanın birbirlerine defterdir. Aynı şekilde anne babanın da iletişim defterini her gün kontrol etmesi ve ev ortamında ortaya çıkan ve öğretmenin o güne ilişkin bilmesi gerekenleri yazmaları sağlanmalıdır. İletişim defterleri etkileşim sürecinde anne babaların tepki vermesini hızlandırabilir, anne babanın ve öğretmenin çocukla ilgili gelişmeleri daha kolay ve düzenli olarak izlemelerini sağlayabilir.
8. Öğretmen görüşme öncesinde görüşmeleri planlamalıdır. Çocukla ilgili paylaşmak istediği bilgiler not alınmalı görüşme süresi bitmeden konuşulanları toparlamalı, ailenin soruları varsa cevaplanmalı, bir sonraki görüşmeye kadar neler yapmalarını istediği özetlemeli, başka söylemek istedikler şey olup olmadığını bir kez daha sormalıdır.
9. Aileden beklentiler onların eğitim düzeyine, ayıracabilecekleri zamana göre etkin bir şekilde belirlenmeli, tek bir görüşmede çok fazla talep sıralanmamalıdır. Aileden beklentiler en gerekli olandan aşağıya doğru sıralanmalı zaman içerisinde ve davranış

şekline dönüştürdüğünde bir başka talebe geçilmelidir. Unutmayınız ki çok fazla istek zamanla bıkkınlık ve yılgınlık duygusu uyandırır. Çocuk için öncelikli konulara yer veriniz.

10.Öğretmen anne ve babayla görüşürken onları dinleyebileceği ve anne babaya çocuklarıyla ilgili ayrıntılı bilgi verebileceği bir mekân tercih etmelidir. Ayaküstü yapılan birkaç dakikalık görüşmeler önemsenmedikleri hissini uyandırır.

11.Öğretmen görüşmeler sırasında sadece bilgi verici olmamalı, çocukları için düşündüklerini söylemeleri için fırsat yaratmalıdır. Çocuğun yetersizliklerini, sorunlarını, yeterliliklerini onların gördüğünü, nasıl değerlendirdiklerini anlamaya çalışmalıdır. Özellikle görüşme sürecinde anne babanın konuşmaya teşvik edilmesi için onaylayan cümleler söylenmelidir. "Çok güzel düşünüyorsunuz.", "Çocuğunuzu ne kadar iyi gözlemliyorsunuz." "Evet, doğru, ben de sizin gibi düşünüyorum." ifadeleriyle cesaretlendirmelidir.

12.Okuldaki eğitime, öğretim yöntemlerine ilişkin kitaplar, broş dergiler ve benzeri *yazılı dokümanı* ailelerle paylaşması aileler için önemlidir. Bu ailelerin çocuklarının sorunuyla ilgili çalışma yapan kurumlar, dernekler ve vakıflara yönlendirilmesi bunların çalışmalarına katılmaya teşvik edilmesi etkileşimi artıracaktır.

13.Okulda öğrenciyle ilgili alına tüm kararlarda aileye danışılması, onun onayının alınması ya da bilgilendirilmesi gereklidir. Özellikle çocuğun BEP (bireysel eğitim planı) hazırlanırken, çocuğun performansının değerlendirilmesinde, öğretilmesi hedeflenen becerilerin belirlenmesinde ve özellikle uygulanan programın çocuğun gelişimi üzerindeki etkilerinin incelenmesinde mutlaka anne babanın görüşleri alınmalıdır.

14.Anne babalar her zaman öğretmenlerle aynı fikirde olmayabilir ve aynı düşünceleri paylaşmayabilirler. Bazı anne babalar öğretmene düşmanca davranabilir, öğretmenin çocuğu ile yeterince uğraşmadığını düşünebilir, çocuğun başarısızlığını öğretmene atfedebilir. Bazen de öğretmenler anne babanın çocukla ilgilenmediğini, çocuğun yetersizliklerini kabul etmediğini, ödevlerini yapması için yardım etmediğini düşünebilirler. Bu durumda öğretmen anne baba ile olumlu etkileşim kurabilmek için neler yapması gerektiği konusunda kurum *rehberlik servisiyle* iş birliği yapmalıdır. Özel eğitime ihtiyacı olan çocuk anne babaları hakkında yapılan genellemelere izin vermeyiniz.

15.Özel eğitime ihtiyacı olan çocukların anne babaları ve aileleriyle en uygun çalışmanın nasıl yapılacağını açıklayan ve anne babalarla çalışmada gerçekten etkili olabilecek tek bir yaklaşım ya da tek bir teknikten söz etmek mümkün değildir. Daha öncede belirttiğimiz gibi her çocuğun ve her ailenin ihtiyaçları ve dinamikleri birbirinden farklıdır. Bu sebeple ailelerle ortak bir çalışma planı hazırlamanız ve işe yaramadığını düşündüğünüz yöntemleri bırakmanız bu süreç içine dahil olan herkes için yararlı olacaktır.

16.Çocuğun ihtiyaçlarını ailesinden daha iyi bildiğinizi sanmayınız. "BİLMİYORUM" demekten korkmayınız.

ÜNİTE-13(ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN AİLELERİ İÇİN AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI – II)

ÖZEL EĞİTİME İHTİYAÇ DUYAN ÇOCUKLARDA AKADEMİK BECERİ GELİŞİMİ

Hoogeveen, Smeets ve Lancioni (1989) zihin engelli çocukların okumayı öğrenmedeki problemlerinin birçok faktörle ilgili olabileceğini söylemişlerdir. Bunlardan ilki harfleri ayırt etmekte yaşadıkları güçlüklerdir. Görsel karmaşıklık ve uyarandaki bütün parçaları algılayamama bu çocuklar için sorun olabilmektedir. İkinci faktör, harf/yazıbirim-ses ilişkisini öğrenmedeki güçlüklerdir.Üçüncü faktör ise, seslerin tek başına telaffuzunun diğer seslerle birleştiğinde ortaya çıkan sestten farklı olmasıdır. Bu noktada zihin engelli çocuklar sesleri birleştirip kelime haline getirmekte veya kelimelerin içindeki sesleri ayırt etmekte zorluk yaşayabilirler. Dördüncü faktör ise bazı dillerdeki harf/yazıbirim-ses ilişkisinin düzensizliği bu dillerde okuma kazanımını zorlaştırmaktadır. Son olarak öğretimsel yöntemle ilgili sorunlar yaşanabilmesidir.Hafif ve orta düzeydeki zihin engelli bireylerin okur-yazar olabilmeleri için sözcük tanıma, okuduğunu anlama, okuma hızını geliştirme ve yazma öğretimi yöntemlerini içeren birçok öğretimsel yöntem, materyal ve strateji geliştirmiş ve kullanılmıştır. Zihin engelli bireylere okuma-yazma öğretimi yaklaşımları iki temel kategoriye ayrılmaktadır. Bunlar davranışsal yaklaşım ve sosyal etkileşimci yaklaşımdır.

Davranışsal Yaklaşım

Davranışsal yaklaşımda okuma-yazma önceden belirlenmiş, doğrusal olarak sıralanmış ve alt becerilere ayrılmış şekilde kazandırılır. Bu öğretim sistematiktir ve öğretmenin yönlendirmesi, önerileri ve öğrenciyi pekiştirmesi ile ilerler. Bu yaklaşımda öğretime harf/yazıbirim-ses ilişkisinin kurulması ile başlanır. Harflerden sözcükler oluşturulur ve bu sözcükler cümlelerde kullanılır. Zihin engelli çocuklara okuma-yazma öğretiminde davranışsal ilkelerin kullanıldığı diğer öğretim yöntemi ise çocukların sembol-ses ilişkisini belleklerinde daha iyi tutabilmelerini sağlayan ve uyarı ile yanıt arasında anlamlı ilişkiler kurmalarına dayalı çözümleyici (Fonik Analiz) öğretim yöntemidir. Fonik öğretimi yazılı dildeki harfler ile konuşma dilindeki sesler arasındaki köprüyü kurar ve öğrenci konuşma dilindeki seslerin sesbirimsel farkındalığını kazandıktan sonra bu becerisini yeni sözcükleri çözüp yazabilir. Fonik analiz, ses-sembol eşleme, sesleri birleştirme ve sözcükleri ve heceleri seslere bölebilme stratejilerini içerir.

Sosyal Etkileşimci Yaklaşım

Zihin engellilerin dil öğrenmesine katkı sunan bir diğer yaklaşım tam dil yaklaşımıdır. Bu yaklaşımın, temel kavram ve eğitimsel uygulamalarını Vygotsky'nin sosyokültürel teorisinden alır ve öğrenmenin çevresel düzenlemelerle gerçekleştiğini ve bir süreç olduğunu ifade eder. Gersten ve Domino (1993) e göre *Beraber kitap okuma, sessiz okuma, koro halinde okuma ve sesli*

okumalar yaklaşımın eğitim uygulamalarındandır. Öncelikli amaç, okuma ve yazmanın anlamını öğretme, okuduğunu anlama ve sözcükler arasında anlamsal ilişkiler kurmaktır. Çocuğun öğreneceği tüm kelimelerin gerçek yaşamda karşılaştığı ve yaşamında yer alan kelimeler olmasına özen gösterilmelidir. Çocukyapay okul amaçlarının dışına yani gerçek iletişim ortamlarındaki etkinliklere dâhil edilirler.Dil öğretiminde oyunlarla her yaş ve her zekâ grubundaki bireylere kelime öğretilabilir ancak farklı yaş grupları için farklı yöntemler ve tekrarlar kullanılmalıdır.Özellikle zihin engelli bireylere okuma, yazma ve yazım kurallarını öğretmek 1900lü yılların başında okuma zihin engelli bireyler için gerekli olmayan ve kazanımı imkânsız görülen bir beceri olarak görülmüştür.

Etkinlik Örnekleri

Son harften kelime türetme

Bu oyun için kişi sınırlaması yoktur. İlk oyuna başlayanın söyleyeceği kelimenin son harfiyle ikinci kişi önceden belirlenen bir süre içinde yeni bir kelime türetmeye çalışmalıdır. Aynı kelime iki defa söylenmemelidir. Her yeni kelime için ikinci öğrencinin hanesine puan yazılır. Bu uygulama ile öğrenme güçlüğü yaşayan çocuklar kelimelerin söylenişlerini tekrar ederek pekiştirirler. Oyun oynanırken çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınarak süre verilmeli oyunda galip olduğunda övgü verilmesi gerektiği unutulmalıdır.

Örnek:

Anne Çocuk Baba

Sevgi İpek Kalem

Masa ArabaAt

Harf avı

Bu kelime oyunu grup halinde oynanabildiği gibi iki kişi arasında da oynanabilmektedir. Oyuna başlamadan önce kendiniz ve çocuğunuz için bir sepet ayarlanarak içine bilye, boncuk ya da sevdiği meyvelerden konulabilir. Oyun için bulunması hedeflenen kelimenin harfleri adedince tahtaya kutucuklar çizilmelidir. Kutucukların içine önceden bazı ipucu harfler yazılmalıdır. Oyun oynayan kişiler kutucukta yazılan kelimeyi bulmak için sırasıyla harf söylemelidirler. Yanlış söyledikleri her harf için çocuktan sevdiği meyvelerden birini ya da bilye ya da boncuk alınır. Her bildiği harf için siz ona sepetinizde bulunan nesnelerden birini verirsiniz. İlk oyuna başlandığında kelimelerin zor olmamasına özen gösterin oyunun ilerleyen zamanlarında çocuğun gelişim düzeyine göre zorlaştırabilirsiniz ve bulduğu kelimenin anlamının ne olduğunu sorabilirsiniz. Kelimelerin çocuk için sürekli kolay olması gelişimine katkı sunmadığı gibi çocuğun çabuk sıkılmasına sebep olacaktır. Düzeyinin çok üstünde olan kelimeler ise başarısızlık duygusunu yaşatacağından ilk başta kolay daha sonra düzeyine uygun olarak hazırlanması en doğru yaklaşımdır. Bu oyun öğrencilerin Türkçedeki sesleri ve sembolleri daha iyi tanımalarını ve kelime bilgilerini geliştirmelerini sağlar.

Örnek:

P		L	Y			O
---	--	---	---	--	--	---

Kim bulur

Bu oyun eşanlamlı ve zıt anlamlı kelimelerin kavratılmasında etkin olarak kullanılabilir. Ebeveyn, ilk olarak eş anlamlı veya zıt anlamlı kelimeleri biraz kalın kâğıtlar üzerine yazmalıdır. Yazılan her kelimenin zıttı mutlaka olmalıdır. Kartlar karıştırılarak rast gele yarısı yere kapalı şekilde konulmalıdır. Elde kalanlar ise eşit olarak hem çocuğa hem de oyunu oynayan diğer kişilere paylaştırılmalıdır. Oyunda sırası gelen kişi yerdeki kâğıtlardan birini açmalı elinde onun zıttı olan kâğıt varsa o kâğıtları almaya hak kazanır. Zıt anlamlı kart kendinde değilse yerde açmış olduğu kâğıdı kapatır ve oyun sırası diğerine geçer. Bu oyun 2 ve ya daha çok kişiyleoynanabilir. Elindeki kâğıtları ilk bitiren oyunun galibi olur. Oyun bütün kelimelerin eş ve zıt anlamlıları bulunana kadar etkinlik devam eder.

Örnek:

Eşanlamlılar Zıt Anlamlılar

Siyah Sıcak

Beyaz Uzun

Büyük Küçük

Anı Sert

Çabuk Yanlış

Kelime türetme

Oyunda kişi sınırlaması yoktur. Amaç rastlantısal olarak verilen harflerden kelimeler türetmektir. Anlamlı olan en uzun kelimeyi en kısa zamanda türeten puanı alır. Puan üretilen kelimenin harf sayısı kadardır. Yani 5 harfli bir kelime ürettiyse 5 puan alır. Her kim en uzun kelimeyi bulmak isterlerse bir joker harf de kullanabilme hakkına sahiptir. Çocuk bu etkinlikte Türkçe sesleri, yazılışlarını ve kelimeleri daha iyi tanımaları sağlanmış olur. *Bu oyunda özel eğitim gerektiren çocuklar için ilk amaç çocuğun hızlı olması değildir. Bu nedenle süre biraz daha uzatılıp yapabilmesine fırsat tanınmalıdır.*

Örnek:

D-S-O-N-Y-K-C-U ?(Joker)

A grubu B grubu

O -Y-U-N-C-A-K K-O-Y-U-N

A harfi joker

Eşini bul

Yazılı ya da sözlü bulmacayla kelime öğretim yöntemi çocukların ilgilerini öğrenilen dildeki kelimeler üzerine yoğunlaştıran bir yöntemdir. Dolayısıyla bulmaca yöntemi öğrenme sorunu olan çocukların eğlenerek yeni kelimeler öğrenmelerini ve öğrenilenleri tekrar etmelerini sağlar. Bu metotla öğrenme kelimelerin zihinde kalıcılığı artırılır. Çocuğunuzun öğrenme seviyesine göre düzenlenmiş bulmaca kitapları ya da internet, gazete kaynakları kendi düzenlemiş olduğunuz örnekleri kullanabilirsiniz. Eğer kaynak bulmakta zorluk yaşıyorsanız çocuğunuza eğitim veren öğretmen ya da özel eğitim öğretmeninizden yardım isteyebilirsiniz. Bulmacaların yanında tekerlemeler de kullanabilirsiniz.

Bu nedir?

Bu alıştırmada son harfi verilen varlıkların, eşyaların ve kavramların ipuçlarıyla bulunması amaçlanır. Öğrenciler numaralandırılmış beyaz kutuları doldurmak için önce verilen ipuçlarını okumalıdır. Verilen ipucu yardımıyla son harfi *K* olan varlığın, eşyanın veya kavramın ismini boşluklara yazmalıdırlar. Bu etkinlik sınıfta gruplar oluşturularak da uygulanabilir. Öğrencilerin bu alıştırmalarla kelimeleri doğru yazma ve okuduklarını anlama becerileri geliştirilir.

1								K
2								K
3								K
4								K
5								K
6								K
7								K
8								K
9								K
10								K
11								K
12								K

İpuçları:

1. Sütünü içtiğimiz hayvan.
2. *K* harfi ile başlayan bir sebze.
3. Acıkınca yapılan şey.
4. Kesmeye yarayan alet.
5. Yemek yerken kullanılır.
6. Yemek yemek için kullanılan kap.
7. Yemek yapmak için kullanılır.
8. Su içmekte kullanılır.
9. Temel gıda maddesi. Undan yapılır.
10. Yemekten sonra geriye kalan kirli şeyler.
11. Ağaçların solunum yapan yeşil görümlü kısmı.
12. Uyuma veya dinlenmek amacıyla üzerine yatan eşya.

Tombala

Oyunun ilk aşaması çocuğunuzun öğrenmesini istediğiniz kelimeleri ifade eden resimlerden oluşan kartlar oluşturmaktır. Bu kartı çoğaltarak tıpkı tombala oynarken olduğu gibi tüm oyunculara dağıtmalısınız. Bu kartta bulunan resimleri ifade eden kelimeleri küçük kâğıtlara yazarak bir kutu veya torbaya koyduktan sonra oyuna katılan herhangi biri çekiliş yapabilir. Çekiliş yapılırken kutu veya torbadan rastgele çekilen kelimenin resmi kartlarınızda bulunuyorsa, o resmin üzerini küçük bir kâğıtla kapatmalısınız. Bu şekilde karttaki bütün resimleri ilk kapatan kişi birinci olur. Oyun sırasında resimlerle ilgili sorular sorarak daha fazla bilgi edinilmesini destekleyebilirsiniz.

ÜNİTE-14(ÖZEL EĞİTİME GEREKSİNİMİ OLAN ÇOCUKLARIN AİLELERİ İÇİN AİLE EĞİTİMİ ETKİNLİK DOSYASI – III)

ENGELLİ ÇOCUKLARIN SOSYAL GELİŞİMLERİ İÇİN AİLE VE OKUL ETKİNLİKLERİ (ZOR DAVRANIŞLARIN EĞİTİMİ)

Günlük İşlerin Yapımını Çocuğuna Öğretmek

8-18 ay arası çocukların yapabilecekleri

- Bir fincandan içecek içer, yiyecekleri parmaklarıyla alır ve kaşıık kullanmaya başlar.
- Yardımla giyinip soyunur, ayakkabıların içine ayağını sokar ve gömlek kollarına kollarını sokabilir.
- Vücut parçalarını gösterir.
- Güçlü duygulara sahip olur ve hayır demeye başlar.
- Seçimler yapabilme gücüne ulaşır.
- Rutinleri ve beklentilerle güvenlik duygusu oluşur (yatağı gitmek).
- Sesleri ve hareketleri taklit eder.
- Onlar söyleyebileceklerinden daha fazla şey anlayabilirler (alıcı dil ifade edici dilden daha fazla gelişmiştir).

18-36 ay arasındaki çocukların yapabilecekleri:

- Yardımla ellerini yıkar.
- Bir pipetle ieeğini içebilir.
- İstendiğinde elbiselerini sepetin içine koyabilir.
- Bir kaşııkla kendisi yemek yiyebilir.
- Oyuncaklarını itip çekebilir, onların iini doldurup boşaltabilir (oyuncak kamyonet).
- Tuvalet kullanmayı öğrenebilirler.
- Düşmeden bir dönemeçten geçebilir.
- Basit eylemleri taklit edebilir.
- Kolayca sinirlenebilir.
- Kendilerine verilen görevi yerine getirmekten zevk alabilirler.
- Yıkanmak, soyunmak, giyinmek.
- Giyinme oyunundan zevk alır.
- Su ve kumla oyun oynamaya bayılır.
- Basit açık kuralları öğrenmeye başlar.

3 yaşında olan bir çocuğun yapabilecekleri:

- Yardımla dişlerini fırçalar.
- Şimdi, yakında ve sonra zaman yapılarını kavrar.
- Dolaptan ayakkabılarını getirebilir.
- Bağımsız olarak ayakkabılarını giyebilir.
- Kolay şarkıları söylemekten zevk alır.
- Daha dikkatli dinler.
- Zaman zaman aile üyelerinden birine daha fazla ilgisi artar.
- Evcilik oynamaktan zevk alır.
- Taklit yapar.
- Objeleri eşleştirebilir.
- Tabakları kırmadan lavabonun içine koyabilir.
- öpü öp kutusuna atabilir.
- Yardımla banyo yapabilir.
- Ellerini yıkar ve kurular ama onlar lavaboya ulaşabilmek için yardıma ihtiyaç duyabilirler.
- Oyuncak ve kitaplarını kaldırabilir.
- Temiz elbiselerini kaldırabilir.
- Ayakkabılarını kaldırmak.
- Lavaboya tabakları kırmadan koyabilir.
- Bir süngerle masayı silebilir.
- Masaya peçeteyi koyabilir.

4 yaşında olan çocukların yapabilecekleri

- İstek üzerine oyuncaklarını toplar.
- Temiz elbiselerini yerine koyar.
- Bağımsız dişlerini fırçalar.
- Masaya atalları yerleştirebilir.
- Tabaktaki kuru gıdaları köpeklere verebilir.
- Dışarıdaki oyuncaklarını depoya kaldırabilir.
- Kaşıık, atal ve yemek bıçağını kullanabilirler.
- Düğmeli ya da fermuarlı olmamak koşuluyla yardımsız giyinebilirler.
- Yeni kelimeleri çok hızlı öğrenebilirler.
- Dur işaretlerini ve kendi adının bir kâğıda yazılmış şeklini gördüğünde tanır.
- Birbiriyle ilgisi olmayan iki farklı yönergeyi izleyebilir.
- Basit kuralları anlar.
- Paylaşmayı ve sırasıyla yapma durumunu anlamaya başlar.
- Küvette kendini yıkar.

- Elini yıkar ve kurular.
- Belirlenen kuralları ve rutinleri takip edebilir(yemekten önce ellerini yıkayabilir ve kirli elbiselerini kirli sepetine koyabilir, yatağa gitmeden önce dişlerini fırçalayabilir)
- Bağımsız olarak basit bir rutine başlayabilir (elbiselerini giyini soyunur, dış fırçalar, ellerini yıkar, yemek için masaya oturur, yetişkin denetiminde banyo yapabilir)
- Başlangıç, orta ve son kavramlarını anlar.
- Başkalarının duygularını anlamaya başlar.
- Özbakım becerilerinin çoğunu bağımsız yapabilir.

5 yaşında olan çocukların yapabilecekleri

- Ev kurallarını hatırlar ve yeniden ifade eder.
- Yapmak istediği aktivitelerde bir yetişkinden izin alır.
- İstenen konularda kuralları ve rutinleri takip eder (yatağa gitmeden önce oyuncaklarını toplar yemek yemeden önce ellerini yıkar vb.)
- Basit işleri yardım olmaksızın yapar (bir hayvanı besleme, mektupları alma, yatağını düzeltme)
- Daha karışık işlerde yetişkinlere yardım eder(bitkileri sulamak, elbiseleri katlamak, tabakları yıkamak, toz almak vb.)
- Birçok özbakım becerilerini bağımsız yapabilir.

Engelli çocuklar bu tip beklentileri karşılamak için yardım almaları gerekir. Bu durumda aşağıdakileri yapabilirsiniz

- Onun için zor olan görevlerde işin tamamını yapmasını beklemeden sadece bir parçasını yapmasına izin verin ve yaptığı işi takdir edin
- Görevi tamamlaması için çocuğunuza yardım edin
- Sizin ondan yapmasını istediğiniz şeyleri anlayabilmesi için farklı talimat yolları kullanın (resimler ya da jestlerinizi kullanın)
- Özbakım açısından özel eğitime gereksinim duyan çocuğun ya da bireyin, uyumu için uygun giysi ve ayakkabı seçimini yapmasına yardımcı olun
- Giyinme ve soyunma becerilerini destekleyin
- Çalışma sonrasında terleme, yorulma vb. durumlarda ne yapması gerektiğini kavramasına ve çözüm yolu üretmesine yardımcı olun
- Görevi tamamlaması için fazladan zaman verin.

Bazen çocuklarınız niçin iş birliğini reddeder?

Okul öncesi yıllarında çocuklar kendilerini nasıl ifade edeceklerini ve diğerleriyle nasıl iletişim kuracaklarını öğrenirler. Sizin yönergelerinizi uygularken iş birliğini reddetmeleri her zaman kasıtlı olmayıp faklı nedenlere bağlı olabilir.

Örneğin;

- Çocuğunuz sizin yapmasını istemediğiniz bir davranışı yapmamak için uyarınıza ihtiyaç duyabilir.
- Farklı bir şey düşünüyor ya da talebini duymuyor olabilir.
- Senin talebin çok açık olmayabilir.
- Negatif dikkat çekme yöntemlerini çok fazla kullanıyor olabilirsiniz (bağırarak, azarlamak) ve bu şekilde dikkat çekme talebinizi reddedebilir.

Çocuğunuza istenilen davranışları öğretmek için aşağıdaki adımları takip edin

- Çocuğunuzun sizin taleplerinize neden yanıt vermediği hakkında düşünürseniz ve davranışın sebebini belirlerseniz sonraki adımlarınız için karar vermeniz daha kolay olacaktır. Örneğin; siz istekte bulunduğunuzda çocuğunuzun en sevdiği çizgi film başlamış olabilir.
- Çocuğunuzun sakatlığı ya da dil gecikmesi varsa yapması gereken şeyi ona gösteren somut bir işarete gerek duyabilir (örneğin dış fırçalama vakti geldiğinde dış fırçasını çocuğunuzun eline tutuşturabilirsiniz).
- Çocuğunuzun boy seviyesine inerek istekte bulunmadan önce dikkatini size yoğunlaştırdığına emin olun (göz kontağı kurun, ona hafifçe dokunun).
- Eğer çocuğunuz negatif yollarla dikkat çekmek istiyorsa (ağlama, çılgık atma, sürekli mızımlanma ya da vurma gibi) yanlış davranışı görmezden gelebilirsiniz. Azarlamadan olumsuz davranışın bitmesini bekleyin ve sonra uygun davranışı gösterdiğinde onu öven sözcükler söyleyin.
- Çocuğunuzdan yapmasını istediğiniz şeyi açıkça beyan edin. Örneğin eğer çocuğunuzun peçeteyi çöpe atmasını istiyorsanız ona doğrudan " Burak gidip peçeteyi çöpe atabilirsin" diyebilirsiniz. Bazen ebeveynler isteklerini çok açık anlatmazlar. Örneğin “Bu nereye gitmeli?” ya da "lavaboya çöpünü koyma" bu tip yönergeler çocuğa ne yapması gerektiğini açıkça söylemez ve beklenen davranışlara cevap vermeyebilir.
- Eğer çocuğunuz ondan beklediğiniz şeyden emin görünmüyorsa ya da yönergeleri anlamadığını düşünüyorsanız, yönünüzü ona dönerek (yumuşak bir ses tonuyla) "bunu nasıl yapman gerektiğini sana göstermeme izin ver" deyip, yapması gereken faaliyet için çok az bir düzeyde yardım yaparak davranışı anlamasını sağlayabilirsiniz.
- Bazı durumlarda çocuğunuza etkinliği gerçekte nasıl yapması gerektiğini göstermekten kaçınabilirsiniz ve onun yerine sadece sözlü yönerge verebilirsiniz. Fakat zaman zaman çocuğunuz işi nasıl yapması gerektiğini bilmediği için sözel yönergelerinizi duymamış gibi davranabilir. Eğer aktivite karışıksa çocuğun yapması gerekeni doğru anlaşılabilmesi için siz ona nasıl yapacağını gösterebilirsiniz.

• Birçok defa çocuğunuzun yeni bir aktivite girişimi sizin beklentilerinizi karşılamayabilir (kaşıkları düzgün yerleştirmeyebilir ya da çorapları düzgün koymayabilir). Çocuğunuz bir aktiviteyi ilk öğrendiğinde, onu teşvik etmek için cesaret vermek oldukça önemlidir. Eğer cesaretini kırsanız ya da onu kınarsanız, davranışı doğru yapmadığı kanısına varacak ve aktiviteyi tekrar etmekte çok daha az istekli olacaktır.

• Çocuğunuz davranışı yapma girişiminde bulunduğunda ya da çabasını gördüğünüzde onu hemen övgüyle ödüllendirin. Siz ona "bak artık büyük bir çocuk oldun. Sen artık çöpünü çöp kutusuna atabilirsin" cümleleriyle yapması gerekeni anlatabilirsiniz. Davranış geliştirmenin anahtarı çocuğunuzun yaptığı şey için coşkuyla övmek ve yapması gereken davranışı ayrıntılı açıklamaktır. Çocuğunuza bu davranışı yaptıktan sonra gelecek olan eğlenceli aktiviteyi söyleyin “kitapları raflara koyduğün zaman bugün satın aldığımız yeni banyo köpüğüyle banyo yapabilirsiniz.”

• Otokontrol sistemini geliştirmek istediğiniz çocuğunuza bir seçenek sunmalısınız. Örneğin yemek masasının düzenlenmesine yardım etmen gerekiyor. Masaya bardakları ve ya kaşıkları götürebilirsin.

• Verdiğiniz görev konusunda hevesli olmayan çocuğunuza görevi oyunlaştırarak verin. “Çalar saat oyunu oynayalım mı? Şimdi zaman tutacağım ve senin kitaplarını toplarken ne kadar hızlı olduğunu göreceğim.” diyebilirsiniz.

Çocuklarına “Nasıl bağımsız olunur?” u bir kez öğrettikten sonra rutinlerin yerine getirilmesi oldukça kolay olacak ve hatırlatmak için basit ama etkili ipuçları verebileceksiniz. Bunlar:

1.Çocuğunuzun göz seviyesine gelene kadar eğilin ve onun dikkatini çekin (ona nazikçe dokunun, göz kontağı kurun, fiziksel olarak rehberlik edin ya da aynı objeye birlikte bakın).

2. Basit adımlarla çocuğunuzun yapması gerekenleri açık ve pozitif yönergelerle belirleyin. Bazen bizler çocuklarımıza neyi yapması ya da yapmaması gerektiğini ya da onların yaptığı yanlışları söylerken "örneğin suyu sıçratmayıdurdur" gibi emir cümleleri vererek yanlışlar yaparız. Ancak, "yıkama işi tamamen bitti şimdi suyu kapatma vakti" demek daha açık ve etkili bir yönerge dir.

3. Adımların çok daha açık ve anlaşılır olması için rutinlerin her bir adımını bir fotoğrafa alabilir ve rutinlerin gerçekleştiği yerlere bu fotoğrafları yapıştırabilirsiniz. Örneğin; ellerini yıkaması gerektiğini hatırlatmak için lavabonun üstüne bir fotoğraflar yapıştırılabilir. Her bir adımı anlatırken ne olması gerektiğini belirten fotoğrafı da çocuğuna gösterebilirsiniz.

4. Çocuğunuza öğretirken yapacağı şeyleri model olarak gösterebilirsiniz. Bir çocuk bir beceriyi ilk öğrendiğinde genelde adımlarını unuttur ve yardıma ihtiyaç duyar. Bazen çocuklarınıza ne yapması gerektiğiyle ilgili hatırlatmalar yapmaya hazır olun.

5. Zor ya da tercih edilmeyen aktiviteler için önce/ sonrayla başlayan yönergeler kullana bilirisiniz. Örneğin "önce ellerimizi yıkıyoruz ve sonra krakerlerimizi yiyebiliriz" ya da "ilk olarak dişlerini fırçalıyorsun ve sonra bana çok güzel kokulu bir öpücük veriyorsun" ya da "ilk olarak elbiselerimizi giyiniyoruz ve sonra kahvaltı için süt ya da meyve suyu seçebilirsiniz" gibi ifadeler kullanabilirsiniz.

6. Onların davranışı yapma olasılığını arttırmak için rutinler süresince çeşitli seçenekler sunabilirsiniz. Dişlerini fırçalarken çocuğunuza "naneli ya da çilekli diş macunlardan hangisini kullanmak istersin" ya da elbiselerinden mavi olanı mı kırmızı olanı mı giymek istersin" gibi cümlelerle tercih yapabilme becerisini geliştirebilirsiniz.

7.Çocuklarınız rutin davranışları yaparken girişimlerinin tamamında ve ilk denemelerinde cesaretlendirmek oldukça önemlidir. Eğer çocuğunuzu kınar ya da cesaretini kırsanız yanlış yaptığı kanısına vararak deneme çabalarını bırakır. Onun davranışları yaparken ki duygularını anlamanız oldukça önemlidir ve sonrasında ona başarı duygusunu yaşatmak için yardım etmelisiniz. Örneğin “biliyorum dişlerini fırçalaman çok zor. İstersen yardım edebilirim. (dişlerini fırçalarken şarkı söyleyin). “Fırçala, fırçala, fırçala dişlerini fırçala, mikroplara saldır bakalım macunla” gibi kendi uydurduğunuz şarkıları kullanabilirsiniz. Unutmayın ki çocuğunuz bağımsız davranmadan önce fazlasıyla uygulama yapmaya ve sizin desteğinizi ihtiyaç duyar. Çocuğunu her rutinden sonra cesaretlendirin ve uygulamayı tamamladıktan sonra onu ödüllendirin.

Çocuğunuzun Beklentilerinizi Anlamasına Yardım Etmek İçin Görsel Programlar Kullanmak

Görsel programlar (resimler içindeki aktivite adımları) okula hazırlanmak gibi günlük rutinleri öğrenmesi için evde kullanılabilir. Programların bu tipleri çocuklardan ne beklendiğini öğretir ve onların yapacakları şeyleri onlara hatırlatır. Görsel bir program oluşturduğunuz zaman çocuğun aşağıdaki soruları cevaplaması için programı kullanabilir:

- Ne yapmam gerekiyor?
- İlerlediğimi nasıl bilebilirim?
- Yaptığım zamanı nasıl anlarım?

Bundan sonra ne olacak?

İLETİŞİM YETENEKLERİNİ GELİŞTİRMEK

Zamanla çocuğunuza ait benzersiz iletişim yolunu anlayacaksınız:

Sesler:Ortalama ilk yıl (bazı çocuklar için daha erken ve bazıları için daha geç) bebekler ilk cümlelerini söyleyecektir. Fakat özel gereksinimli çocuğunuzun ilk dil yetenekleri yavaş geliştiğinden ağlama çocuğunuzun birincil iletişim aracıdır. Acıktığında, rahatsızlandığında, altını ıslattığında ya da ağrısı olduğunda farklı şekillerde ağlar ve siz bu ağlama seslerine dikkat ettiğinizin de onun ne için ağladığını tahmin edebilirsiniz.

Yüz İfadeleri:Bir gülümsemenin yansıttığı duyguyu anlamak kolaydır. Ama çocuğunuzun sorularını ya da meraklı bakışlarını, hayal kırıklığının ortaya konuluş şeklini, memnuniyetini, zevklerini, sıkıntılarını ve daha fazlasını bilmek gereklidir. Hepimizin yaşadığı mutluluk, üzüntü, merak, endişe, sinirlilik, heyecan, ve benzeri temel duyguları çocuklarınızda deneyimler. Yüz ifadeleri ve bakışlarının odaklandığı yön onun düşüncelerinizi anlamınıza yardım edecektir. Bunun için çocuğunuzun baktığı yöne bakın. Oynamayı isteyen bir çocuğunuz size doğru ya da ilgilendiği oyuncağa bakışlarını odaklayacaktır. Aşırı uyarılma ya da yorgunluk onun sizinle olan göz temasını sık sık koparacak ve bakışlarını uzaklaştıracaktır.

Jestler: İnsanlar iletişimde vücutlarını kullanırlar. Onlar insanlara ya da nesnelere ulaşmak için bedenlerini ileri atar, merak ettiklerinde nesneleri kaldırıp elleri ve ağızlarıyla kontrol eder, istemediklerinde elleriyle nesneleri uzağa süpürür, mutlu olduklarında ellerini ve kollarını sallarlar, ayaklarıyla tekme atarlar ve ilgilendikleri nesnelere işaret etmek için vücutlarını kullanırlar. Bebekler eğer üzgünse geriye doğru vücutlarını atacak ve sevmediği seslerden uzağa yöneleceklerdir. Tüm bu beden hareketlerini gözlemleyerek çocuklarınızın isteklerini tahmin edebilirsiniz.

Parkta çocuğunuz oynarken ve mutlu çılgınlık atarken aniden gerildiğini ve tüm tepkilerinin değiştiğini fark edersiniz. Ağlamaya başlar. Çocuğunuzun gönderdiği mesaj “oyun oynamak bir süre için eğlenceliydi ama şimdi çok fazla oldu. Şimdi bir ara vermem gerekli.” Çocuğunuzun vücut dilini, yüz ifadelerini gözlemledikçe onun verdiği ipuçları ve mesajları anlamak daha kolay olur.

Çocuğunuzun Davranışlarını Anlamanın Üç Adım

1. Adım

Çocuğunuzun davranışlarını dikkat etmek ve yorumlamak

- Çocuğunuzun kullandığı seslere ve cümlelere dikkat edin. Çocuğunuzun sesi mutlu, üzgün, sinirli, sıkılmış ya da aç mı? Bu ağlamayı ya da sesi ne zaman duyuyorsun?
- Çocuğunuzun yüz ifadesi nedir? Çocuğunuzun yüzünde hangi duygular görünüyor? Çocuğunuz yeni bir objeye dikkatli bakıyor mu?
- Çocuğunuzun bakışlarına dikkat et seninle göz kontağı kuruyor mu yoksa uzaklara mı bakıyor? Bu genellikle çocuğunuzun bir mola ihtiyacının işaretidir, bakışlarını size odakladıysa muhtemelen size dikkat ediyor ve yeni duruma sizin nasıl reaksiyon göstereceğini görmek istiyordur.
- Çocuğunuzun kullandığı jestler ve mimikleri nelerdir? Bebeğiniz kucaklamayı denediğiniz zaman gözlerini ovuşturur ve kulaklarını çekiyor mu? Uykusuz hissedebilir ve kısa bir uyku için hazır olabilir.
- Anlayamadığınız bir davranışı gördüğünüz de bunun üzerine düşünün. Bu davranış günün belli bir saatinde örneğin; uykuya hazırlanırken ya da yatağa gittiğinde mi oluyor? Bu davranış belli mekânlarda örneğin; kalabalık, fazla aydınlık ya da gürültülü alışveriş merkezlerinde mi oluyor? Bu davranış belli durumlarda örneğin; oyun oynama zamanlarında diğer çocuklarla mücadele etmek zorunda kaldığında mı oluyor?

2. Adım

Bebeğinizin ya da çocuğunuzun davranışlarının anlamının ne olduğunun yanıtı yine kendisindedir. Zaman zaman sizin tahmininizin doğru olduğundan emin olmayabilirsiniz. Bu zamanlarda tekrar denemeniz gerektiğini hatırlayın. Örneğin eğer çocuğunuz pencereyi gösteriyorsa onu yukarı kaldırıp onun dışarıyı görmesini sağlayabilirsiniz. O duvardaki gerçek bir örümceği fark edip size gösterdiğinde onun hayvanı keşfetmesine yardım etmek ve öğrenmesine izin vermek çocuğunuzun anlamasını sağlayacak ve sizinle olan iletişiminizde önemli bir yol olacaktır. “Çocuğunuza iletişim sürecinde ne istediğini anlatabilmesi için dili kullanmaya isteklendirebilirsiniz ve ona kelimelerin anlamlarını öğretebilirsiniz. Örneğin; “ ne istediğini söyler misin?” İstersen seni kucağıma alabilirim.”

3. Adım

Zaman zaman çocuğunuzun olumsuz davranışlarıyla başa çıkmak oldukça zor olmasına rağmen eğer bu dakikalar boyunca sakin kalabilirseniz çocuğunuzun da sakinleşmesine yardımcı olabilirsiniz. Unutmayın ki öfke ve ağlama nöbetleri de bir iletişim biçimidir. Bir nöbet genellikle bebeğinizin sakin olmadığı anlamına gelir. Nöbetler hiç kimse için eğlenceli değildir. Onlar ezici duygulardır ve küçük çocuklar için korkutucudurlar. Siz gergin ve öfkeli görüldüğünde çocuğunuzun sinir krizleri giderek büyüyecek ve daha uzun süreli olacaktır. Çocuğunuzun davranışlarının anlamını fark etmek, ihtiyaçlarının neler olduğunu anlamak ve onun gerçek duygularını ortaya çıkarma şansını arttırmak, duygularını yeniden şekillendirmek ve onun duygularını doğru yansıtmaları için başka bir strateji deneyebilirsiniz. Eğer ilk deneme işe yaramadıysa tekrar deneyin. Örneğin; çocuğunuz ağlıyor ve yemeği reddediyorsa onun bulunduğu ortamı değiştirmeyi deneyin ya da sarılın ve sonra oynaması için onu bırakın ya da beklemek istemeyen ve hemen evden çıkmaya çalışan çocuğunuz için heyecanlı bir ses tonuyla “ beklemek çok zor değil mi! Sen şu anda parka gitmek istiyorsun!” gibi duygularını anladığınızı ifade eden cümlelerle sakinleştirmeye çalışın. Sizler çocuklarınızın yoğun duygularını anlamalarına ve sakinleşmelerine yardımcı olan bir aynasınız. Sakinleştirmede en iyi yol deneyerek görmektir.

Çocuğunuza Yerler Ve Aktiviteler Arasında Kolaylıkla Geçmesine Nasıl Yardım Edersiniz?

Yeni yerler, insanlar ve aktiviteler için geçişler ya da hareketler gün içerisinde birçok kez yaptığımız şeylerdir. Özellikle özel gereksinimli çocuk sonraki yer ya da aktiviteye gitmeye hazır değilse, değişim çocuğunuz için bunalıcı ve tahammül edilemez görünebilir. Örneğin, çocuklar her gün öğretmenden ailesine, evden arabaya ya da oyundan akşam yemeğine birçok geçiş yapabilir. Genellikle geçişlerin ne zaman ve hangi sıklıkta olacağına bir yetişkin tarafından karar verilir ve özellikle çocuklar rutinlerini kontrol edemedikleri duygusu yaşadıklarında olumsuz davranışlar gösterirler. Çocuğuna geçişlere hazırlanması için yardım ettiğiniz zaman ona değerli bir beceriyi öğretmeye yardım edersiniz.

Çocuğunuza Engellenmeyi Kabul Etmesi Ve Anlaması İçin Nasıl Yardım Edersiniz?

Engellenme duygusu büyümenin zor ama normal bir parçasıdır. Çocuğunuz yeni arkadaşlar edinirken, yeni şeyler denerken yaşadığı iniş çıkışlar engellenme yaşamasına neden olmaktadır. Parka gideceği zaman yağmurun yağması ya da bir doğum günü partisine gidememek gibi yaşam içinde küçük ya da büyük hayal kırıklıkları yaşayabilir. Çocuğunuzun duygu ve deneyimlerini kabullendiğiniz de ve erken yaşlarda küçük hayal kırıklıkları öğrendiğinde, onayetskin olduğunda yaşayabileceği büyük hayal kırıklıklarıyla baş edebilmesi için gerekli olan becerileri öğretebilirsiniz. Engellenme küçük çocuklarda ve özel gereksinimli çocuklarda genel bir duygudur ve genellikle çocuklar yapmak istediği birçok şeyi keşfetmeye başladığında olur ve sadece henüz yapacak becerisi yoktur. Engellenme doğal ve sağlıklı bir duygudur ve bir çocuk için olumlu öğrenme deneyimi sağlayabilir. Çocuğunuz ihtiyaçlarını iletmede zorlandığında ya da ayakkabılarını bağlamayı denerken oluşan hayal kırıklığı

duygusu onun işe yaramayan tepkiler vermesine sebep olabilir. Çocuğunuz hayal kırıklığı yaşadığında kızgınlığa doğru gitmeden ya da öfke krizine dönüşmeden bu durumla başa çıkabilmesi için kullanabileceği uygun bir yol öğretebilirsiniz.

Oyun Israrı

Anne ve çocuk arasındaki ilişkilerin sıcak ve sevgi dolu olması çocuklarınızın yaşamının ilk üç yılında inşa edilir. Birlikte oyun oynamak, paylaşım gibi sosyal yeteneklerin oluşması nesnelerin isimlerini söylemek, az düzeyde muhakeme ve yorum yapabilmek gibi dil yeteneklerinin ve problem çözmek gibi düşünme yeteneklerinin gelişimini destekler.

Oyun zamanlarınızda yapabilecekleriniz konusunda aşağıda çeşitli ipuçları verilmiştir

Çocuğunuzu yönlendirirken dikkatli olun ve süreci takip edin

Çocuğunuza bir nesne, oyuncak verin ya da etkinlik oluşturun. Etkinlik sürecinde verdiğiniz oyuncaklarla ne yaptığına dikkat edin. Çocuğunuz oynarken oyun araçlarını doğru şekilde kullanamıyor ve etkinlikleri yeterince zenginleştiremiyorsa onun yeni bir yol oluşturmaya rehberlik edin ve öğrendiklerini uygulaması için izin verin.

Oyun alanını kontrol et

Oyun sürecinde sorunlu davranışları en aza indirmek için çocuğun oyun arkadaşlarının ve oyun alanının güvenli olup olmadığını, gürültü ve diğer dikkat dağıtıcı unsurlar varlığını örneğin: koşmak, top fırlatmak ya da resim yapmak için etkinlik alanının uygun olup olmadığını kontrol etmek gibi. Alanı önceden kontrol etmek bir sinir krizini, bir kazayı ya da bir lambanın kırılmasını engelleyebilir.

Tekrar oynamak

Çocukları için tekrar tekrar aynı şeyleri yapmak anne ve baba için heyecan verici değildir fakat tekrarlar çocuklar için bir davranış kendi başlarına yapabilmeleri için önemlidir. Çocuklar “bunu tek başıma yapabilirim” dedikleri zaman zeki ve başarılı olduğuna güvenleri oluşur, kendinin yetenekleri ve becerileri olduğuna dair güçlü bir duyguyla ödüllendirilirler.

• *Ses ya da ışık gibi değişkenler çocuğunuzda nasıl etkiler bırakır.* Oyun alanlarının arkasındaki gürültü nedir? Televizyon ya da radyo var mı? Etrafta çok çocuk var mı? Eğer çocuğun oyun sırasında sıkıntılı görünüyorsa ve başka şeyler denediğin halde işe yaramadıysa az uyarıcı olan ya da daha sessiz bir oyun alanına götürmek faydalı olabilir.

• *Yeni şeylere çocuğun nasıl cevap veriyor.* Diğer çocuklar birçok faaliyetten zevk alırlarken özellikle kolay uyarılan bu çocukların özel ihtiyaçları vardır. Oyunu bir oyuncak ya da bir nesne ile yavaş yavaş başlatmayı deneyip diğerlerini ekleyin. Nasıl bir reaksiyon gösterdiğini gözlemleyin. Oyuncak bir ayağı dokunduğunda ya da sarıldığında gülümsüyor mu? Çocuğunuz itfaiye aracından gelen yüksek sestense ürküyor mu?

• *Çocuğunuz farklı tatlara, kokulara ve dokulara nasıl tepki gösteriyor?* Örneğin bazı nesneler özellikle çocuğun dokunmak ve tutmaktan zevk aldığı şeyler olabilir. Çocuğunuzun sinyallerini okuyun ve kullandığınız materyalleri ona göre değiştirin.

• *Yaşlılarıyla alaka:* Kendi yaşlılarıyla ilişki kurmak çocuklar için çok önemlidir. Kendi yaşlılarıyla birlikte oynamaları için cesaretlendirin. Diğer çocuklar ve aile üyeleri ile oyun zamanları düzenleyin. Parktaki diğer çocuklarla oynaması için fırsatları kontrol edin. Yaşlılarıyla eğlenmek, çocuğunuzun paylaşımında bulunması, problem çözmesi ve diğerlerinin duygularını anlaması gibi sosyal yeteneklerin öğretiminde ve okul sürecine hazırlıkta oldukça önemli bir yoldur.

Çocuğunuzla nasıl oynayabileceğiniz hakkında çeşitli fikirler

Yaratıcılığınızı kullanarak kendi oyun fikirlerinizi de oluşturabilirsiniz.

• Kitap okuyun ve birlikte kitaba bakarken okumaya başlamadan önce çocuğunuza resimlere bakması için fırsat verin. Kitap hakkında sorular sorun. Örneğin; “niçin o böyle yapmış? Sonra ne yapacak? Şimdi nereye gitti?”

• Müzikle dans edip zıplayın ve çocuğunuzun da size katılması için cesaretlendirin. Plastik mutfak kâseleri, tabakları ya da oyuncak müzik aletleri gibi araçlarla sahne tasarlayıp elbiseler, eşarp, şapka, cüzdan ya da eski ayakkabılar gibi kıyafetlerle çocuğunuzun hayal gücünü destekleyin.

• Boya kalemleri, keçeli kalem, oyun hamuru, parmak boya ya da boyalar vb. objelerle oynayarak çocuğunuzun yaratıcılığını teşvik edin.

• Çocuk boy süpürge sopaları, toprak tencereler, tavalar, çaydanlıklar ve oyuncak yazar kasalar gibi gerçeğe yakın görünen objeleri oyunlarınızda kullanabilirsiniz.

Çocuğunuzun oyunları uygunsuz ya da tehlikeli olduğunda ne yapabilirsiniz? (çöpü karıştırma, elektrikli aletlerle oynamak gibi).

• Ona amacına ulaşması için kabul edilebilir bir yol vermeyi deneyin. Örneğin topu çöpün içine fırlatmak yerine bir çamaşır sepetine nasıl fırlatılacağını gösterin.

• Çocuğunuzun isteklerini onaylayan cümleler kullanın: Lambayı çekmeyi istiyorsun ve ne olacağını görmek istiyorsun. Tamam, olabilir gibi

• Çocuğunuza yapabileceği şeyleri siz gösterin. “Çoraplarını bu sepetin içine koyabilirsin. Bu logolarla yaptığın kuleyi itebilirsin”.

• Diğer oyuncaklarla ya da sizinle oynaması için onun dikkatini dağıtın ya da yönlendirin. “Oyuncağa bak! Bu oyuncağın nasıl hareket ettiğini biliyor musun?”

• Çocuğunuza “hayır” ya da “ona dokunma o tehlikeli” gibi yönergeler verirken doğrudan gözlerinin içine bakarak söylemelisiniz.

• Eğer mümkünse oyun alanlarının çocuklara uygun olması için bazı tehlikeli objeleri etraftan kaldırın.

• İstemediğiniz davranışlar olduğunda çocuğunuzu bu etkinlikten ya da oyun alandan uzaklaştırın. Örneğin; “Burada oynamak yerine bunun üzerinde oynayabiliriz” gibi alternatifler gösterin.

• Mizahı kullanın ve oyuna katılın. “Beni kovalamak istemisin? Şimdi seni gıdıklamaya geliyorum.”

- Çocuğunuz geçiş yaparken ona” bir kez daha” ya da “son kez” gibi ifadeler kullanın. Geçişleri hatırlatmak için ona görsel hatırlatıcılar verin. Örneğin 2 ya da 5 dakikalık zamanlar için mutfakta kullanılan zamanlayıcıları kullanın. (yumurta pişirirken kullanılan zamanlayıcılar)

Neler olduğunu açıklayın. “Şimdi oyunu bırakmak zorundayım. Çünkü yemek yapmalıyım”.

- Alternatif etkinlikler düzenleye bilirsiniz. “Ben oynamak istemiyorum ama istersen yemek yaparken sen masada oturup boya kalemlerle resim yapabilirsin.”

- Seçenek sağlayın. “Oyun hamurlarınla ya da arabanla oynayabilirsin.”

- Çocuğunuzun duygularını doğrulamak için kelimeler kullanın. “Daha uzun oynamak istiyorsun! Tekrar mı oynamak istiyorsun? Parktan ayrıldığımız için kötü hissediyorsun!”

- Eğer çocuğun üzgünse onun duygularını doğrulayın ve rahatlatacak cümleler söyleyin. “Biliyorum seni banyo yaptırmak istediğim için şu an çok kızgınsın. Oyununa devam etmek istiyorsun. Banyo bittikten sonra oyununa devam edeceksin.”

- Çocuğunuzun Sinyallerini okuyun.

- Çocuğunuz sinirli olduğunu ifade edemeyecek kadar kelime hazinesi gelişmemiş olabilir. Ama çocuğunuzun sesi, yüz ifadeleri ya da jestleri onu anlamamanın bir başka yolu olabilir. Sinyalleri okuyarak ona tercihi olan aktiviteyi söyleyebilirsiniz. . Gelen sinyalleri okuyarak zıplayarak ya da yeni bir etkinlikte değiştirerek sinir krizi gelmeden önce yardım edebilirsiniz.

Çocuğunuza Paylaşımı Öğretmek İçin Nasıl Yardım Edersiniz

Bir çocuk başka bir çocuğu oyuncakla oynarken gördüğünde ilk olarak ona sahip olmayı ister. Bu davranış oyun arkadaşının sinirini bozabilir ve genelde bir tartışmaya yol açar. Paylaşımın nasıl öğretileceği tüm çocuklar için büyük bir sorundur çünkü, başka birini mutlu etmek birinin genellikle kendi ihtiyaçlarını bir kenara koyması anlamına gelir. Paylaşmak doğuştan gelen bir yetenek değildir. Çocuklarınızın paylaşımın nasıl olduğunu ya da bir problemin nasıl çözüleceğini öğrenmesi gereklidir. Bu yetenekleri öğrenmek için çocuklar yetişkinlerin diğerleriyle nasıl paylaşımda bulunacaklarını gösteren birçok farklı fırsatların sağlanmasıyla mümkündür. Anne ve babasının diğerleriyle nasıl paylaşıldığını gören çocuk daha güvende hissedecek ve bağımsız olarak diğer çocuklarla daha iyi iletişim kuracak dahası büyürken yetişkin yaşamın en önemli gereklerinden olan arkadaşlık yeteneklerini geliştirecektir.

Alışverişi (Değiş-Tokuş) Öğrenmesi İçin Çocuğunuza Nasıl Yardım Edersiniz

Alışverişi olumlu bir yolla başka birinden bir nesneyi almayı seçebildiği bir çözümdür ve nasıl paylaşacağını ilk büyük adımıdır. Alışverişi öğretilmesi gereken ve birçok kez uygulanan bir yetenektir. Alışverişin nasıl yapıldığını bilmek çocuklarınızın duygularını yönetmesine yardım eder ve bir yetişkinin yardımı olmadan kendi problemlerini çözme özgüveni verir. Bir oyuncağı kullanmak için beklemeyi gerektiren paylaşımda farklı olarak alış verişte her iki kişinin de mutlu olmasını sağlayan bir çözümdür. Bu durum sabırlı olmayı ve oyun arkadaşıyla nasıl pazarlık yapacağını öğrenmesini sağlar ama bu onun yaşamı içinde kullanacağı değerli bir beceridir.

Isırma

Çocuğun neden ısırıldığını yani ısırma sebebini belirlemek gerekir.

1.Bu sebeplerin başında iletişimde engellenmeler gelmektedir. Özel eğitim gerektiren çocukların dil gelişimleri yaşıtlarına göre daha yavaş olduğundan diğerleriyle oynarken nasıl paylaşacağını, sırasını beklemeyi ya da ilgi ve isteklerini ifade edemeye bilir. Bu tip güçlü duygularını ifade etmenin diğer yolunu bilmediklerinden ısırma tercih edebilirler. Yani ısırma aslında istemediği ya da istediği bir durumun ifadesi olabilir.

2. Çocuk bu davranışı yakınlarındaki kişilerden öğrenmiş olabilir.

3.Bazı çocuklar ısırma ya da çiğnemenin ağızda uyandırdığı fiziksel duygudan zevk alırlar.

4.Özellikle taklit etmek amacıyla da yapılabilir. Diğer çocukların ısırıldığını ve olumlu ya da olumsuz tepki aldığını gören çocuklar kendi anne babalarının duruma nasıl tepki vereceklerini merak ettikleri için de ısırabilirler.

5. Çocuklar acıktığında, uykusu geldiğinde, endişeli olduklarında ve sıkıldıklarında bu tip olumsuz duygularıyla başa çıkmak için uygun yollar bulmak yerine ısırma yolunu kullanabilirler.

6. Etrafındaki nesnelerin tat ya da sertliklerini merak ettikleri ve keşfetmek için ısırabilir.

Öfke ile Baş Etmek İçin Ne Yapılmalıdır?

Çocuğunuza kızgınlığın diğer duygular gibi (eğlenmek, üzüntü ve gerginlik) doğal sağlıklı bir duygu olduğu ve uygun şekilde dile getirilmesi gerektiğini öğretebilirsiniz. Kendindeki ve diğer insanlardaki kızgınlığı tanıyan ve anlamayı öğrettiğiniz bir çocuk saldırgan ve yıkıcı yollarla duygusunu daha az yansıtacaktır. Duyguları ve problem çözme yönetme becerileri ömür boyu sağlıklı ve mutlu bir yaşam sürmeleri için öğrenmeleri gerekli olan becerilerdir.

Kızgınlığın normal olduğunu çocuğunuza öğretmek önemlidir. Eğitimin amacı çocuğunuzun kızgınlığı yaşamaması değil, kızgınlık duygusunu olumlu yaşamasını sağlamak ve duygularını kabul edilebilir şekilde yönetme becerilerini geliştirmektir. Tüm duygularını olduğu gibi, çocuğunuzun kendini tanımasına ve onun kendi davranışlarını kontrol edebilmesi için çocukken size öğretilenleri bir kenara atarak yeni şeyleri çocuğunuza öğretmeyi seçmek ilk adım olabilir.

Çocuğunuz Uygun Yollarla Sizin Dikkatinizi Nasıl Çekebilir

Çocuklar dikkat çekmek için çeşitli yollar kullanıyorlar ve sık sık bu yolları yenilerler, bağırma ya da mızızlanma gibi çok daha etkili teknikler bulurlar. Örneğin, annesi telefonda konuşan bir çocuğun annesinin dikkatini çekmeye çalıştığını düşünün. Çocuk yüksek sesle bağırma ya da mızızlanmaya devam ettiğinde annesinin telefon konuşmasına ara verip ona ne istediğini soracağını bilir. Çocuk bağırıp, sızlandığında istediğine ulaşırsa, dikkat çekmek için yeni bir yol öğrenene kadar aynı yolları denemeye devam edecektir.

Çocuğunuz İçin Düzenli Uyku Saatleri Oluşturmak

Uyku eksikliği öğrenmek için çocuğunun yeteneklerinde negatif bir etkisi olabilir. Küçük çocuklar uyuduğu zaman onun vücudu fiziksel, ruhsal ve duygusal gelişimi için gerekli olan yeni beyin hücrelerini geliştirmekle meşguldür. Bebekler ve çocuklar öngörülebilirlik geliştirir ve tekrardan öğrenirler. Çocuklarınızda yatağa gitme rutinlerini oluşturmak hem birbirinizi anlamınıza hem de herkesin sakin ve rahat hissetmesine yardımcı olması açısından önemlidir.

Çocuğunuzun Kıskançlığı Kabul Etmesi Ve Anlaması İçin Nasıl Yardım Edersiniz?

Kıskançlık yetişkin ve çocuklarda normal duygusal bir deneyimdir. Küçük çocukların ve özel eğitim gerektiren bazı çocukların bu karmaşık duyguyla başa çıkabilecek becerileri ve ifade edebileceği dil yeteneği yoktur. Birçok çocuk kıskançlıkla sinir krizi, ağlamak ya da vurmak gibi olumsuz davranış biçimleriyle başa çıkar. Çocuğunuz duygularının normal olduğunu ve yeteneklerine bakılmaksızın değerli ve benzersiz olduğunu bilirse kıskançlık duygusu yıkıcı davranışlara dönüşmesi olasılığı daha az olacaktır.

Çocuğunuzun Üzüntüyü Kabul Etmesi Ve Anlaması İçin Nasıl Yardım Edersiniz?

Üzüntü çocukların ilk oluşan ve en kolay anlaşılabilir duygulardan biridir. Herkes çeşitli nedenlerle zaman zaman üzgün hissedebilir. Aile olarak çocuklarınız üzgün hissettikleri zaman onlar ulaşmakta güçlük çekebilir ve eğer gerekliyse daha iyi hissetmelerine yardım etmek için birilerinden yardım isteyebilirsiniz. Çocuğunuz kötü hissettiğinde ona eşlik eden fiziksel özelliklerini tanıdığınız zaman ve kötü hissetme sebebini anladığınızda, çocuğunuzun kendi duygularını ve ilişkilerini yönetebilmesi için gerekli olan yapı taşlarını oluşturmaya yardım edebilirsiniz. Bazen sadece çocuğunuzun üzüntüsünü kabul etmek yapılması gereken tek şeydir. Örneğin; “Çok üzgünsün farkındayım. Ama şimdi parktan ayrılma zamanı”.

Özel Eğitime İhtiyaç Duyan Çocukların Öğretici Anne – Babalarına Son Öneriler

Tüm anne babalar doğumdan itibaren çocuklarının birçok beceriyi öğrenmesinden sorumludurlar. Birçok anne baba, çocuklarının ihtiyacı olan özbakım ve günlük yaşam becerisi öğretmek ya da çocukların okulda öğrendiği akademik becerileri destekleyici çalışmalar yaparlar.

Çeşitli engeli olan çocukların eğitimlerinde aile bireyleri olarak bilmeniz ve dikkat etmeniz gereken noktalar vardır. Bunlar:

1. Çocuğunuzun kabul etmekle işe başlayın. Onu aileye verilmiş bir ceza olarak görmeyin, çocuğunuzun, kendinizi ya da eşinizi suçlamayın.
2. Çocuklarımızın engel durumunu saklamak yerine onların gereksinimlerini ve özelliklerini yakın çevremize, arkadaşlarımıza, komşularımıza anlatın. Zihinsel engelli çocuğun ihtiyaç duyduğu en büyük gereksinim yeterli ilgi ve sevgidir.
- 3..Öğretim oturumları için her gün bir miktar zaman ayırın,
- 4.Oturumları 5-10 dk’lık oturumlar biçiminde düzenleyin, bu 30- 40 dk’lık oturumlardan daha etkili olabilir,
5. Çocukla yaptığınız çalışmaları mutlaka kaydedin.
6. Çocuğun sokağa çıkmasına, oyun oynamasına, arkadaşlık kurmasına yardımcı olun. Çocuğunuza konuşmasıyla model olacak arkadaşlar edinmesini sağlayın. Çocuklar arkadaşlarıyla iletişim kurmaya daha hevesli olurlar ve onların davranışlarını model alırlar.
7. Çocuğunuzun özellikle el, saç, yüz, beden, giysi temizliğine dikkat edin. Bu onu hem hastalılardan koruyacak hem de toplum tarafından benimsenmesini kolaylaştıracaktır.
8. Çocuğunuza engelinden ötürü aşırı derecede korumacı davranmayın. Kendi başına hareket etme fırsatı tanıyın.
9. Kendine güvenmesini sağlayın. Gelişim durumuna ve cinsiyetine uygun sorumluluklar verin ve yapmasını bekleyin. Yaptığında takdir edin. Sizler anne-baba olarak her zaman yanında olamayabilirsiniz. Yaşam becerileri geliştirmesi ve gerektiğinde yalnız kalabilmesi için sorumluluk alması önemlidir.
10. Çocuğunuzun fiziksel ihtiyaçları yanında duygusal, sosyal, kültürel ihtiyaçları da karşılanmalıdır.
11. Çocuğunuzun başkalarıyla kıyaslamayın. Normal çocuklarınızı yetiştirirken yaptığınız uygulamaları, davranışları bu çocuğunuzda uzun süreli, daha sabırla uygulamak zorundasınız.
12. Çocuğunuzun sevmeye, beğenilme, övgü gibi gereksinimleri olduğunu unutmayın. Başarılı olduğu işler için ödüllendirin. Yanlışlarını sürekli olarak söylemekten kaçının.
13. Öğrenilecek her şeyin tekrarlar ile alışkanlık haline getirilmesine, her şeyin açık ve kolay anlaşılacak şekilde verilmesine dikkat edin.
14. Çocuğunuzun eğitime erken yaşta başlayın.
15. Öğreteceğiniz işin ya da konunun tamamını birden öğretmeyin. Parça parça tekrarlar ile öğretmeye çalışın. Örneğin; sabah temizliği için önce el yıkamayı, sonra diş fırçalamayı, sonra da saç taramayı öğretin.
16. Öğrettiklerinizi sık sık tekrarlayın. Öğrenemediğini görünce ısrar etmeyin fakat aradan zaman geçtikten sonra sabırla aynı işlemleri yapmaya ve yaptırmaya çalışın.
- 17.İyi bir dinleyici olun, tüm aile bireylerinin katıldığı sohbet ortamları oluşturun, çocuğunuzun konuşma için gösterdiği çabaları ödüllendirin
- 18.Çocuğunuzun sizi model aldığını unutmayın!
- 19.Çocuğunuzun yerine konuşmayın, başkalarının çocuğunuzun yerine konuşmasına da izin vermeyin.
- 20.Dil ve konuşma becerilerini geliştirecek fırsatlar yaratın ve her fırsatı değerlendirin.**Örn:** - Bak uçak geçiyor!
- 21.Çocuğunuzun çıkardığı seslere dikkat edin! Bu sesler iletişim kurma ve konuşma çabalarıdır. Kuracağınız düzgün cümlelerle çocuğa model olun. Çıkardığı sesleri cevaplayın. **Örn:** - Su mu istiyorsun ? - Biraz daha mı süt istiyorsun?
- 22.Çocuğunuzla cümle kurarak konuşun, tek kelimeli ifadelerden kaçının. Çocuğun dil gelişiminin erken dönemlerinde tek kelimelik konuşmalar tek düze melodik olmayan bir konuşmanın gelişmesine neden olur.
- 23.Çocuğunuza bol bol kitap okuyun. Okuma çocuğun doğal ve akıcı bir dili iştmesini sağlayan iyi bir yöntemdir. Farklı karakterleri farklı sesler ile seslendirin. Dramatize edilmiş ilginç sesler kelime ve karakterleri canlanmasını sağlar.

24.Çocuğa tutarlı davranın, ona acımayın, başarabileceğine inanın.

25. Yaşanan deneyimler çok önemlidir. Çocuğunuza çeşitli deneyimler yaşatın ve bu deneyimlere dayanarak yeni kelimeler öğretin. **Örn:** Hayvanat bahçesine götürüp hayvanlar hakkında konuşabilirsiniz.

26. Farklı koku, tat, yoğunluktaki nesneleri deneyerek gösterin.(yastık yumuşak,masasert,çiçek kokuyor, şeker tatlı vb.)

27.Ev işerinde size yardım etmesini destekleyin, örneğin; birlikte kurabiye yapın bununla ilgili konuşun.

28.Çocuğunuzdan var olandan daha fazlasını beklemeyin. Zihinsel engeli(yetersizliği) nedeni ile yeteneklerinin sınırlı, yaşitlarından geri olduğunu unutmayın. Yapamayacağı şeyleri ondan istemeyin.

29.İsteklerinizi basit komutlar olarak ifade edin.

Bu çalışmalar, hem anne baba hem de ev ortamının özel eğitime katılımı anlamına geleceğinden oldukça olumlu görünmektedir. Bütün bunlara rağmen her anne baba, çocuk için çok gerekli olan beceriler dışında çocuklarına öğretici olmak istemeyebilir. Eğer isteksizlik ve sıralanan durumlar söz konusuysa anne babaların, ev öğretimi uygulamasına ve evde çocuklarına öğretici olmalarına ilişkin çalışmalara katılımları konusunda zorlamak doğru olmayacaktır.